

VERSLAG OPENBARE VERGADERING COMMISSIE VEILIGHEID, BESTUUR EN FINANCIËN D.D. 17 APRIL 2025

[Typ hier]

Datum verslag 23 april 2025
Locatie Stadhuis, raadzaal
Verslag door Geertjan Benus (Notutekst)
Vaststelling verslag mei 2025

Aanwezigen:

Ochtendvergadering

De voorzitter, mevrouw V. Dada Anthonij, en van het college de burgemeester mevrouw S. Dijkma, de wethouder mevrouw R. Streefland, en van de commissie de leden: mevrouw M. Fattal (GroenLinks), de heer M. Koning (D66), de heer A. Ait Daoua (D66), mevrouw B. Chirino (ChristenUnie), de heer R. Snijder (Student & Starter), mevrouw E. Usmany (Student en Starter), mevrouw I. Raaijmakers (PvdA), mevrouw H. Assen (PvdA), mevrouw T. Meerding (VVD), mevrouw Ramaker (VVD), de heer M. de Pagter (VVD), de heer G. Dijkstra (EenUtrecht), de heer M. van Heuven (Partij voor de Dieren), de heer V. Paalman (Horizon), mevrouw S. Nolten (BIJ1), de heer I. Simşek (DENK), de heer R. Maas (VOLT), mevrouw Y. Hessel (Utrecht Solidair), de heer B. van Steeg (CDA), de heer R. Klijn (UtrechtNu!), de heer C. Bos (Stadsbelang Utrecht), de heer D. Bosch (UtrechtNu!), mevrouw Y. Hessel (Utrecht Solidair) en van de griffie de commissiesecretaris en de commissiegriffier de heer J.Lok.

Middagvergadering

De voorzitter, mevrouw V. Dada Anthonij, en van het college de wethouder R. Streefland en van de commissie de leden: mevrouw M. Fattal (GroenLinks), de heer A. Daoua (D66), de heer M. Koning (D66), mevrouw I. Raaijmakers (PvdA), mevrouw H. Assen (PvdA), mevrouw E. Usmany (Student en Starter), de heer R. Snijder (Student & Starter), mevrouw H. Assen (PvdA), de heer F. Cicero (Student & Starter), mevrouw T. Meerding (VVD), mevrouw M. Ramaker (VVD), de heer S. van Bommel (Partij voor de Dieren), de heer R. Klijn (UtrechtNu!), de heer G. Dijkstra (Een Utrecht), de heer B. van Steeg (CDA), mevrouw S. Nolten BIJ1), de heer S. van Bommel (Partij voor de Dieren), de heer I. Simşek (DENK), de heer R. Maas (VOLT), de heer C. Bos (Stadsbelang Utrecht), mevrouw Y. Hessel (Utrecht Solidair), en van de griffie de commissiesecretaris en de commissiegriffiers de heer J. Lok en mevrouw W. Kok.

Verslag openbare vergadering commissie VBF d.d. 17 april 2025

Aanwezigen:.....	- 1 -
1. Opening en mededelingen.....	- 2 -
1a. Heropening en mededelingen.....	- 2 -
2. Vaststellen agenda van 17 april 2025.....	- 2 -
3. Vaststellen van ingekomen agenderingen.....	- 2 -
4. Verslagen	- 8 -
5. Toezeggingen/Moties	- 8 -
6. Ingekomen stukken	- 9 -
7. Gevolgen hoog ziekteverzuim gemeentelijke organisatie en groei van de stad.....	- 9 -
8. Stand van zaken digitale gezondheid gemeente Utrecht	- 38 -
9. Weerbaarheidsopgave van Utrecht	- 44 -

1. Opening en mededelingen

50 **De voorzitter**, mevrouw Dada-Anthony, opent de vergadering om 11.00 uur en heet alle aanwezigen een warm welkom.

Mededelingen vanuit de commissie

Geen.

Mededelingen van het college

Geen.

1a. Heropening en mededelingen

60 **De voorzitter**, mevrouw Dada-Anthonij, heropent de vergadering om 14.00 uur en heet alle aanwezigen welkom.

De voorzitter, mevrouw Kok, heropent de vergadering omstreeks 15.30 uur.

2. Vaststellen agenda van 17 april 2025

De voorzitter neemt ervan kennis dat de commissie de agenda conform vaststelt.

3. Vaststellen van ingekomen agenderingen

De stukken inclusief de behandelvoorstellen zijn aan de commissie toegezonden.

70 **De voorzitter** licht toe dat in de lange termijn agenda de raadsvoorstellen te vinden zijn die het college de raad de komende tijd zal toesturen. Bij de vergaderstukken vindt de raad de ingekomen agenderingen inclusief een voorstel over hoe die te behandelen.

3.1 Raadsvoorstel Kwantitatieve indicatoren Samen Stad Maken

Het voorstel is dit voorstel te agenderen voor een commissiedebat van 5 juni voor 30 minuten. **De voorzitter** neemt ervan kennis dat de commissie daarmee akkoord gaat.

80 **3.2 De nog te ontvangen raadsvoorstellen voor het concept ontwerp programmabegroting 2025-2028 en kadernota 2024 van het Utrechts archief (HUA) en de wijzigingen van de drie partijen gemeenschappelijke regelingen.**

Dit betreft twee losse raadsvoorstellen die het college voor 10 mei naar de raad zal sturen.

De voorzitter licht toe dat voor beide raadsvoorstellen geldt dat de behandeling in de commissie van 5 juni en in de raad van 12 juni nodig is. Het voorstel is om beide voorstellen in samenhang te behandelen in de commissievergadering van 5 juni voor 45 minuten. De commissie stemt hiermee in.

3.3 Het nog te ontvangen raadsvoorstel zienswijze op de Begroting BghU

90 **De voorzitter** licht toe dat om de zienswijze van de raad naar de BghU te kunnen meenemen, behandeling noodzakelijk is in de commissie van 5 juni en de raad van 12 juni. Het college verwacht rond 12 mei het voorstel aan de raad toe te sturen. Het voorstel is om dit te agenderen voor de commissie van 5 juni voor 30 minuten. De commissie stemt daarmee in.

3.4 Het nog te ontvangen raadsvoorstel zienswijze op de voorlopige jaarstukken 2024, de ontwerpbegroting 2026 en de geactualiseerde begroting 2025 van de VRU.

De voorzitter licht toe dat het voorstel is dit voorstel te behandelen in de commissie van 5 juni en de raad van 12 juni. Dat is nodig om dit mee te kunnen nemen in het bestuur van de VRU. Het voorstel is dit te agenderen in de commissie van 5 juni voor 30 minuten. De commissie stemt daarmee in.

3.5 Een nog te ontvangen raadsvoorstel van de werkgroep Werkdruk en zijn werkwijze met de uitwerking van de adviezen Werkdruk.

De voorzitter deelt mee dat de werkgroep zo snel mogelijk, en waarschijnlijk rond half mei, zijn advies zal toezenden aan de raad, in de vorm van een raadsvoorstel. Het DB van de werkgroep verzoekt de commissie dringend te adviseren voor een raadsbesluit vóór de zomer zo dat eventuele wijzigingen daarna kunnen ingaan. Het DB stelt daarbij een behandeltime voor van 120 minuten.

Mevrouw Meerding (VVD) vindt het een goed idee dit op de agenda te zetten. Vanuit haar fractie is het verzoek een sessie in te plannen voor de toelichting van deze voorstellen, zo dat alle raadsleden met interesse hierin hierbij betrokken worden en zij hun eventuele vragen kunnen stellen.

De heer Van Steeg (CDA) lijkt het goed over dit onderwerp breder te spreken. De druk om dit na de zomer in te voeren, staat er nu wel heel duidelijk in. Wat hem betreft maakt de raad daarvan een onderwerp van discussie. Het lijkt hem riskant om dit vlak voor de verkiezingen te doen.

De heer Koning (D66) vindt het een goed voorstel van mevrouw Meerding.

De voorzitter gaat er vanuit dat deze Raadsinformatiebijeenkomst te organiseren is op 20 mei wanneer daarvoor ruimte is.

De heer De Pagter (VVD) bevestigt als voorzitter van de werkgroep dat het voorstel in voorbereiding is. De verwachting is dat dit op 15 mei voor te leggen is aan het DB en dat het dan gepubliceerd wordt. Dan zou 20 mei een technische toelichting te geven zijn. Hij geeft dan graag daarover een presentatie, waarbij de raadsleden vragen kunnen stellen.

De voorzitter legt het voorstel voor van 60 minuten voor de toelichting op 20 mei en 120 minuten voor de behandeling in de commissie op 5 juni wanneer daarvoor ruimte is.

De heer Bos (Stadsbelang Utrecht) legt de vraag voor of dit in de vorm van een Raadsinformatiebijeenkomst moet; hij stelt een technische sessie voor.

De voorzitter verneemt van de commissie dat zij hiermee kan instemmen.

3.6 Aanbod voor een Technische Sessie Ombudsloket

De voorzitter licht toe dat volgens eerdere afspraken rondom de evaluatie het Ombudsloket een technische sessie hierover voorstelt. Het voorstel is dit te doen op de Raadsinformatiebijeenkomst van 20 mei 2025 in 60 minuten. De commissie stemt daarmee in. De technische sessie zal van 18.30 uur tot 19.30 uur plaatsvinden.

3.7 Initiatiefvoorstel 'Verlaging van de minimumleeftijd en versoepeling van het woonplaatsvereiste voor commissieleden in Utrecht'

De heer Snijder (Student & Starter) licht dit voorstel toe. Het voorstel is ontstaan vanuit twee redenen: (1) het verloop van commissieleden is hoog, ook bij zijn fractie. De voornaamste reden was dat studenten hun studentenhuus uit moesten en zij geen vervangende woonplek konden vinden terwijl zij zich wel graag willen inzetten. Om die reden stelt zijn fractie voor flexibeler om te gaan met het woonplaatsvereiste in het geval commissieleden bereid zijn terug te komen naar de stad. Daarnaast stelt

zijn fractie voor de leeftijdsgrens te verlagen van 18 naar 16 jaar, zo dat jongeren meer betrokken raken bij de politiek en ook bij de dagelijkse beslissingen die hen aangaan. Hij vraagt de gelegenheid *een strekt ter vervanging* toe te zenden om het stuk zo optimaal mogelijk te maken. Dat zullen geen grote punten van aanpassing zijn

De voorzitter deelt mee dat het voorstel is dit te agenderen voor de commissie van of 5 juni of 19 juni voor 60 minuten.

Mevrouw Assen (PvdA) geeft in overweging of 60 minuten hiervoor nodig is.

De heer Snijder (Student & Starter) merkt op dat dit uitvoerig is besproken in het fractievoorzitteroverleg en ook besproken in het DB; in het DB bleek dat er verschillende standpunten waren over beide punten. Bovendien is dit een onderwerp waarover veel te zeggen is, ook in deze raad.

Mevrouw Meerding (VVD) denkt dat het in 30 minuten te bespreken is, juist omdat het besproken is het fractievoorzittersoverleg.

De heer Dijkstra (EenUtrecht) sluit zich aan bij de inbreng van de VVD.

De heer Bos (Stadsbelang Utrecht) sluit zich daarbij aan.

De heer Simsek (DENK) stelt een compromis voor: 45 minuten.

De voorzitter stelt vast dat de heer Snijder kan leven met het compromis. Zij concludeert dat de tijdsreservering 45 minuten wordt

3.8 De angel halen uit de verstoorde relatie tussen de supporters van FC Utrecht en de gemeente

De heer Bos (Stadsbelang Utrecht) licht zijn voorstel voor de behandeling van 90 minuten toe. Hij ziet een verstoorde relatie tussen de verenigingen en het stadsbestuur. Hij zou graag de verenigingen willen horen en tegelijkertijd een toelichting willen hebben vanuit het college. Zijn streven is daarmee ook de angel uit de verstoorde relatie te halen. De supportersverenigingen hebben al aangegeven daartoe bereid te zijn. Hij vraagt of het college daartoe bereid is.

Burgemeester Dijksma kreeg gisteren een uitnodiging van FC Utrecht om samen met beide supportersverenigingen en met FC Utrecht binnenkort om de tafel te gaan. Zij heeft daarin bewilligd. Het lijkt haar het verstandigst dat gesprek onderling te voeren achter gesloten deuren in plaats van in een openbare Raadsinformatiebijeenkomst. Nog los ervan dat dit gesprek binnenkort moet plaatsvinden en niet eerst medio mei.

Mevrouw Assen (PvdA) vraagt de heer Bos waarom hij denkt dat een Raadsinformatiebijeenkomst het juiste middel is.

De heer Bos (Stadsbelang Utrecht) geeft te kennen ontevreden te zijn met de reactie van het college. Hij vindt dat het de verantwoordelijkheid is van de raad om daarin stappen te zetten. De raad controleert het college. De raad moet wat hem betreft in de gelegenheid zijn om bij te sturen. Hij vindt het normaal in deze situatie het initiatief te nemen. Bovendien is hij van mening dat de raad hierover iets te zeggen heeft.

Mevrouw Assen (PvdA) ziet geen aanleiding om andere partijen te horen dan de betrokken supportersverenigingen. De raad is op de hoogte van de visie van de verenigingen. Zij legt de vraag voor wat het middel van de Raadsinformatiebijeenkomst iets toevoegt aan het aanstaand overleg.

De heer Bos (Stadsbelang Utrecht) was gechoqueerd over de antwoorden vanuit het college. Hij wil ook andere supportersverenigingen een stem geven; zij ervaren de consequenties van de verstoorde relatie met het college.

De heer Koning (D66) verwacht dat meerdere partijen het ongemak ervaren zoals dat verwoord is door de heer Bos. En ook dat het wenselijk is om uit de huidige situatie te komen. Hij heeft zojuist van de burgemeester begrepen dat daaraan gewerkt wordt. Hij vindt het heel goed om dat af te wachten. Hij stelt voor nu niet een Raadsinformatiebijeenkomst hierover te organiseren. Dan verneemt hij graag binnenkort wat het gesprek heeft opgeleverd.

De heer Dijkstra (EenUtrecht) sluit zich daarbij aan. Hij voegt hieraan toe dat met een openbare bijeenkomst hierover *het even tot elkaar komen* niet zal lukken met heel veel extra ogen. Hij adviseert de burgemeester dit niet te doen.

De heer Van Heuven (Partij voor de Dieren) is het eens met wat zojuist gezegd is. Wanneer de heer Bos behoefte heeft aan meer informatie kan hij zich aanvullend laten informeren door allerlei partijen in de stad. Wanneer de heer Bos ontevreden is met de beantwoording op de schriftelijke vragen, raadt hij hem aan een commissie-agendering te maken en dan vervolgens het debat te voeren. Hij kan zich ook voorstellen dat de burgemeester de raad wil informeren over wat uit de gesprekken is gekomen, al was het maar een conclusie op hoofdlijnen; wat hem betreft hoeft dat niet in detail.

De heer Van Steeg (CDA) is teleurgesteld over de gang van zaken in de afgelopen tijd. Ook hij ziet dat een openbare discussie eerder leidt tot schade dan tot een constructief gesprek. Hij merkt dat vanuit de verenigingen er een drempel is om het gesprek aan te gaan. Hij zou dan denken dat het in een Raadsinformatiebijeenkomst moeilijker wordt inplaats van gemakkelijker. Hij hoopt dat het gesprek snel zal plaatsvinden. Hij hoopt dan ook dat de bereidwilligheid er is bij de supportersverenigingen. Hij is geen voorstander van een Raadsinformatiebijeenkomst.

De heer Simsek (DENK) zou juist denken dat een Raadsinformatiebijeenkomst de mogelijkheid biedt om vanuit de raad in gesprek te gaan met de supportersverenigingen. Hij kan het voorstel in principe steunen. Wat hem betreft hoeft het één het ander niet uit te sluiten. Wat hem betreft is het ook goed dat de burgemeester in gesprek gaat met de supportersverenigingen. Hij begrijpt de afkeer hiervan niet zo.

De heer Maas (VOLT) begrijpt de vraag van de heer Bos heel goed. Veel ophef hierover is geweest in de media. Hij sluit zich aan bij de woorden van de Partij voor de Dieren; zijns inziens is het beter om achteraf hierover te spreken op basis van een brief van het college.

Mevrouw Meerding (VVD) begrijpt de vragen van de heer Bos; wat haar betreft is het heel goed dat partijen met elkaar in gesprek gaan. Wat haar betreft is een Raadsinformatiebijeenkomst daarvoor niet bevorderlijk. Zij vindt dat de burgemeester nu beter maar eerst in gesprek kan gaan met de supportersverenigingen zoals zij ook voorstelt.

De heer Bos (Stadsbelang Utrecht) merkt op dat de discussie een hele tijd niet openbaar was. Er zijn besluiten genomen. Er is enorm wantrouwen vanuit de stad naar dit college. Hij wil de raad in positie brengen om de controlerende taak te vervullen. Hij begrijpt dat de stemming in de raadsfracties is dat zij dat niet willen. Hij vindt dat jammer. Hij denkt dat de beschadiging al heeft plaatsgevonden en dat dit gerepareerd moet worden. Hij herhaalt zijn argumenten waar het gaat om het horen van de supportersverenigingen. Zij zijn hiervan de dupe. Hij schikt zich onder protest.

Mevrouw Hessel (Utrecht Solidair) is het eens met de woorden van de heer Bos. Zij heeft gesproken met de supportersverenigingen. Het is nu geëscaleerd omdat ze over één kam werden geschoren met de hooligans en de mensen die anderen bedreigden. Wat haar betreft moeten mensen in de gelegenheid zijn vóór de de-

escalatie en stoom afblazen. Wat haar betreft komt de raad meer in positie; dat dit beter zou werken.

De heer Van Steeg (CDA) weet waar de pijn zit, ook bij de supporters, ook naar aanleiding van de gebeurtenissen vorig jaar. FC Utrecht heeft nu zelf het initiatief genomen om het gesprek te laten plaatsvinden. De burgemeester is bereid dat gesprek te voeren. Hij refereert hierbij aan de inbreng van de heer Van Heuven. Dat zou voor hem de Koninklijke route zijn; hij ziet in dat de openbare discussie haar risico's kent.

De heer Paalman (Horizon) steunt de inbreng van de meerderheid. Het lijkt hem nu niet handig een Raadsinformatiebijeenkomst te organiseren.

De heer Bos (Stadsbelang Utrecht) merkt op dat supporters er voor gekozen hebben om de media op te zoeken en duidelijk te zijn. Dit college heeft dat ook gedaan. Daarmee zijn de relaties al beschadigd. Hij vindt dat dit gesprek in de openbaarheid gevoerd zou moeten kunnen worden en dat partijen in de openbaarheid tot elkaar moeten kunnen komen en niet als resultante van een vergadering tussen FC Utrecht, de supporters en de burgemeester.

Mevrouw Nolten (BIJ1) merkt op dat de commissie een reactie heeft gegeven op het voorstel van de heer Bos. De raad is in meerderheid niet overtuigd. Zij zou het graag willen laten bij die conclusie.

De voorzitter concludeert aldus. Het staat de heer Bos vrij om samen met andere partijen een bijeenkomst te regelen met de supporters.

3.9 Aanbod voor een Technische Sessie Rekenkamer in het kader van het lopende onderzoek naar algoritmes

De voorzitter deelt mee dat de Rekenkamer de commissie uitnodigt voor een bijeenkomst waarin de Rekenkamer samen met een onderzoeksbureau de raad wil betrekken bij het lopende onderzoek naar algoritmes. Het voorstel is de bijeenkomst in te plannen op de Raadsinformatiebijeenkomst van VOWE op 17 juni van 18.00 uur tot 19.30 uur voor 90 minuten.

Mevrouw Raaijmakers (PvdA) vraagt nadere toelichting op de geplande tijd. Zij stelt voor 60 minuten uit te trekken voor deze discussie.

De voorzitter stelt in overleg met de commissie 60 minuten vast.

3.10 Agenderingen ter plaatse op basis van de lijst ingekomen raadsbrieven

De heer Van Steeg (CDA) wil graag de voortgangsrapportage Veiligheid uit 2024 agenderen. Hij wil persoonlijk stilstaan bij de ondermijningsaanpak en de verantwoording daarover. Eerder is hierover gesproken in het debat, en specifiek over de cijfers van zakkenrollen en autokraken waarover hij recentelijk mondelinge vragen heeft gesteld. Hierbij sluiten deze fracties zich aan: de VVD, ChristenUnie, PvdA, UtrechtNu!, VOLT, DENK, Partij voor de Dieren, Student & Starter en BIJ1.

De voorzitter stelt voor 90 minuten in te plannen voor de veegcommissie. Zij merkt op dat andere agendapunten met een fatale termijn voorrang krijgen. Zij verneemt dat de heer Van Steeg daarmee kan leven.

Mevrouw Assen (PvdA) merkt op dat de tijdsduur verkorten niet helpt voor het vinden van een plek op de agenda. **De voorzitter** antwoordt bevestigend; niet voor de eerstvolgende commissievergadering.

Mevrouw Chirino (ChristenUnie) verneemt van de commissie dat er geen steun is om de bespreking van de werkgroep Veiligheid in te korten.

De heer Maas (VOLT) verbaasde zich over het afzonderlijk agenderen van de HUA, BghU en de VRU op behoorlijk veel tijd. Hij stelt voor deze onderwerpen gezamenlijk te behandelen.

De heer Van Steeg (CDA) vindt dit een riskant voorstel.

Mevrouw Ramaker (VVD) sluit zich aan bij het CDA; zij vindt het riskant om de tijd in te korten zonder de stukken te kennen.

300 **Mevrouw Assen** (PvdA) stelt voor het wel te proberen. Zij steunt het voorstel van VOLT. Iedereen kan er uithalen wat voor hem/haar de focus heeft.

De voorzitter licht toe dat 120 minuten goedge maakt moeten worden.

Mevrouw Chirino (ChristenUnie) sluit zich aan bij de woorden van de PvdA. Het lijkt haar goed het voorstel van de heer Maas uit te proberen.

De voorzitter legt de vraag voor hoeveel tijd ze hiervoor moet uittrekken.

De heer Maas (VOLT) stelt voor 60 minuten uit te trekken.

De heer Van Steeg (CDA) maakt bezwaar tegen het gezamenlijk agenderen van deze drie onderwerpen. Hij benadrukt de drie organisaties apart op de agenda te zetten.

310 **De voorzitter** stelt dat het niet juist is terug te komen op een eerdere agendering. Zij stelt voor vast te houden aan wat besloten is. Zij legt andermaal de vraag voor wat met deze agendering te doen.

Zij stelt voor de voortgangsrapportage Veiligheid uit 2024 te agenderen voor de veegcommissie met de winstwaarschuwing dat de agenda vol kan raken met stukken die een fatale termijn hebben.

De heer Van Steeg (CDA) stelt voor dat dan maar te doen. Hij zal hierover ook schriftelijke vragen stellen. Wanneer dit na de zomer wordt geagendeerd, is de actualiteit een stuk minder. Hij stelt voor na te gaan hoe hiermee om te gaan.

De voorzitter dankt hem voor zijn medewerking

320 **De heer Dijkstra** (EenUtrecht) stelt voor de raadsbrief Cameratoezicht 2024 te agenderen. Het voorstel is 90 minuten. Het gaat om 12 fracties. Dit kan kort na de zomer; het heeft geen urgentie.

Mevrouw Assen (PvdA) is een van de agenderende fracties. Zij heeft gezien dat vrij veel partijen in clusters ongeveer eenzelfde standpunt hebben. Wat haar betreft kan er minder tijd uitgetrokken worden voor de bespreking.

De voorzitter vraagt hoeveel minuten zij voorstelt.

Mevrouw Assen (PvdA) stelt voor 75 minuten.

De heer Koning (D66) houdt vast aan 90 minuten gezien de geschiedenis op dit dossier.

330 **De voorzitter** stelt voor vast te houden aan de voorgestelde tijd en de agendering te laten plaatsvinden na de zomer. Daarmee is dit afgeconcludeerd.

Mevrouw Meerding (VVD) had dit voorstel nog niet aangekondigd; zij wil graag spreken over het Bollendak op Utrecht Centraal. Zij zal daarvoor een agendering schrijven om deze bespreking te doen plaatsvinden na de zomer.

De voorzitter ziet de agendering tegemoet voor de volgende commissievergadering.

340 **De heer Van Steeg** (CDA) sluit zich bij de agendering aan. Hij legt de vraag voor aan mevrouw Meerding hoe het stellen van vragen is gelopen; het was voor hem een verrassing dat er geen mondelinge vragen zijn gesteld vandaag; er zijn alleen schriftelijke vragen gesteld.

Mevrouw Meerdling (VVD) licht toe dat haar fractie contact heeft gehad met de ChristenUnie. De ChristenUnie had mondelinge vragen aangekondigd. Haar fractie was al bezig met schriftelijke vragen en zodanig veel dat in onderling overleg besloten is om alleen schriftelijke vragen te stellen.

De voorzitter neemt ervan kennis dat er geen nadere agenderingen zijn.

4. Verslagen

Ter vaststelling:

350 Conceptverslag commissie Veiligheid, Bestuur en Financiën d.d. 20 maart 2025.

De griffie heeft geen opmerkingen ontvangen; desgevraagd verneemt zij dat de raadsleden hierover geen opmerkingen indienen. De verslagen zijn daarmee vastgesteld.

5 Toezeggingen/Moties

Ter vaststelling:

360 **De heer Dijkstra** (EenUtrecht) stelt toezegging 909 aan de orde; Monitor Samen Stad maken. Dat was een toezegging om in maart 2026 in te gaan op hoe de bewonersbode wel of niet is afgewezen. Hij had een andere beleving van de toezegging; namelijk niet alleen de afwijzing betrekken maar ook alles wat is behandeld of goedgekeurd en dat het ging om Q 24/25. Dan valt het nog net in deze periode. Hij vraagt het na te gaan.

De tweede is een toezegging in het raadsvoorstel van de Participatieverordening; het college heeft aangegeven dat het later in dit jaar terug zou komen met een voorstel hoe dat ook kan gelden voor particulieren. Hij ziet dat graag opgenomen in de toezeggingenlijst, zo dat de raad dit goed kan volgen. Wat hem betreft geldt dan de deadline Q2/25.

De voorzitter geleidt deze onderwerpen door naar het college. De heer Dijkstra zal te zijner tijd daarop een reactie krijgen.

370 **De heer Snijder** (Student & Starter) merkt op dat zijn fractie in de vorige commissie VBF gevraagd heeft naar motie 77 Control Utrecht over digitalisering. Zijn fractie heeft op die dag geen reactie gehad. Hij vraagt of de wethouder daarop nu kan ingaan of straks bij het onderwerp Digitale Gezondheid. Hij had liever een bredere agendering gezien over digitale zaken. Hij hoopt op coulance van de wethouder.

380 **Wethouder Streefland** bevestigt dat deze motie is ingediend. Deze motie heeft veel impact. Die gaat samen met hervormingsbezuinigingen om na te gaan waar te centraliseren is en wat dat betekent voor de verantwoordelijkheid van de wethouder. Het college is bezig met dit uit te werken. Zij weet even niet op welk moment het goed is om de raad te informeren. Dit is zeker belangrijk in het licht van het Overdrachtdossier en de aandacht voor het dossier Digitalisering en het IT-vraagstuk. Dat hoort bij elkaar, maar het is veel omvattender dan dit eventjes nu te doen. Dit zou iets kunnen betekenen in de organisatiewijziging. Zij belooft dit niet te vergeten en zij zal de raad op een tijdig moment hierover informeren. Zij zal uitzoeken wanneer dat precies zal zijn.

De heer Koning (D66) stelt de lijst aangenomen moties aan de orde. Hij was zojuist geattendeerd door een attente collega dat hier iets in staat over motie 125 over webpagina's ring- en deurbelcamera's; die motie is na een stevig ontraden aangenomen.

De motie is naar zijn weten nog niet uitgevoerd. Hij ziet dat het college dit als uitgevoerd beschouwt. Hij legt de vraag voor hoe dit te doen.

Burgemeester Dijk merkt op dat hiermee het debat over gedaan dreigt te worden. Zij heeft de raad tijdens de behandeling van de motie gezegd dat de gemeente een webpagina heeft. Wanneer de raad hele andere dingen wil, had de raad daarbij een dekking moeten aanleveren. Bekend is dat in het huidige financiële tijdsgewricht het geld er niet is. Wat de motie vraagt, is al eerder gevraagd en heeft het college ook uitgevoerd. Zij vreest de wereld in dit opzicht niet mooier te kunnen maken. Daarover was ook in het debat geen misverstand.

De heer Koning (D66) merkt op dat hierin een politiek verschil van inzicht zit. Hij zal zich beraden of hiervan een commissiedebat te maken of schriftelijke vragen te gaan stellen.

Burgemeester Dijk lijkt dat goed. Zij hoopt dan te vernemen wat er dan anders moet dan de huidige webpagina. Maar dan moet de raad ook alvast op zoek gaan naar geld.

Mevrouw Chirino (ChristenUnie) gaat in op motie 108, *De Basis op Orde*. Dit heeft betrekking op de portefeuille Financiën met betrekking tot de voortgang in het verbeterprogramma *versterking financiële functie*; zij leest dat die motie is afgedaan. Haar fractie ziet graag dat de brief die nu is gekomen in C&F wordt besproken. Haar fractie vindt het belangrijk na te gaan of er voldoende is gedaan op het onderwerp. Zij vraagt deze motie op de lijst te handhaven.

De heer Van Steeg (CDA) deelt mee dat dit onderwerp op de agenda stond bij de adviescommissie. **De voorzitter** beschouwt dit hiermee als te zijn opgelost.

De heer Snijder (Student & Starter) vraagt de wethouder of zij enigszins een tijdschatting kan maken; wanneer er eventueel een update zou kunnen komen. Nu is het onduidelijk wanneer dat kan zijn.

Wethouder Streefland begrijpt dat; hieraan zit iets vast, namelijk de Voorjaarsnota met de keuzes die daar gemaakt moeten worden in het licht van de hervormingsbezuinigingen. Dan zit het bestuur na de zomer, in Q3 of begin Q4.

De heer Snijder (Student & Starter) vindt het helemaal goed en ook goed wanneer dit wordt opgenomen in het verslag van deze commissie.

6. Ingekomen stukken

Geen.

De voorzitter schorst de vergadering voor 5 minuten en heropent die voor de behandeling van het inhoudelijke deel van deze agenda.

7 Gevolgen hoog ziekteverzuim gemeentelijke organisatie en groei van de stad

Wethouder: Streefland, Beleidssterrein: Personeel en Organisatie

Geagendeerd door: Margreet Ramaker (VVD), Ilse Raaijmakers (PvdA), Achraf Ait Daoua (D66), Bino Chirino (ChristenUnie), Ruud Maas (Volt), CDA, Mahaar Fattal (GroenLinks), Victor Paalman (Horizon)

De laatste jaren is het ziekteverzuim onder ambtenaren van de gemeente Utrecht fors gestegen. Tegelijkertijd staat de gemeente de komende jaren groei voor in aantal woningen, voorzieningen en inwoners. En met een financiële taakstelling, onder meer door te bezuinigen in de gemeentelijke organisatie. De fracties willen op basis van beantwoording van de schriftelijke vragen (zie bijlage) met de wethouder in gesprek over hoe de gemeente Utrecht aantrekkelijk blijft als werkgever en zorgt voor een veilige werkomgeving voor haar medewerkers.

De voorzitter leidt de bespreking in aan de hand van de annotatie bij de agenda (zie hierboven)

De commissie

Mevrouw Ramaker (VVD) merkt op dat Utrecht aan kop loopt in Nederland met het hoogste ziekteverzuim van gemeenteambtenaren in 2023. Haar fractie vindt dat zorgelijk. Deze keer kan het college niet met de vinger naar het Rijk wijzen.

Om dat hoge ziekteverzuim tegen te gaan is allereerst capaciteit nodig. De vraag is ook of de juiste mensen op de juiste plek zitten. De vraag is of mensen het werk aankunnen. Het gaat om over gekwalificeerd en onder gekwalificeerd zijn. Niet het werk kunnen doen op je niveau, is een reden voor ziekmelding. Het frequent kortdurend ziekmelden is in Utrecht hoog. Zij vraagt of de wethouder het met de VVD eens is dat ook een aanpak nodig is voor het frequent kortdurend ziekteverzuim.

Ook de mate van autonomie is een parameter in de oorzaken voor ziekmelding. De vraag is of de ambtenaar kan kiezen voor hoe hij/zij zijn/haar werk uitvoert. Is het mogelijk de tijd in te delen? Zijn de kaders duidelijk? Is de opdracht duidelijk? De wethouder geeft in de media aan dat binnen de organisatie geprioriteerd moet worden. Zij legt de vraag voor waarvan de gemeente wel of niet is, uitgaande van de prioriteiten. In hoeverre sluit de huidige aanpak aan op de hervormingen waarvoor de organisatie aan de lat staat. Zij refereert daarbij aan de 25 miljoen euro bezuinigingen.

De derde en laatste oorzaak van ziekmeldingen, is de relatie met de leidinggevende; de collega's in de organisatie. Hoe prettig en veilig is het op de werkvloer? Zij noemt in dit verband de pestcultuur bij de veegdienst. Zij legt de vraag voor in hoeverre de weg naar de vertrouwenspersoon bekend is. In het algemeen vraagt zij of deze vertrouwenspersonen in actie komen. Worden zij gehoord? De VVD mist de rol van de vertrouwenspersonen in het wegnemen van het ziekteverzuim.

De instroom van nieuwe medewerkers in 2023 was hoog: 20%. In hoeverre zorgt de gemeente ervoor dat onboarding (het proces van het je eigen maken van de organisatie) de werkdruk van de andere medewerkers niet verhoogt. Haar fractie ziet op ad hoc basis, op organisatieonderdeel maatregelen worden genomen voor het tegengaan van het terugdringen van het ziekteverzuim. Haar fractie vraagt de wethouder een structurele oplossing op basis van de drie grondoorzaken die zij zojuist noemde. Daarop voortbordurend legt zij de vraag voor of de wethouder een concreet organisatiebreed plan kan voorleggen voor de aanpak voor het terugdringen van het ziekteverzuim.

De heer Bos (Stadsbelang Utrecht) hoort de VVD een aantal veronderstellingen op tafel leggen. Hij noemt in dit verband bijvoorbeeld onboarding. Hij ervaart dat als open doelen; wat hem betreft zou dit het beleid moeten zijn. Hij kan zich niet voorstellen dat het stadsbestuur dit niet goed geregeld heeft. Hij vraagt of de VVD aanleiding heeft om daarover een andere mening te hebben. Of heeft de VVD dezelfde vragen als Stadsbelang Utrecht?

Mevrouw Ramaker (VVD) merkt op dat het ziekteverzuim niet omlaag gaat. Haar fractie wil een concrete aanpak waaruit blijkt dat het ziekteverzuim omlaag kan. Zij ziet nu meer symptoombestrijding.

De heer Bos (Stadsbelang Utrecht) merkt op dat dan de vraag blijft staan naar een strategisch personeelsplan, naar een uitvoeringsplan; of moet geconcludeerd worden dat het personeelsplan en het uitvoeringsplan er niet is of herijkt moet worden of niet

goed is. Dan deelt hij dat met de VVD. Hij heeft de indruk dat de VVD van mening is dat deze plannen ontbreken.

490 **Mevrouw Ramaker** (VVD) merkt op dat haar fractie zich aansluit bij Stadsbelang dat voor de raadsleden de aanpak niet duidelijk is. Het is te veel gericht op organisatie-onderdelen en te ad hoc. Ook de VVD ziet geen gericht beleid.

De heer Van Steeg (CDA) merkt op dat de raad hierover al jaren spreekt. Ook nu weer spreekt het bestuur over het ziekteverzuim bij de begroting. Hij vraagt of mevrouw Ramaker er vertrouwen in heeft dat de organisatie op deze manier verder komt.

Mevrouw Ramaker (VVD) herhaalt haar argumenten met betrekking tot de mate van autonomie, de juiste mens op de juiste plaats, et cetera.

500 **Mevrouw Raaijmakers** (PvdA) kan zich grotendeels aansluiten bij de inbreng van de VVD. Haar fractie maakt zich zorgen over het hoge verzuim. Zij benadrukt dat de gemeente hier niet het goede voorbeeld geeft. Zij gaat eerst in op het proces en dan op de inhoud.

Voor wat betreft het proces sluit zij zich aan bij de interrupties van het CDA van zojuist. De eerste vraag die bij haar opkomt is hoe het zover kon komen. Wat is geleerd van eerdere aanpakken; hoe zit het dat het ziekteverzuim alsmaar toeneemt. Zij krijgt hierop graag de reflectie van de wethouder.

510 Nu ligt er wel een plan van aanpak; maar ook zij betwijfelt of dit voldoende gaat zijn. Wat haar betreft moet snel zichtbaar worden dat het verzuim terugloopt; wat als dat niet gebeurt? Heeft het bestuur dan nog maatregelen achter de hand? Zij krijgt hierover graag meer informatie.

De heer Van Steeg (CDA) deelt dat met de PvdA. Ook vraagt hij zich af of er een onderzoek moet komen om hierop nog meer greep te krijgen. Wat zijn nu de grondoorzaken om het ziekteverzuim niet te kunnen terugdringen?

Mevrouw Raaijmakers (PvdA) benadrukt dat het zit op de grandoorzaken. Verder is het lastig één oorzaak aan te wijzen en zit het op meerdere plekken. Zij is dan benieuwd wat een extern onderzoek extra kan opleveren. Zij staat daar niet per se om te springen. Zij wil wel de reflectie op wat tot nog toe is gedaan en wat mogelijk is geleerd van eerdere aanpakken die niet gewerkt hebben. Zij wil zeker meer inzicht in hetgeen tot nog toe is gedaan.

520 Zij vervolgt met in te gaan op de inhoud. Zij is ervan overtuigd dat aan alle verschillende verklaringen iets gedaan moet worden. Zij worstelt als raadslid met het vervullen van de controlerende rol. Welke data heeft de raad nodig? Zij is ervan overtuigd dat dit probleem snel moet worden opgepakt met urgentie. Zij sluit zich aan bij de inbreng van de VVD over autonomie. Partijen in de stad en medewerkers hebben er last van dat zaken worden overruled in de loop van een proces. Zij krijgt hierop graag een verklaring en de reflectie van de wethouder.

Mevrouw Ramaker (VVD) slaat aan op de rol van de raad. De raad ziet toch ook de repercussie als gevolg van het ziekteverzuim, met bijvoorbeeld projecten die niet doorgaan.

530 **Mevrouw Raaijmakers** (PvdA) vraagt nadere toelichting.

Mevrouw Ramaker (VVD) licht toe dat hoe meer mensen ziek zijn in een team, hoe zwaarder het wordt voor de mensen die niet ziek zijn. De raad heeft daarvan ook last. Zij gaat ervan uit dat de PvdA dat ook ziet.

Mevrouw Raaijmakers (PvdA) begrijpt dat zij dat te weinig benadrukte in de ogen van de VVD. Zij ziet dit ook terug in de externe inhuur; dat vindt haar fractie vervelend. Deels is de externe inhuur bestemd voor het vervangen in ziekte en pieken.

Mevrouw Ramaker (VVD) benadrukt het belang ervan als raad goed aangehaakt te zijn op Personeel en Organisatie zodat de raad daarover controle kan uitoefenen.

540 **Mevrouw Raaijmakers** (PvdA) antwoordt bevestigend. Zij is dan zoekende naar waaraan de raad behoefte heeft; zij verneemt dan graag het antwoord van de wethouder. Zij heeft geen behoefte aan alle informatie van arbodiensten. Ze heeft in de aanloop van dit debat ook gemerkt dat het lastig is daarvoor alle informatie te krijgen.

De heer Dijkstra (EenUtrecht) vraagt hoe de PvdA de informatie leest over mogelijk een te hiërarchische cultuur op plekken

Mevrouw Raaijmakers (PvdA) refereert aan haar inbreng over partijen in de stad en medewerkers die dat ervaren. Zij wil daarop graag de reflectie; welke ideeën leven om daaraan iets te doen? Zij bevestigt dit te herkennen.

550 **De heer Dijkstra** (EenUtrecht) dankt de beide initiatiefnemers voor dit debat. Hij leest weinig terug in de beantwoording van het college over gebrek aan autonomie. Hij leest weinig terug over hiërarchische cultuur.

Mevrouw Raaijmakers (PvdA) deelt dat met de heer Dijkstra. Zij vervolgt haar betoog in haar termijn.

Zij heeft met de vakbond gesproken in de loop van het debat. De vakbond is zeker van mening dat de gemeente te laat heeft ingegrepen en deed een aantal voorstellen. De vakbond ziet vooral heil in meer maatwerk en flexibiliteit, zeker nu het verzuim vooral langdurig is. Zij vraagt daarop de reactie van het college.

560 Een ander punt ging over vitaliteit; is er een goed loket wanneer ambtenaren het even niet meer trekken? Dat kan ook een Ombudskloket zijn voor medewerkers met ook doorzettingsmacht zo dat medewerkers het vertrouwd voelen om daar aan te kloppen. Een ander punt dat genoemd is, ging over de rol van leidinggevend; leidinggevend hebben soms teveel mensen onder hun hoede. Zij vraagt of P&O daarin een adviserende rol kan hebben.

Wat haar betreft moet de durf er zijn om grenzen te trekken en nee te zeggen - zeker met de hervormingsbezuinigingen in aantocht. Dan is het belangrijk expliciet te maken wat het bestuur niet meer doet. De raad heeft dan recht op om dat ze weten. Zij vraagt of dat meer inzichtelijk wordt voor de raad.

570 Zij gaat in op de gebeurtenissen bij de veegdienst; zij merkt op dat dit een extreme situatie was. Zij vindt het onvoorstelbaar wat daarvan naar buiten is gekomen; zij legt de vraag voor hoe dat zo ver kon komen. Zij is enorm geschrokken van openlijk racisme. Zij beseft dat daar flink werk aan de winkel is, maar ook dat er een norm gesteld moet worden. Zij legt de vraag voor of dat laatste is gebeurd.

De heer Simşek (DENK) vraagt de PvdA of de fractie van mening is dat het stellen van normen al voldoende gebeurt.

Mevrouw Raaijmakers (PvdA) heeft dat te weinig gezien. Zij legt deze vraag voor aan het college. Zij ziet te weinig van *het stellen van normen*.

580 **De heer Ait Daoua** (D66) merkt op dat het ziekteverzuim in de organisatie niet alleen hoog, maar vooral langdurig is. Juist het langdurig ziekteverzuim vraagt de aandacht van het bestuur. Het zegt iets over hoe collega's zich voelen in hun werk en het zegt iets over de omstandigheden waarin zij hun taken uitvoeren en ook hoe veilig en ondersteunend zij zich voelen. Ziekteverzuim is niet zomaar een cijfer het is ook een signaal. Het vertelt iets over hoe het echt gaat met mensen in de organisatie. Het kan

van verschillende kanten komen; werkdruk, onveilige werksfeer, het gevoel niet gehoord te worden en het kan ook zorgen voor problemen in de privésfeer. Vaak is het een combinatie daarvan met langdurige uitval tot gevolg.

Soms krijgt hij signalen uit de organisatie over waar het wringt; als voorbeeld noemt hij de veegdienst, en de hoge werkdruk bij Publiekszaken en Volksgezondheid en alle afdelingen met direct contact met inwoners. Hier past ook terughoudendheid; ziekteverzuim is zelden te herleiden tot één gebeurtenis of tot één afdeling.

590 Tegelijkertijd kunnen de signalen wel iets zeggen over onderliggende patronen. Als medewerkers zich structureel onveilig voelen of zich terugtrekken, moet de organisatie daarmee iets.

Hoewel de gemeentesecretaris verantwoordelijk is voor het personeelsbeleid, is het aan de raad om signalen serieus te nemen en kaders te stellen voor een gezonde werkcultuur en realistische werkdruk.

Hij vraagt of het college inzichtelijk kan maken welk deel van het ziekteverzuim te herleiden is tot structurele factoren als werkdruk of sociale onveiligheid. En hoe wordt dit gemonitord? Is het college bereid om jaarlijks verzuimcijfers per organisatie-onderdeel te delen met een toelichting op waar de uitdagingen zitten en welke verbeteracties lopen? Hoe worden signalen van sociale onveiligheid vroegtijdig herkend en welke rol spelen leidinggevendenden hierin? Wat vraagt dat van de cultuur in de organisatie?

Mevrouw Chirino (ChristenUnie) vindt het hoge ziekteverzuim een punt van zorg. Zij vindt het goed om te zien dat hiervoor aandacht is. Tijdens de technische sessie werd haar duidelijk dat de gemeentelijke organisatie hiermee veel bezig is. Haar fractie hecht veel waarde aan een veilige werksfeer en zij pleit voor meer aandacht en waardering voor de medewerkers.

610 Volgens het college is een aandachtspunt dat medewerkers meer verantwoordelijkheid kunnen nemen voor hun eigen inzetbaarheid en re-integratie. Haar fractie doet daarom een oproep voor meer regie bij werknemers zelf. Niet iedereen is daartoe in staat. Juist wanneer sprake is van werkgerelateerd verzuim, kan het problematisch zijn dat de regie vooral ligt bij de leidinggevendenden. Zij vraagt of de wethouder dit erkent.

Haar fractie wil dat bij verzuim de gemeentelijke medewerkers erop gewezen worden bij wie ze terecht kunnen wanneer sprake zou zijn van sociale onveiligheid. De VVD sprak al over de rol van een vertrouwenspersoon. Zij vraagt of dit nog laagdrempeliger gemaakt kan worden en veelvuldiger gecommuniceerd. Haar fractie denkt dat dit nog te weinig gebeurt.

620 Daarnaast geeft het college als antwoord op de schriftelijke vragen dat het jaarlijkse medewerkeronderzoek zich niet specifiek richt op thema's als de ervaren sociale veiligheid. In de raadsbrief wordt aangegeven dat er slechts een meldingenonderzoek wordt gedaan naar incidenten van bijvoorbeeld discriminatie op de werkvloer.

De heer Van Steeg (CDA) vindt dat mevrouw Chirino terecht een punt maakt van de vertrouwenspersoon; het belang ervan om vertrouwd te kunnen melden. In de gesprekken die gevoerd zijn, vernam hij dat daar wel echt een probleem zit. Mensen durven het niet te melden bij een vertrouwenspersoon omdat zij het gevoel hebben dat zij dan niet verder geholpen worden; dat dit alleen maar tegen hen gaat werken. Hij legt de vraag voor hoe dat op te lossen.

630 **Mevrouw Chirino** (ChristenUnie) noemt specifiek de vertrouwenspersoon omdat mensen nu denken naar de leidinggevende te moeten of dat het terugkomt in een

enquête. Het college zegt hier niet naar te vragen in een enquête. De leidinggevende kan ook de bron zijn van onveiligheid. Om die reden pleit zij voor de rol van een vertrouwenspersoon. Dat kan ook iemand anders zijn. Maar wel dat het [vertrouwelijke adres] kenbaar wordt gemaakt.

De heer Van Steeg (CDA) is dat met mevrouw Chirino eens. Maar wanneer mensen niet willen melden aan een vertrouwenspersoon, vindt hij dat dit met urgentie veranderen moet.

640 **Mevrouw Chirino** (ChristenUnie) antwoordt bevestigend. De vertrouwenspersoon is juist voor dit soort gesprekken. Wanneer mensen het gevoel hebben daar niet terecht te kunnen, moet daaraan iets veranderen. Haar fractie wil dat in het medewerkeronderzoek wel aandacht wordt besteed aan de sociale veiligheid zo dat vertrouwenspersonen niet alleen bij meldingen onder de aandacht gebracht worden. Van belang is dat het breed in de organisatie duidelijk is dat het sociaal veilig is.

De heer Van Steeg (CDA) vindt het dan van belang dat dan met de melding echt iets wordt gedaan. Dat gevoel moet versterkt worden wat hem betreft.

650 **Mevrouw Chirino** (ChristenUnie) antwoordt bevestigend. Zij heeft niet de indruk dat het gevoel dat met de melding niets wordt gedaan de reden is om niet te gaan melden. Het melden is hoogdrempelig. Het is [doorgaans] lastig om naar een vertrouwenspersoon te gaan. Wanneer dat op een andere manier te ondervangen is, hoopt zij dat de gemeente daarmee iets gaat doen.

Zo lang mensen niet melden, kan er sprake zijn van sociale onveiligheid met mogelijk verzuim tot gevolg. Wanneer de leidinggevende dit niet gedegen oppakt of als de leidinggevende bijdraagt aan het gevoel van onveiligheid, is het niet vreemd dat medewerkers in een situatie van langdurig verzuim terecht komen. Zij vraagt de wethouder hoe dit te voorkomen is.

660 **Mevrouw Ramaker** (VVD) merkt op dat dit in de relatiesfeer zit. Zij herhaalt de drie grondoorzaken die bedrijfsartsen zien voor hoog ziekteverzuim: capaciteit, autonomie en relatie. Zij vraagt of de ChristenUnie het een idee vindt een bedrijfsarts te vragen integraal te onderzoeken hoe dat precies zit in relatie tot ziekteverzuim.

Mevrouw Chirino (ChristenUnie) is voorstander van een integrale aanpak. Zij denkt niet dat een bedrijfsarts hier de oplossing is. Ook daar schuurt het. Mensen moeten wachten om terecht te kunnen bij een bedrijfsarts. Ook bij de bedrijfsarts zit werkdruk. Dat stapelt zich op. Zij denkt niet dat een extra taak bij de bedrijfsarts de oplossing is in de gemeentelijke organisatie.

Mevrouw Ramaker (VVD) licht nader toe dat zij bedoelt te onderzoeken of het aan de relatie ligt met de leidinggevende, of aan de capaciteit, of dat er te weinig autonomie is. Zij zou graag willen dat de bedrijfsarts daarop zijn/haar analyse geeft.

670 **Mevrouw Chirino** (ChristenUnie) denkt dat de drie grondoorzaken wel degelijk een rol spelen. Zij komt daarop terug.

In de technische sessie werd toegelicht dat er wensen en beperkingen zijn met betrekking tot de bedrijfsarts. Als een soort triage gaat plaatsvinden voor het gebruik van de bedrijfsarts, zou haar fractie ervoor pleiten dat bij het beoordelen van de mate van urgentie ook gekeken wordt naar wat de medewerker zelf aangeeft, niet alleen naar wat de leidinggevende zegt. Zijn hierbij buiten de gemeente al andere behandelaren betrokken? Gaat het om fysieke of mentale klachten? Haar fractie vindt dat belangrijke vragen. Is er sprake van stressgerelateerde problematiek? Haar fractie hecht er waarde aan dat snel wordt gehandeld in situaties waarbij bij mensen het water de lippen staat, ook als de leidinggevende dit niet zo kan beoordelen, bijvoor-

680 beeld door de span of control of door sociale onveiligheid. De vraag is hoe dat in te vullen. Krijgen de medewerkers hierin voldoende regie?

Verder vindt haar fractie het opvallend dat er in de schriftelijke vragen meermalen wordt gewezen op het ontbreken van een direct causaal verband. Dat begrijpt zij. Wanneer in teams met een hoog verzuim veelal lager wordt gescoord op bijvoorbeeld herstelbehoefte, steun van de leidinggevende, de zwaarte van het werk, behalen van gestelde doelen, is te concluderen zonder nader extern onderzoek dat dit belangrijke factoren zijn voor het werkplezier; dan is bekend waaraan gewerkt moet worden. De vraag is of dit soort signalen wel goed opgepakt worden.

690 Tenslotte benadrukt zij dat de raad naar zichzelf moet kijken als het gaat om de werkdruk van ambtenaren. Wat de ChristenUnie betreft mag de raad daarvan meer doordrongen zijn. Eindeloos vragen van meer aan ambtenaren doet iets met hen die voor de gemeente werken. Ook daar valt haars inziens winst te behalen. Zij hoopt dat de raad in die zin iets kan bijdragen.

De heer Maas (VOLT) vindt het hoge ziekteverzuim verschrikkelijk. De beantwoording van de schriftelijke vragen liet zien dat dit verzuim soms oploopt tot 16%. Dat roept veel vragen op over de precieze situatie aldaar. Datzelfde geldt voor de veegdienst. Hij sluit zich graag aan bij de vragen van de PvdA daarover.

700 Hij vindt het fijn om te zien dat er inmiddels een robuuste aanpak lijkt te komen waarmee maatwerk waar te maken is, gericht op de persoon, de afdeling, de leidinggevende, specifieke signalen zoals sociale onveiligheid. Zijn fractie heeft vragen over of die aanpak in voldoende mate en met voldoende mensen plaatsvindt. En of de gemeentesecretaris verder moet doorpakken door de positie van HR, of P&O te verstevigen met deze aanpak. Hij vraagt of de wethouder daarop iets kan toelichten. Hij is niet voor verder onderzoek, maar wel voor doorpakken op dit thema.

Mogelijk heeft hij gemist in de technische sessie wat veranderd gaat worden aan de afspraken met de Arbodienstverlening. De wachttijd bij de bedrijfsarts moet verlaagd worden, zo vernam hij. De aanbieding is daarbij cruciaal: wat is gedaan aan de inhoud van de afspraken. Hij vraagt een toelichting.

710 **De heer Van Steeg** (CDA) begrijpt dat heer Maas stelt dat nu vooral doorgepakt moet worden op de onderwerpen die in gang zijn gezet. Toch neemt jaar op jaar het ziekteverzuim toe. Wat geeft de heer Maas het vertrouwen dat het bestuur op de juiste punten aan het doorpakken is en dat dit echt gaat leiden tot verlaging van het ziekteverzuim.

De heer Maas (VOLT) is vooral blij om te zien dat er een robuuste aanpak is. Hij ziet dat er iets gebeurt. Hij maakt zich zorgen over of die aanpak voldoende robuust is en voldoende uitgebreid. Hij heeft vertrouwen in maatwerk en in persoonsgericht.

720 **De heer Van Steeg** (CDA) begrijpt dat heer Maas zegt dat hij weet waar de problemen zitten; dat alleen doorgepakt moet worden. Hij betwijfelt of bekend is waar de problemen zitten.

De heer Maas (VOLT) merkt op dat op landelijk niveau daarover veel bekend is. Er is heel veel wetenschappelijk onderzoek op dit soort thema's gedaan en ook bij gemeentelijke organisaties. Hij verwijst naar de desbetreffende toelichting in de raadsbrief. In algemeenheid is hierover veel bekend; juist de maatwerkaanpak van een specifiek daartoe opgeleide verzuimadviseur kan zijns inziens helpen om al die elementen die leiden tot uitval, in beeld te brengen.

De heer Van Steeg (CDA) bevestigt dat in algemene zin hierover veel te zeggen is. Toch scoort de gemeente Utrecht slecht, ook ten opzichte van het landelijk gemiddelde. Hij vraagt de heer Maas naar de verklaring daarvan.

De heer Maas (VOLT) weet dat niet. Hij vindt het ook moeilijk om daarop direct antwoord te geven. Te zien is dat bij specifieke bedrijfsonderdelen dat verzuim enorm groot is. Hij vindt het niet toevallig dat die bedrijfsonderdelen zijn waar veel klantcontact is. Daar zijn veel problemen. Die vereisen een specifieke aanpak. De robuuste aanpak is vooral in die onderdelen van belang.

Hij gaat in op de afspraken over preventie. In de technische sessie is gesproken over het verwachtingenmanagement. Welke concrete preventieve maatregelen gaat de raad zien? Wanneer krijgt de raad daarover duidelijkheid? Vraagt hij de wethouder. Hij is erg benieuwd naar de resultaten en hij hoopt met onder andere het CDA, maar ook met alle anderen, dat dit resultaat er eindelijk gaat komen. Hij hoopt hiervan een overzicht te krijgen bijvoorbeeld aan het einde van dit jaar.

Mevrouw Ramaker (VVD) stelde samen met VOLT vragen over de versterking van de financiële functie. Ziekteverzuim kost de gemeente geld en het is ook jammer. In hoeverre ziet VOLT het zitten om werk te maken van ook de versterking van de P&O-functie.

De heer Maas (VOLT) merkt op dat dit een van zijn suggesties was. Wat hem betreft moet het centrale deel van het ambtenarenapparaat meer in Control komen. Hij bevestigt dat dit zeker een suggestie is.

Mevrouw Ramaker (VVD) kent VOLT als de partij die fan is van monitoren. In hoeverre heeft de heer Maas het idee dat de raad [op dit onderwerp] kan monitoren.

Welke indicaties kan hij geven?

De heer Maas (VOLT) is een fan van monitoren. Hij is ook een fan van indicatoren. Hij vraagt de wethouder niet voor niets daarvan een overzicht. Hij is ook een fan van maatwerkaanpak. Het ziekteverzuim is een divers monster. Bekend is dat persoonlijke omstandigheden een grote rol spelen. Het is heel erg moeilijk om juist op een dergelijke aanpak algemene indicatoren te zetten.

Mevrouw Ramaker (VVD) begon niet voor niets te stellen dat Utrecht geen Gallisch dorpje is in Nederland. Dit zegt eigenlijk heel veel over de organisatie zelf. Er zijn heel veel tools. VOLT gaf dat zelf ook aan. Zij noemt in dit verband wetenschappelijk onderzoek. Zij veronderstelt dat er voldoende houvast in cijfers kan zijn voor een goede monitoring.

De heer Maas (VOLT) veronderstelt dat de VVD in dit opzicht VOLT aan zijn zijde vindt. Indicatoren zouden te leggen zijn op de inzet van de verzuimadviseurs: hoe doen zij hun werk. Hij vindt dat iets om over na te denken. Misschien kan de wethouder daarover nog iets zeggen.

De heer Van Steeg (CDA) gaat in op de inbreng van de heer Maas over het centrale deel van de organisatie dat meer in control zou moeten zijn. Hij vraagt wat de heer Maas daarmee bedoelt.

De heer Maas (VOLT) zet uiteen dat zoals dat bij de financiële functie keer op keer is bevestigd, dat hier ook een beetje aan de hand lijkt. Er lijkt nu een aanpak te komen met verzuimadviseurs waarbij P&O meer in control komt, waarbij directeurs worden getraind en waarbij een aanpak gekozen wordt. Hij hoopt dat het centrale niveau daaraan meer sturing kan geven met maatwerk.

De heer Van Steeg (CDA) vraagt of de heer Maas er vertrouwen in heeft dat dit gaat gebeuren met de stappen die nu worden gezet.

De heer Maas (VOLT) heeft dat vertrouwen nog niet echt. Hij gelooft dat er een goede aanpak gekozen is. Die aanpak moet nog waargemaakt worden. Hij vraagt zich af of dat met voldoende mensen gebeurt, en of hiervoor voldoende budget is.

780 **De heer Van Steeg** (CDA) merkt op dat andere fracties [de wens uitspraken] dat medewerkers meer autonomie zullen krijgen. De heer Van Steeg denkt dat het ook belangrijk is. Hoe is dat te rijmen met aan de andere kant die centrale [in control] - hoe is een en ander meer met elkaar in overeenstemming te brengen?

De heer Maas (VOLT) zou het fijn vinden wanneer dat lukt. Hij vindt dat de uitdaging. Hij richt zijn ogen dan op de maatwerkaanpak van de verzuimadviseurs.

De heer Van Steeg (CDA) merkt op dat het bestuur al jaren spreekt over het ziekteverzuim op het stadskantoor. Al jaren wordt geconstateerd dat dit verzuim te hoog is en inmiddels is gestegen tot ruim boven de 8%. Zijn fractie is van mening dat de gemeente het goede voorbeeld moet geven als het gaat om goed werkgeverschap. Dit ziekteverzuim heeft enorme consequenties voor de stad. Dit vertraagt
790 enorm en kost veel geld en schaadt het vertrouwen in de gemeente als organisatie en in het goede bestuur. Wat het CDA betreft moet het roer echt om. Dan gaat het niet alleen over het ziekteverzuim. In de afgelopen tijd is gesproken over deze onderwerpen. Het CDA is als fractie ook benaderd door medewerkers van het stadskantoor die aangaven dat het daar niet goed gaat. Men durft geen melding te doen bij vertrouwenspersonen omdat het gevoel bestaat dat die personen niet onafhankelijk zijn. Wanneer mensen dit niet durven, zit er wat hem betreft echt iets fout in de organisatie. Daaraan moet iets worden gedaan.

Daarnaast vertellen de medewerkers dat heel veel gewerkt wordt met vaststellings-
overeenkomsten. Hij vraagt de wethouder of zij dit herkent en of dat ook een relatie
800 heeft met het hoge ziekteverzuim.

Mevrouw Chirino (ChristenUnie) schrikt van deze informatie van het CDA over de geluiden over de vertrouwenspersoon. Zij vraagt naar suggesties van het CDA als het gaat om de vraag wat wel gaat helpen.

De heer Van Steeg (CDA) vindt dat lastig te beantwoorden. Hij vindt dat het stadsbestuur onvoldoende greep heeft op de problematiek. Hierover wordt jaar op jaar gesproken. Steeds wordt bij de begroting opgemerkt dat het ziekteverzuim te hoog is. Steeds stijgt het ziekteverzuim verder. Nu wordt er weer een aanpak in gang gezet. Het stadsbestuur komt hierin onvoldoende verder. Wat hem betreft moet vanuit het externe gekeken worden naar wat beter moet in de organisatie. Hij is
810 ervan overtuigd dat de centrale regie beter moet, de autonomie van medewerkers - overal zit er iets. Hij ziet ook veel wantrouwen. Dat wantrouwen komt naar buiten bij de veegdienst, bij de beheerder van de Domtoren; het CDA krijgt deze signalen. Bij hem gaan alle alarmbellen af.

Mevrouw Chirino (ChristenUnie) vraagt nadere informatie over de vertrouwenspersoon.

De heer Van Steeg (CDA) heeft meerdere gesprekken gevoerd over de vertrouwenspersoon. Daaruit bleek dat ze onvoldoende mandaat hebben en onvoldoende worden vertrouwd. Het gevoel bestaat dat de klachten niet serieus worden genomen. En sterker nog, wanneer er een melding gemaakt wordt, dat dat eerder
820 tegen de melder zal worden gebruikt dan dat de melder serieus wordt genomen. Dan is er echt iets mis.

Mevrouw Chirino (ChristenUnie) vindt dat daar dan naar gekeken en er iets op aangepast moet worden. Zij vraagt of het CDA het met haar eens is dat hier niet

gesproken moet worden over de vertrouwenspersonen, de individuen die nu voor de gemeente werken, maar dat er iets niet goed gaat in de systematiek en dat de raad daarover iets concreets wil vernemen van de wethouder.

De heer Van Steeg (CDA) vindt dat er iets fundamenteels moet veranderen in de organisatie. Dat zit mogelijk in de centrale sturing; dat altijd de bereikbaarheid van de vertrouwenspersonen geborgd wordt en dat die personen altijd vertrouwd worden.

830 Wanneer die signalen niet worden opgepakt of niet herkend worden, gaat er iets fundamenteeler mis.

De heer Klijn (UtrechtNu!) hoort de heer Van Steeg aansturen op een onderzoeksrapport terwijl de aard en omvang van de problematiek redelijk duidelijk is; wat hoopt de heer Van Steeg wat een onderzoeksrapport gaat bijdragen.

De heer Van Steeg (CDA) merkt op dat dit een veelkoppig monster is. Hij noemt de problemen die de revue zijn gepasseerd. Voor hem is het niet zo duidelijk. Hij ziet nog geen coherente aanpak waarbij een goede analyse wordt gemaakt van waar het precies misgaat en hoe daarmee integraal verder te komen. Hij hoorde enkele andere partijen daarover ook zaken suggereren. Hij denkt dat het kan helpen om concreter en ook van buiten af toegevoegde waarde kan geven.

840 **De heer Klijn** (UtrechtNu!) merkt op dat er nu sprake is van een complex probleem; hij ziet dat het spanningsveld tussen *centrale regie* en dat *complexe probleem*. Hij vindt ook dat gekeken moet worden naar deelproblemen en niet alles integraal te willen oplossen. Dat is mogelijk complex.

De heer Van Steeg (CDA) houdt eraan vast dat er een centrale regie ontbreekt. En dat in teams individuele problemen zijn. Misschien hoeft dat niets met elkaar te maken te hebben. Maar beide zaken zijn te constateren.

De heer Klijn (UtrechtNu!) vraagt of de heer Van Steeg het idee heeft dat er een gedeelde probleemanalyse is of dat dit ontbreekt.

850 **De heer Van Steeg** (CDA) antwoordt dat dit ontbreekt.

Mevrouw Noltén (BIJ1) vindt de woorden van de heer Van Steeg alarmerend, dat mensen niet durven te melden bij de vertrouwenspersoon. Ook haar fractie maakt zich daarover zorgen. Dit is tot haar spijt een bekend fenomeen. Ook vindt zij het niet juist dat verantwoordelijkheid gelegd wordt bij de personen die discriminatie en racisme ervaren. Zij vraagt wat het CDA ziet als oplossing daarop bij te sturen zonder dat het alleen afhankelijk is van of mensen die zelf bereid zijn dit te melden.

860 **De heer Van Steeg** (CDA) merkt op dat mevrouw Noltén een koppeling maakt met discriminatie en racisme en de vertrouwenspersoon. Dat hoeft niet één op één het geval te zijn. Discriminatie en racisme kunnen een reden zijn om een melding te maken. Dat is een valide reden. Wat hem betreft moet een vertrouwenspersoon goed geborgd worden in de organisatie. Daarin is de centrale sturing echt belangrijk: ervoor zorgen dat de vertrouwenspersoon het vertrouwen geniet van de medewerkers in het stadskantoor.

De heer Van Steeg vervolgt zijn betoog met aan de wethouder te vragen te reageren op zijn informatie over de vaststellingsovereenkomsten. Hij zag in de antwoorden op de vragen dat er soms sprake is van een onveilig werkklimaat, dat er een weggijk en eilandjes cultuur is en dat ook al eerder een onderzoek is gedaan bij de veegdienst. De raad hoeft niet overal over geïnformeerd te worden. Hij legt de vraag voor of de raad niet eerder geïnformeerd had kunnen worden over dit zwaarwegende onderzoek. Achteraf is te zien hoe groot de problemen daar zijn.

870 Al eerder is in de technische briefing gezien dat er hard gewerkt wordt; er worden stappen gezet. Dan is nu in 2024 het nieuwe plan ingezet en daarvóór liep alweer

een ander plan. Zijn vraag blijft of het stadsbestuur voldoende in de greep heeft wat er echt moet gebeuren. Zijn gevoel zegt dat het stadsbestuur die greep niet heeft. De heer Maas sprak al over de doorzettingsmacht, de centrale regie op het stadskantoor; de heer Van Steeg denkt dat dit één van de problemen is en dat daar iets moet gebeuren. Daarin is verandering nodig en duidelijkheid. De vraag is hoe één en ander gedaan wordt in deze organisatie.

880 Er moet iets gedaan worden aan de procedures voor het vertrouwen. De vraag is ook hoe de problemen zich tot elkaar verhouden en hoe ervoor te zorgen is dat Utrecht een werkgever is waar mensen graag willen werken, waar mensen met plezier werken. Wat zijn fractie betreft en wat hem betreft moet ook extern worden nagegaan op welke manier dit te verbeteren is.

Mevrouw Ramaker (VVD) merkt op dat mensen graag komen werken bij de gemeente Utrecht; het aantal nieuwe medewerkers in 2023 was 20%. Zij vraagt hoe het CDA verklaart dat ondanks onveilige gevoelens Utrecht blijkbaar een aantrekkelijke werkgever is.

890 **De heer Van Steeg** (CDA) bevestigt dat Utrecht een fantastische stad is om voor te werken en dat niets mooiers is dan een bijdrage te leveren aan de groeiende stad. Dat laat onverlet dat dit soort signalen mensen kan afschrikken. Dat laat onverlet dat wanneer iemand op het stadskantoor werkt, die persoon tegen cultuurproblemen kan aanlopen die die persoon niet had verwacht. Hij kan dat heel goed verklaren. Het kan goed zijn dat wanneer mensen na een tijdje tegen dingen aanlopen die zij heel onprettig vinden. Wanneer de desbetreffende dat niet kan melden bij iemand, kan dat leiden tot grote problemen.

900 **Mevrouw Ramaker** (VVD) gaat in op de prioritering van taken; zij legt de vraag voor of dan niet eerst gekeken moet worden naar wat precies nodig is, welke taken uitgevoerd moeten worden, inplaats van nieuwe mensen te werven. Daar ziet de VVD een bottleneck. De nieuwe instroom belast de organisatie ook. Zij vraagt hoe het CDA dat verklaart.

De heer Van Steeg (CDA) denkt dat er zeker een relatie is tussen de werkdruk en de taken die er zijn. Hij is voorstander van heldere keuzes. Hij adviseert het college helder te wezen over de taken die gedaan worden en de taken die niet gedaan worden. Of dat dan leidt tot meer of minder mensen. Vaak is het zijns inziens mogelijk om het werk met minder mensen te doen. Waar het hem om gaat is de cultuur van de prettige werkgever, je problemen kunnen melden, ingrijpen op het moment waarop er echt een probleem is bij een onderdeel. Daar zit wat hem betreft op dit punt meer het probleem dan het aantal mensen dat voor de gemeente werkt.

910 **Mevrouw Ramaker** (VVD) merkt op dat het heel erg druk wordt op een feestje met 150 mensen in de tent die geschikt is voor 100. Is het CDA het met de VVD eens dat het echt belangrijk is om ook naast de cultuur goed te kunnen prioriteren. De gemeente Utrecht vindt keuzes maken moeilijk.

De heer Van Steeg (CDA) verwacht dat een duidelijke keuze in taken zal helpen die de gemeente uitvoert. Belangrijker vindt hij de cultuur op het stadskantoor en hoe daarmee om te gaan. Hij noemt in dit geval de snelheid van ingrijpen op problemen die er daadwerkelijk zijn.

Mevrouw Chirino (ChristenUnie) hoort het CDA pleiten voor meer onderzoek, maar ook veel oorzaken noemen; dan is het nodige toch bekend?

920 **De heer Van Steeg** (CDA) bevestigt dat een aantal punten waarvan te zeggen is dat het niet goed gaat. Hij herhaalt zijn argumenten met betrekking tot vertrouwenspersonen en de centrale regie en de samenhang die er in zit. Hij is niet in staat om de

elementen die er toe doen aan elkaar te knopen. Hij is het er over eens dat een aantal zaken bekend is. Hij adviseert het college daar dieper naar te kijken, nog eens na te gaan hoe op plekken veranderingen zijn te bewerkstelligen zo dat dit ziekteverzuim ook echt is terug te dringen.

Mevrouw Chirino (ChristenUnie) vindt dat vooral gedaan moet worden en minder gekeken met de fte en de middelen die de gemeente heeft. Wat haar betreft moet echt aangepakt worden in plaats van er nog meer naar te kijken.

930 **De heer Van Steeg** (CDA) is voorstander van gewoon doen, als maar bekend is of de goede dingen gedaan worden. De gemeente doet al lang dingen terwijl het ziekteverzuim blijft stijgen.

Mevrouw Fattal (GroenLinks) spreekt namens mevrouw Melody Fard die woordvoerder is op dit onderwerp. Zij merkt op dat een veilige werkplek geen leuk dingetje is; mensen hebben récht op een veilige werkplek. Haar fractie heeft heel veel respect voor de mensen die bij de veegdienst werken en de moed hadden om zich uit te spreken over wat hen overkwam. Wat haar betreft moeten de racistische structuren worden aangekaart. Het is onacceptabel en zorgwekkend dat dit voorkomt in de organisatie van de gemeente Utrecht. Zij ziet het college stappen zetten, ook nadat
940 die meldingen kwamen. De vraag is inderdaad of de stappen zullen gaan werken; zullen ze effect gaan hebben? Onderzoek is één ding, aanbevelingen overnemen is goed. Dan begint het werk pas. Zij mist zicht op of het veiliger wordt. Haar fractie pleit daarom voor een structurele vorm van monitoring; niet over individuele meldingen, maar over de voortgang in de sociale veiligheid in de organisatie in den brede. In haar ogen verdienen de meldingen dat ook die de raad in de afgelopen jaren ontvangt. GroenLinks stelt voor dat het college jaarlijks rapporteert over sociale veiligheid in de organisatie zo dat de raad kan blijven volgen of de lijn die nu is ingezet ook echt gaat leiden tot cultuurverandering.

950 Dat brengt haar op het ziekteverzuim. Zij merkt op dat de situatie momenteel heel schrijnend is. Meerdere partijen hebben zich daarover uitgesproken. Zij kan zich daar volledig bij aansluiten. De gemeente moet niet alleen een veilige werkplek bieden aan de mensen die voor haar werken. De gemeente moet ook haar uitvoeringkracht behouden. Daarover is al veel gezegd. Veel is niet op orde; dit heeft duidelijk veel impact op mensen die nu bij de gemeente werken of al weg zijn gegaan. Zij sluit zich aan bij de zorgen die ook de VVD en de PvdA zijn uitgesproken.

Zij voelt ook ongemak over dit debat. De raad moet zijn controlerende taak uitvoeren; wat haar betreft is het ook goed dat de raad die taak uitvoert. Maar mevrouw Fattal wil niet op de stoel gaan zitten van het college en ook niet op die van de gemeentesecretaris. Zij richt zich tot het college en zegt onder meer: "Ik wil volgend jaar
960 andere cijfers zien." Zij vindt het nu niet nuttig om maatregelen te noemen waarvan zij denkt dat ze gaan helpen. Zij gaat er niet over. Zij wil verandering zien.

Mevrouw Raaijmakers (PvdA) vraagt of GroenLinks het met haar fractie eens is dat dit probleem niet van dit jaar is. Het bestuur praat hierover al een aantal jaren. Dan moet de raad toch suggesties geven? Er moet meer dan tot nu is gezien.

Mevrouw Fattal (GroenLinks) is het daarover eens; zij vindt wat tot nu toe gebeurd is niet voldoende. Zij vindt het ook niet nuttig met 45 raadsleden ideeën te gaan opperen. Zij vindt het ook niet nuttig daarmee 80 punten erbovenop te gooien op wat op [de werkvloer] al moet gebeuren. Zij merkt op dat dit geen kritiek is gericht aan haar collega's; er worden goede opmerkingen gemaakt. Zij pleit voor

970 terughoudendheid vanuit de raad. Zij kijkt naar de wethouder en zegt: “Ga het fiksen”.

Mevrouw Raaijmakers (PvdA) vindt dit deels wel klinken als kritiek; hierover wil zij spreken uit bezorgdheid. De raad heeft al een aantal jaren tegen de wethouder gezegd “Ga het fiksen”. Zij roept op tot een stap verder.

Mevrouw Fattal (GroenLinks) kan zich bij een deel van wat gezegd is in dit debat aansluiten; bijvoorbeeld per team kijken wat nodig is (UtrechtNu!). En specifieke voorstellen kunnen ook wel eens heel ineffectief zijn. Zij vindt het niet helpend om daar nog meer aan toe te voegen.

980 **Mevrouw Ramaker** (VVD) kijkt naar wat de raad merkt van de personele problematiek in de gemeentelijke organisatie. Zij benadrukt dat de raad het hoogste orgaan is; zij vindt het van belang dat de raad goed kan blijven sturen ook op dit onderwerp.

Mevrouw Fattal (GroenLinks) bevestigt dat de controlerende taak van de raad ongelooft belangrijk is. Zij wil ervoor waken dat de raad het niet zelf gaat doen. De output van de ambtenaren vindt zij zelf heel erg goed. Maar er wordt aan heel veel kanten aan hen getrokken, niet alleen vanuit de raad. Maar ook vanuit de teams zelf, vanuit de stad, vanuit het Rijk. De gemeente is ook een hele ingewikkelde organisatie. Daarvoor is maatwerk nodig.

990 **Mevrouw Ramaker** (VVD) merkt op dat de gemeente Utrecht niet anders is dan andere gemeenten in Nederland. Iedereen constateert dat. Er is wel iets aan de hand. Zij vindt het dan niet meer dan logisch dat de raad erbovenop gaat zitten, ook omdat het geld kost. Dan moet de raad het college enkele zaken meegeven over wat hij belangrijk vindt. Daarom voert de raad dit debat.

Mevrouw Fattal (GroenLinks) deelt volledig dat de situatie schrijnend is. Zij is ook blij dat de raad dit bespreekt. Er zijn een paar goede dingen gezegd over de aanpak. De concrete uitvoering van dag tot dag laat zij over aan de gemeentesecretaris en de ambtenaren.

1000 **Mevrouw Hessel** (Utrecht Solidair) merkt op richting GroenLinks over de opmerking dat zij er weinig van merkt, op dat de kranten er vol van staan. In Utrecht merkt iedereen dat er drie à vier projectleiders zijn in twee jaar tijd. In de zaak waar 1 miljoen euro aan handavingsommen moest worden betaald, bleek een gebrek aan leiding en dat mensen maar wat deden. Zij vraagt of mevrouw Fattal ermee eens is dat de raad ook een controlerende taak heeft over of het werkgeverschap wel goed wordt uitgevoerd.

Mevrouw Fattal (GroenLinks) heeft gezegd de situatie heel schijnend te vinden. Waaraan zij merkt dat het niet goed gaat met het verzuim in de organisatie, zijn de cijfers en de verhalen van mensen zelf. Zij laat zich dáádoor leiden. Dat is heftig en dat moet het stadsbestuur aanpakken.

1010 **De voorzitter** schorst de vergadering om 13.04 uur tot 14.00 uur.

Hervatting van agendapunt 7.

De heer Paalman (Horizon) kan zich aansluiten bij de zorgen die in de commissie zijn uitgesproken.

Hij vraagt in hoeverre de bore-outs gesignaleerd zijn en of die betrokken worden bij een eventueel onderzoek naar ziekte. Dit komt steeds vaker voor onder jonge mensen. Kijkt de gemeente Utrecht daar serieus naar?

Niet agenderende fracties

1020 **Mevrouw Nolten** (BIJ1) gaat in op het ziekteverzuim als gevolg van een onveilige werkomgeving. Haar fractie vindt de situatie bij de Utrechtse veegdienst een schokkend voorbeeld van hoe institutioneel racisme en discriminatie nog steeds spelen in de gemeentelijke organisatie. Zij vindt het niet gek dat mensen als gevolg van onveiligheid zich ziek melden. Discriminatie en racisme op de werkvloer is niet alleen onrechtvaardig maar ook ziekmakend. Medewerkers die dagelijks moeten functioneren in een vijandige en onveilige omgeving waar zij worden buitengesloten onderschat of genegeerd vanwege hun afkomst, naam, huidskleur of geloof dragen een mentale last die zich vroeg of laat vertaalt in uitputting, burn-out en ziekteverzuim. Zij noemt dat niet een persoonlijk probleem van de slachtoffers. Zij merkt op dat die bovendien zelf verantwoordelijk zijn voor het melden van discriminatie. Dit is wat haar betreft het

1030 falen van een organisatie.

De aanpak van discriminatie mag in haar ogen niet afhankelijk zijn van een melding. Preventie en actieve verantwoordelijkheid van de organisatie zijn daarin essentieel. Zolang de gemeente toelaat dat racisme en discriminatie in de organisatie bestaan, is zij medeverantwoordelijk voor de schade die dat aanricht, bij mensen, bij teams en uiteindelijk bij de hele organisatie. Dit is extra schrijnend voor de gemeentelijke organisatie die een afspiegeling zou moeten zijn van de gemeentelijke samenleving. De gemeente hoort een veilige plek te zijn voor alle werknemers. Zo lang dat niet op orde is, is ziek melden voor degene die racisme en discriminatie ervaren, voorlopig de enige uitweg.

1040 Hoewel de nadruk ligt op aanpak van ziekteverzuim onder andere door medewerkers die gediscrimineerd worden, ziet haar fractie graag dat als zij zich schuldig maken aan discriminatie dat zij op non-actief worden gesteld, of bij herhaaldelijk misdragen, worden ontslagen. Dit geldt wat haar betreft in het bijzonder ook voor leidinggevend. Zij stelt daarom de volgende vragen.

Hoe waarborgt de gemeente dat de slachtoffers zich veilig en serieus genomen voelen zo lang leidinggevend die zich schuldig hebben gemaakt aan discriminerend gedrag niet direct op non-actief worden gesteld. Wat haar fractie betreft is het noodzakelijk om betrokken leidinggevend tussentijds te schorsen om machtsverhoudingen en intimidatie te voorkomen tijdens de duur van het onderzoek. Zij vraagt of de

1050 wethouder bereid is om deze maatregel in te stellen.

Eerder is een motie ingediend over ontslag als uitgangspunt bij discriminerend handelen. Haar vraag is of die daadwerkelijk wordt gehanteerd als leidraad in disciplinaire trajecten. Zij vraagt of er concrete voorbeelden zijn waar deze motie is toegepast; zo niet, vraagt zij hoe de gemeente van plan is de aangenomen motie wel te implementeren.

Mevrouw Hessel (Utrecht Solidair) sluit zich aan bij de inbreng van de heer Van Steeg. Zij schrok van de reacties dat mensen niet meer schrikken van wanneer sprake is van intimidatie. Zij heeft heel veel contact met mensen; zij heeft zelden zo'n

1060 angstcultuur meegemaakt; mensen durven niet naar buiten te treden. Één iemand ging naar de rechter en reageerde uiteindelijk met "ook wanneer je een rechtszaak wint, krijgen ze je weg als ze je weg willen hebben". Iedereen gaat weg met een vaststellingsovereenkomst. Mevrouw Hessel sprak ook een jurist; die zou iemand bijstaan met een hele sterke zaak en dan komt de werkgever met een vaststellingsovereenkomst en dan kiest de werknemer daarvoor.

De voorzitter vraagt mevrouw Hessel niet in te gaan op individuele casussen.

De heer Bos (Stadsbelang Utrecht) merkt op dat mevrouw Hessel niet specifiek inging op een persoon. Er werd een situatie omschreven waarin een vaststellings-overeenkomst werd aangeboden. Hij vindt het ongepast dat de voorzitter mevrouw Hessel aanspreekt als zou zij een individuele casus aan de orde stellen.

De voorzitter licht toe dat zij wilde voorkomen dat het uit de hand zou lopen; zij gaf om die reden deze waarschuwing.

Mevrouw Hessel (Utrecht Solidair) vervolgt haar inbreng. Zij las vorig jaar een artikel in de krant over discriminatie, pesterijen, vernederingen. Daar hebben duizenden ambtenaren mee te maken in de gemeente Amsterdam. Dat blijkt uit een onderzoek van het Verweij-Jonker instituut onder Amsterdamse gemeenteambtenaren. Veel klachten gaan over leidinggevend. Opvallend daarbij is dat het vooral leidinggevend zijn die zich volgens medewerkers schuldig maken aan wangedrag. Dat gebeurde vorig jaar in Amsterdam en daarna werd het doodstil. Mevrouw Hessel dacht dat het niet in Utrecht zou gebeuren. Wat haar betreft kan over Utrecht eenzelfde artikel geschreven worden. Daarom denkt zij dat het heel belangrijk is onder ogen te zien dat het gebeurt. Wanneer mensen gepest worden en geïntimideerd, gaan ze zelf ook dat gedrag vertonen. Heel veel burgers in Utrecht klagen over het gedrag van ambtenaren. De cultuur werkt altijd door in hoe de medewerker zijn werk uitvoert; zij noemt dat een risico.

Vorig jaar kreeg de raad een antwoord op het ziekteverzuim bij de gemeente. Dan leest zij dat 80% van het verzuim bepaald wordt door langdurig verzuim. Ruim de helft van het langdurig verzuim betreft psychische klachten. Meestal is dat de combinatie van werk met privé omstandigheden. De persoonlijkheid van de medewerker en/of het ontbreken van sociale steun van bijvoorbeeld de leidinggevende. Misschien gaat het wel over de persoonlijkheid van de leidinggevende? Dit is alleen te voorkomen met een wijziging van het ziekteverzuimsysteem. Wat haar betreft moet preventie/begeleiding bij een neutrale persoon gelegd worden. Dat was vroeger personeelszaken en nu HRM. Van een leidinggevende kan niet verwacht worden dat die een zieke werknemer begeleidt en dat hij/zij daarbij in een neutrale positie blijft.

De voorzitter roept mevrouw Hessel op tot haar vraag te komen.

De heer Bos (Stadsbelang Utrecht) merkt op dat een commissielid over zijn eigen tijd gaat. Wanneer een commissielid iets niet agendeert, betekent dat niet dat hij zijn tijd niet mag gebruiken. Dat is de afspraak. Vanuit het voorzittersoverleg is gesproken over hoe ervoor te zorgen dat een vergadering ordentelijk verloopt, en waarop wordt ingezet. Uiteindelijk gaat het om het commissielid zelf en mag die zijn tijd gebruiken die beschikbaar is voor de commissievergadering.

Mevrouw Fattal (GroenLinks) merkt op dat afspraken niet voor niets gemaakt worden; wanneer die niet gehandhaafd worden, betekenen de gemaakte afspraken niets. De heer Bos heeft gelijk; iedereen gaat over zijn eigen tijd. Het is wel belangrijk dat de voorzitter mensen aanspreekt over hun tijdgebruik. Ditzelfde geldt ook voor haar waar het gaat om haar bijdragen kort te houden.

De voorzitter bevestigt dat iedereen over zijn eigen tijd gaat. Er zijn ook onderling gemaakte afspraken, wanneer commissieleden niet mee agenderen ze hun bijdragen kort houden. Zij wil voorkomen dat deze vergadering uit de tijd loopt.

De heer Bos (Stadsbelang Utrecht) heeft ervaring als voorzitter van de commissie en hij ziet dat mensen gebruik maken van hun rechten. Het spreekrecht is een groot goed. Wanneer mensen spreektijd willen besteden aan één agendapunt, doen ze dat. Niemand die ze tegenhoudt wat hem betreft.

De voorzitter spreekt de hoop uit dat mevrouw Hessel of een ander die dit wenst de volgende keer wel mee agendeert.

Mevrouw Hessel (Utrecht Solidair) vervolgt haar inbreng. De Utrechtse aanpak van het verzuim gaat uit van eigen regie door leidinggevenden en medewerkers. Daar zit wat haar betreft de crux: wanneer de leidinggevende intimideert, moet die de medewerker begeleiden.

Het komt voor rekening van de leidinggevende wanneer die veel ziekteverzuim heeft in zijn groep; de leidinggevende wil dan af van iemand die vaak ziek is. Dat zijn risico's op intimidatie en intimidatie wordt dan uitgelokt. Tussen de werkgever en de werknemers zou een neutrale positie moeten zijn; daarvoor moet een arbodienst ingehuurd worden. De begeleiding is mogelijk vanuit de arbodienst. Mevrouw Hessel verwacht dan al een paar procent daling in het ziekteverzuim.

Zij schrikt wanneer zij leest dat de kern van de geïdentificeerde aanpak versteviging is van de eigen regie in een warm zakelijke sfeer. Daarmee wordt het weer bij de werknemer gelegd en eigenlijk ook bij de werkgever. Mevrouw Hessel pleit voor allereerst een extern onderzoek; zij heeft schrikbarende geluiden gehoord.

Mevrouw Hessel betwijfelt of de gemeente Utrecht wel een goede werkgever is; de gemeente heeft geen ouderenbeleid. Zij begrijpt dat de gemeente een goede werkgever is voor alle projectleiders maar niet voor het lagere personeel. Het lagere personeel moet hard werken. Wanneer de ouderen geen cliëntencontact meer aankunnen, is voor hen niets geregeld. Zij hoopt dat dit wordt meegenomen.

Zij vraagt de wethouder een extern onderzoek in te stellen naar intimidatie binnen de gemeentelijke organisatie. Zij vraagt de wethouder te overwegen het ziekteverzuimbeleid/preventie in neutrale handen te geven.

De heer Klijn (UtrechtNu!) probeert zijn bijdrage beperkt te houden. Hij benadrukt dat dit een belangrijk onderwerp is.

Het ziekteverzuim van 8,7% is veel te hoog. Dat percentage groeit al jaren. 80% van dit verzuim is langdurig; het hoogst van de vier grote steden. Het gaat om een groep van meer dan 500 medewerkers die nu ziek thuis zit. Hij noemt dat een ernstig probleem voor de gemeentelijke organisatie en voor de stad. Het is alsof een voetbalwedstrijd wordt gespeeld met 10 man structureel. Dat houdt het team niet vol.

Hij vindt het ook niet vreemd dat een groot deel van de medewerkers (meer dan éénderde) die wel werkt een veel te hoge werkdruk ervaart. Natuurlijk is het een complex probleem; er is geen grip op alle oorzaken. Wel is een goed vitaliteitbeleid te voeren. Dat gebeurt in zijn beleving onvoldoende. Hij refereert aan de inbreng van mevrouw Hessel: de kern van de verzuimaanpak wordt neergelegd bij het respect tussen leidinggevende en de werknemer. In een ideale wereld werkt dat misschien, maar niet wanneer sprake is van sociale onveiligheid of een zieke managementcultuur. Hij veronderstelt dat daar een grote blinde vlek zit bij de gemeente; er is te weinig aandacht voor de psychische klachten die verband houden met het werk. Wat nodig is, is een cultuuromslag bij een aantal leidinggevenden en bij een aantal onderdelen van de organisatie, en het weer gaan luisteren naar de werknemers als een vorm van dienend leiderschap en het aangaan van een oprechte dialoog tussen werknemer en leidinggevende. De managementkwaliteiten luisteren en het vermogen tot reflectie, lijken te ontbreken. Dit moet wat hem betreft de gemeentelijke organisatie op de rit gaan krijgen.

Hij vraagt de wethouder hoe de kwaliteit van leidinggeven gemonitord wordt. Zijn er regelmatig functioneringsgesprekken tussen werknemer en leidinggevende die twee

kanten opwerken? Is de analyse van de arbodienst over dit onderwerp inzichtelijk voor de raad? Kunnen de vragenlijsten van het medewerkers tevredenheidonderzoek in de jaren 2023 en 2024 gedeeld worden met de raad?

Is er überhaupt wel draagvlak bij leidinggevendenden voor het hebben van een regierol bij het verzuimbeleid? Is het overleg met de centrale ondernemingsraad van voldoende kwaliteit? Kan een ombudsman hiervoor een oplossing zijn?

Mevrouw Usmany (Student & Starter) houdt haar bijdrage kort. Zij attendeert op het belang van dit onderwerp om een effectieve aanpak te zoeken. Ook haar fractie vindt het hoge ziekteverzuim zorgwekkend.

Dit debat richt zich vooral op werkgerelateerde oorzaken; haar fractie sluit zich op dat gebied aan bij de punten die eerder al zijn gemaakt over de aandacht die nodig is voor de sociale veiligheid binnen de gemeentelijke organisatie. Zij vindt de aandacht voor privé omstandigheden volledig ontbreken. Wel is in de toekomstvisie specifieke aandacht voor de groep medewerkers van 45 – 54 jaar. Zij vindt die aandacht terecht. Die groep zit in een complexe levensfase; zij combineren een gezin met mantelzorg voor ouders. Tegelijkertijd vraagt zij zich af hoe het met de jongere medewerkers zit bij de gemeente. Zij staan vaak aan het begin van een carrière, maar kampen met onzekerheid over hun contractpositie, hebben te maken met prestatiedruk en met een krappe woningmarkt. Daarvoor is geen specifiek aandacht. Zij vraagt hoe de wethouder hierop reflecteert. Zij legt de vraag voor of het stadsbestuur aandacht moet hebben voor leeftijdsgebonden omstandigheden van deze medewerkers.

De heer Bos (Stadsbelang Utrecht) refereert aan zijn motie in 2015 Utrechtse Ambtenaren uit de Lappenmand omdat het ziekteverzuimpercentage toen al 6,9% was en uit de pas schoot met percentages die destijds gebruikelijk waren in Nederland.

In 2024 diende hij de omgekatte motie nog een keer in. Het toenmalige college, het toenmalige sturend orgaan, nam wellicht de verkeerde maatregelen of handelde niet om het enorme ziekteverzuim naar beneden te brengen. Hij vindt 8,7% bizar.

Wanneer hij ziet waarmee het huidige college bezig is, stemt hem dat tevreden. Zorgvuldigheid hierbij is belangrijk. Het alloceren van problemen vindt hij belangrijk. Hij vraagt naar de bron van het ziekteverzuim. Hij vraagt naar de bron van de enorme in- en uitstroom binnen de organisatie. De basis is het personeelsbeleid.

Wanneer het personeelsbeleid niet goed is, en de organisatie wordt geconfronteerd met een enorme uitstroom, met een enorm hoog percentage ziekteverzuim, belasten de zieken ook het zorgsysteem. Wanneer niet gezorgd wordt voor een goede basis, blijft de organisatie geconfronteerd worden met ziekteverzuim. Hij pleit ervoor te zorgen dat Utrecht een Great place to work is. Daartoe riep hij al eerder op. Maar dan moet ervoor gezorgd worden dat Utrecht een geweldige werkgever is voor wie een werknemer graag wil werken, waarvan het personeelsbeleid goed is. Nu plakt het stadsbestuur pleisters op wonden die ontstaan. Nu wordt geprobeerd het ziekteverzuimbeleid aan te pakken. Maar de organisatie is er niet met alleen die aanpak.

Er moet voor gezorgd worden dat het personeelsbeleid integraal gemeentebreed opnieuw wordt opgebouwd zo dat er geen aanleiding meer is om zwaar in te zetten op extra maatregelen om [het percentage] ziekteverzuim naar beneden te krijgen. Hij ziet graag het huidige personeelsbeleid goed doorgelicht worden. Hij pleit ervoor het operationeel personeelsbeleid onder de loep te nemen en te zien wat te verbeteren

is. Hij roept ertoe op om vanuit een externe partij het Utrechtse personeelsbeleid zowel strategisch als operationeel goed onder de loep te nemen. Hij vraagt een plan hoe het personeelsbeleid in de toekomst vorm te kunnen geven.

De beantwoording

1220 **Wethouder Streefland** ziet dat dit onderwerp leeft; dat leeft ook bij de wethouder. Zij vindt het onderwerp ingewikkeld. Het raakt aan heel veel punten en het streven is dit complexe probleem wel met een druk op de knop vast te pakken. Zij geeft een inleiding over wat het college momenteel doet. Daarna zal zij zo snel mogelijk doorgaan met de beantwoording van de fracties.

De wethouder is erkentelijk voor de aandacht voor dit onderwerp. Dat had zij liever niet gewild; het is wel top of mind. Dat is ook het geval bij de organisatie. De wethouder dankt de heer Bos met dat hij zijn motie weer onder de aandacht bracht. Volgens haar is het daarna ook weer verder gekomen. In haar beleving was het een goede technische sessie.

1230 De grootste vraag is of er voldoende sturing en regie is op het verminderen van het ziekteverzuim, waar allerlei onderliggende [oorzaken] zijn. Het antwoord is dat het college hierop veel steviger is gaan sturen. Dat betekent concreet dat het college elke maand de verzuimcijfers inzichtelijk heeft, dat die op concerndirectieniveau worden besproken. Dat is vervolgens op een goede manier en ook op een warme manier met de leidinggevendenden besproken. Dan wordt er vervolgens binnen de eigen organisaties aan gewerkt.

1240 Het college werkt ook aan een analyse op welke organisatieonderdelen het verzuim meer is. Daarop zet het college een opmaat aanpak; hier is nooit een one size fits all oplossing mogelijk. Bijvoorbeeld bij Wijken, bij volksgezondheid, bij Publiekszaken wordt een analyse gehouden met de medewerkers op de werkvloer van wat er nodig is, wat in de desbetreffende organisatie te doen is. Bij Wijken is het iets anders dan bij Publiekszaken of bij Volksgezondheid. Dan wordt nagegaan wat te verbeteren is, wat is daar aan te pakken. Na deze gaan ook andere organisatieonderdelen aan de slag. De wethouder noemt in dit verband Werk en Inkomen. Zo probeert het college het uit te breiden zo dat zowel sprake is van sturing van boven af met de aanpak Verzuim. Dat gaat over herstellen, voorkomen en versterken. Daaronder zijn ook de doelen gesteld. Daarop stuurt het college.

1250 De wethouder is het er zeer mee eens dat de problematiek gelaagd is. Bij de ene afdeling gaat het over de autonomie in het werk. Of zit iemand in een rooster zonder mogelijkheid tot flexibiliteit. Of heeft iemand te maken met weinig doorgroeimogelijkheden. Of soms is het werk te moeilijk geworden. Bij een ander team, bijvoorbeeld bij Volksgezondheid, gaat het om een hele hoge werkdruk om zorg te leveren, om het goed te doen in de vele contacten die er zijn met de mensen in de stad. Dat leidt soms ook tot stress. Daar gaat het om leren prioriteren; wat doen we nu en wat later en wat doet we niet. Dat is niet de kerncompetentie. De gemeente Utrecht vindt “nee zeggen” heel moeilijk. Bij Publiekszaken is de span of Control van de leidinggevendenden veel te groot. Een team van 50 is veel te groot. Dan moeten de teams kleiner worden; dan zijn er meer leidinggevendenden nodig. Dat kan weer leiden tot meer bureaucratie. Dat is niet gewenst, maar dat is wel nodig. Het is nodig om mensen te zien en ze aandacht te geven om de relatie te versterken.

1260 Het college gaat op hoog niveau na hoe het met de cijfers staat, wat de aanpak is; per afdeling wordt dan gekeken naar wat nodig is. Daarnaast staan dan verzuimspecialisten. Dit is belangrijk omdat het over mensen gaat.

Het college ziet dat mensen graag bij de gemeente Utrecht willen werken. Het college probeert in te zetten op het binden en boeien van mensen aan/in de organisatie. De wethouder vindt het terecht dat dit de aandacht heeft van de raad. Het stadsbestuur moet de cijfers naar beneden krijgen. 1% minder verzuim betekent 8 miljoen euro. Dit is heel belangrijk voor het college.

De cultuur in de organisatie en ook hier in de raad en ook in de stad is een lieve cultuur met elkaar; veel samen doen en veel overleg. Daar wordt het niet altijd beter of doelmatiger van. Nu komen er hervormingsbezuinigingen aan; die gaan ook over de organisatie en ook over het leren prioriteren en “nee” zeggen. Het is iets cultureels. Het is ook wat de organisatie ziek heeft gemaakt. Dat betekent dat de organisatie in een andere dynamiek komt te zitten, meer resultaatgericht gaat werken. De hervormingsbezuinigingen gaan helpen, namelijk inzicht en overzicht krijgen in alle werkzaamheden; niet alles kan meer. Dat vinden alle betrokkenen heel moeilijk.

De heer Van Steeg (CDA) vraagt wat er dan precies veranderd is dat het nu wel top of mind is bij het college; het college zit nu in zijn laatste jaar.

Wethouder Streefland antwoordt dat dit hiervoor ook al top of mind was. Het college ziet deze cijfers ook. De patronen die in Utrecht te zien zijn, zijn breder te zien in de G4. Zij zit in de commissie voor arbeidszaken; ook daar is hetzelfde te zien. In de arbeidsmarkt is iets aan de hand waardoor dit patroon te zien is. De wethouder bevestigt dat datgene wat het college tot nu toe heeft gedaan niet voldoende effect heeft gehad. Het betekent ook niet dat het college dit nu pas doet. Ook vorig jaar was dit al ingezet. Het is nu nog meer top of mind dan voorheen. Dit ligt bij de wethouder dichterbij omdat dit correspondeert met haar achtergrond; het klopt dat zij zich hier ernstig tegenaan heeft bemoeid.

De heer Van Steeg (CDA) vindt dat op zich goed om te horen. Toch is de trend in de toename in de cijfers nog steeds te zien; wat zal straks de curve doen dalen?

De wethouder licht toe dat het gaat om een combinatie van sturen op cijfers, op precies weten hoe hoog de cijfers zijn, waar en binnen welke teams om dan in te dalen in de teams om na te gaan wat er aan de hand is.

Het college is begonnen met het aanscherpen van het verzuimprotocol. Zij verwacht dat in de organisatie meer helderheid komt over wat te doen wanneer iemand ziek is en wat de leidinggevende moet doen. Het college heeft meer dingen ingevoerd en hoopt van harte dat daarmee de verzuimcijfers naar beneden gaan. Het college kan het alleen maar heel goed volgen en bijsturen.

Wat zij nu al ziet is dat bij de teams waar nu hieraan gewerkt wordt de cijfers afnemen. De wethouder kan niet beloven dat over drie maanden het overal minder is. Het gaat overal en bij iedereen over bewustwording.

De heer Van Steeg (CDA) hoort de wethouder iets zeggen over “Het is ook wat de organisatie ziek heeft gemaakt.” Hij vraagt of de wethouder de hervormingsbezuinigingen als een mogelijkheid ziet om de cultuurverandering te laten plaatsvinden.

Wethouder Streefland antwoordt met “ja” en “nee”. “Ja” omdat het alle betrokkenen gaat leren dat niet alles meer kan en dat soms “boem” “ho” is. Mensen zijn steeds doorgegaan met heel hard te werken. Misschien moet straks ook gezegd worden dat dit niet meer gaat. Dat zal daarbij gaan helpen. Zij ziet alleen wel dat hervormingsbezuinigingen ook iets gaan doen met de cultuur of met de DNA van de organisatie, namelijk een heldere opdracht verlenen. Wat moet gedaan worden, wanneer moet het af zijn met wie zal overlegd worden wanneer wordt output geleverd? Wanneer het jarenlang niet op die manier is gedaan, moeten de betrokkenen daarop begeleiding krijgen. Dat zal niet iedereen even leuk vinden. Dat gaat het college wel

helpen om doelmatiger en uiteindelijk ook binnen de kaders fijner te gaan werken. Daarop is nog wel iets te doen.

De wethouder vindt ook goed om te zeggen dat de hervormingsbezuinigingen de gemeentelijke organisatie gaan helpen. De wethouder schetst de dagdagelijkse problematieken die op de gemeente afkomen; veel wordt geleverd van ambtenaren.

Mevrouw Hessel (Utrecht Solidair) vraagt naar het aantal vaststellingsovereenkomsten die afgesloten zijn. Het ziekteverzuim kan ook dalen door meer mensen onder druk te zetten een vaststellingsovereenkomst te tekenen.

1320 **Wethouder Streefland** zou zover niet willen gaan. Daaronder zit een aantal aannames, alsof dit heel vaak gedaan wordt. Wanneer iemand niet meer op zijn plek zit, is het mogelijk om die via een interne careercentre op een andere plek zich wel thuis te laten voelen. De wethouder benadrukt dat dit niet verjuridiseerd wordt. Daarover is ook al een debat gevoerd. Daarin is uitgebreid hierover gesproken.

Mevrouw Hessel (Utrecht Solidair) neemt dat aan. Zij bevestigt dat vaststellingsovereenkomsten er altijd zullen zijn. Dat kan soms ook heel nodig zijn. De vraag is of deze overeenkomsten excessief worden afgesloten. Wanneer zij het aantal te weten komt, is te beoordelen of dit ook in een organisatie als die van de gemeente te verwachten is.

1330 **Wethouder Streefland** stelt voor in Q4 de raad te informeren over hoe het programma loopt met het plan van aanpak. Dat zal uitgebreider gebeuren dan afgelopen jaar gedaan is. Dan is ook iets te zeggen over vaststellingsovereenkomsten.

De wethouder vervolgt zijn beantwoording met in te gaan op de inbreng van de VVD. Zij beantwoordt de vraag of de juiste mensen op de juiste plek zitten. De drie basisbehoeften zijn cruciaal. De vraag is ook of mensen over- of ondergekwalificeerd zijn en wat de gemeente dan doet. Loopbaanproblematiek kan een van de oorzaken zijn van verzuim. Dat is een belangrijke reden waarom de gemeente nu een voorstel heeft ontwikkeld voor het Loopbaancentrum; daar kunnen mensen naar toe en worden ze geholpen. Daar worden gesprekken gevoerd.

1340 De wethouder bevestigt dat fitgesprekken gevoerd worden. Het kan zijn dat iemand is uitgewerkt of dat het te moeilijk is geworden, of te gemakkelijk. Uiteindelijk is des te meer zichtbaar contact van de leidinggevende met de medewerker des te effectiever. De wethouder noemt in dit verband interne rotatie; zij houdt liever goede mensen in de organisatie, en mensen die niet meer op hun plek zitten en ergens anders in de eigen organisatie wel.

De heer Maas (VOLT) vindt "loopbaancentrum" leuk klinken en dat is het misschien ook; hij wil graag weten hoe dat werkt. Wat is een dergelijk centrum precies?

1350 **Wethouder Streefland** antwoordt dat het college daarmee bezig is. Het streven is mensen binnen de organisatie te herpositioneren. Een Loopbaancentrum kan daarbij helpen. P&O is daarmee intensief bezig. Vanuit [de individuele ambtenaar] een andere plek vinden binnen de organisatie, blijkt moeilijker te zijn. Daarbij helpt een dergelijk centrum. Ook daarover kan de wethouder de raad nader informeren in de reeds toegezegde brief.

Autonomie is mogelijk in sommige afdelingen in andere afdelingen veel minder. Daar waar meer repeterende werkzaamheden zijn, is minder autonomie mogelijk. Dat wordt verschillend gewaardeerd.

Bij andere afdelingen is soms een te grote vorm van autonomie te zien. In het licht van de hervormingsbezuinigingen zal dat "vrijheid binnen kaders" worden. Ook dat is een gegeven. Soms hebben mensen veel autonomie maar weinig contact met de

1360 leidinggevende omdat de span of control van de leidinggevende te groot is en iemand aan het zwemmen is.

Mevrouw Ramaker (VVD) vraagt de wethouder in te gaan op autonomie in relatie tot het ziekteverzuim.

Wethouder Streefland antwoordt dat in sommige afdelingen te zien is dat de autonomie klein is; wanneer medewerkers daarvan last hebben, is te zien dat het ziekteverzuim hoger is. Dat is een gegeven. Daar gaat het college na of iets te doen is met meer pauzemogelijkheden of andere werkzaamheden. Bij bepaalde afdelingen waarbij bekend is dat het ziekteverzuim ook hoger is, zijn minder doorgroeimogelijkheden. Naar dat soort dingen kijkt het college momenteel. Gebrek aan autonomie is dan een van de dingen waardoor mensen sneller ziek kunnen worden.

1370 **Mevrouw Ramaker** (VVD) begrijpt dat de wethouder zegt dat het gaat om op maat oplossingen. Zij vraagt of de wethouder kan zeggen dat dit het HRbeleid is.

Wethouder Streefland antwoordt dat de gemeente Utrecht strategisch personeelsbeleid heeft. Daarover is van alles geschreven. Zij is er voorstander van hiermee aan de slag te gaan en een en ander te verbeteren. Het college probeert teams te helpen in het geval ze te kampen hebben met verzuim.

Mevrouw Ramaker (VVD) is er voorstander van hiermee aan de slag te gaan. Zij vindt het fijn dat er beleid is en dat cijfers bekend zijn. Zij vraagt of de wethouder het met haar eens is dat het goed is om het te stroomlijnen en een plan van aanpak hierop te maken.

1380 **Wethouder Streefland** antwoordt dat het college een plan van aanpak heeft. Zij vraagt de ruimte om hiermee aan de slag te gaan. Zij stelt voor in december de raad een update te geven over de voortgang en over eventuele aanscherpingen. Naar aanleiding van de motie van de heer Bos is het college verder aan de slag gegaan om dat verder te gaan verstevigen. Het college is verdiepend aan de slag gegaan met het plan van aanpak. Zij nodigt de commissie uit het haar te laten weten wanneer de raad daarover meer informatie nodig heeft.

De heer Bos (Stadsbelang Utrecht) denkt dat het vooral gaat om een stuk transparantie met betrekking tot de verbeterstappen. Hij zou het niet slecht vinden om vanuit dat kader de raad te informeren over de stappen die gezet worden om invulling te geven aan het strategisch personeelsbeleid, maar ook aan het operationeel personeelsbeleid. Wat hem betreft moet het college het laten zien.

1390 **Wethouder Streefland** neemt daarvan nota. Zij doet dat graag. Q4 lijkt haar het goede moment om uit te weiden rondom dit thema en waar het breder over personeelsbeleid gaat. Het college wil dit zo concreet mogelijk [benaderen] als het gaat om onder meer de effecten en wat nog niet lukt. De wethouder hoopt van harte [het verzuimcijfer] snel naar beneden te krijgen. Daaraan wordt hard gewerkt.

De heer Bos (Stadsbelang Utrecht) merkt op dat het in deze casus niet gaat om het ziekteverzuim naar beneden te krijgen als resultante. Het gaat erom dat de gemeente Utrecht een goed strategisch en operationeel personeelsbeleid moet hebben, waardoor dit soort maatregelen niet nodig zijn om de processen te verbeteren. Als het personeelsbeleid goed is, gaan mensen niet weg en worden ze niet ziek. Hij herhaalt zijn streven.

1400 **Wethouder Streefland** is het daarmee eens. Zij geeft aan de andere kant een winstwaarschuwing; de arbeidsmarkt is complex. De samenleving is ook niet gemakkelijker worden. De gemeente Utrecht heeft hervormingsbezuinigingen. [Medewerkers] hebben binnen de gemeente Utrecht zeer uiteenlopende werkzaamheden. Wanneer het zo gemakkelijk zou zijn om dit te bewerkstelligen met alleen een strategisch

personeelsbeleid, had de wethouder dat graag gedaan. Zij wil graag mensen houden voor de organisatie.

En toch is het zo dat mensen op den duur zeggen dat ze ziek worden. Soms zit dat binnen afdelingen. Dan is het nodig om een goede analyse te maken. En dat ondanks dat er een schitterend strategisch personeelsbeleid is.

Prioritering en inzicht krijgen in de werkzaamheden en dingen niet meer doen en dingen laten doen, is iets dat met de hervormingsbezuinigingen naar boven komt. Dat betekent ook voor het college als voor de raad dat soms gezegd moet worden dat voor een taak niemand beschikbaar is. Of dat het nu niet kan maar wel later. De wethouder vraagt de raad daarop voorbereid te zijn.

Als het gaat om de veiligheid op de werkvloer zijn de vertrouwenspersonen bekend, en is er een meldpunt. Er zijn ook externe vertrouwenspersonen. Er zijn ook van hen meer dan eerder. De wethouder hoopt van harte dat mensen zich bij de vertrouwenspersonen melden wanneer zij voelen dat het niet goed gaat. Daarover probeert het college laagdrempelig te zijn en ze daartoe te bewegen. Bovendien is er een bedrijfsmaatschappelijk werker beschikbaar. De wethouder bevestigt dat wanneer het gaat om een leidinggevende, het juist goed is dat een medewerker naar een vertrouwenspersoon gaat om in een 3-gesprek na te gaan wat nodig is. Te zien is dat mensen wel naar de vertrouwenspersoon gaan.

Mevrouw Ramaker (VVD) vindt het goed om te horen dat er ook externe vertrouwenspersonen zijn. Zij vraagt of het dan ook gaat om echte mensen; hoe heeft de gemeente Utrecht dit geregeld?

Wethouder Streefland antwoordt dat het echte mensen zijn die niet verbonden zijn aan de gemeente Utrecht en niet een soort Ombudsloket.

Mevrouw Ramaker (VVD) neemt aan dat de raad in het sociaal jaarverslag [hierover geïnformeerd wordt]. Zij legt de vraag voor of dit te verbeteren is zo dat de raad die informatie ook gemakkelijker kan vinden. Dit zegt zij in aansluiting op de inbreng van de heer Bos over transparantie.

Wethouder Streefland merkt op dit een goed punt te vinden. Zij licht toe dat in de jaarstukken elk jaar wordt bijgestuurd. Zij kan zich voorstellen dat de raadsleden dan heel erg moeten zoeken. Zij kan nagaan hoe dat te verbeteren.

De heer Van Steeg (CDA) merkt op dat zijn fractie mensen én ook vertegenwoordigende organen aan de telefoon krijgt die zeggen dat die meldpunten onvoldoende functioneren, dat ze daarin onvoldoende vertrouwen hebben. Die stellen dat die vertrouwenspersonen onvoldoende onafhankelijk zijn en dat [op meldingen] onvoldoende wordt doorgepakt. Wanneer de wethouder dit niet herkend, beschouwt hij dat ook als een probleem. Hij vraagt of de wethouder dit ook zo ziet.

Wethouder Streefland moet hiervan bijkomen. Zij benadrukt dat er vertrouwenspersonen zijn. Dat is geen meldpunt. Het gaat om mensen waar mensen heengaan wanneer er vraagstukken zijn. Er zijn ook externe vertrouwenspersonen. Zij weet dat vakbonden bezig zijn om een Ombudsloket in het leven te roepen. Wanneer daar andere gesprekken gevoerd worden, ook intern, houdt het college dat ook transparant.

De wethouder weet dat mensen een extra drempel ervaren. Zij hoopt van harte dat wanneer mensen de raad bellen, gevraagd zal worden wat zij nodig hebben. Het advies kan zijn contact op te nemen met een extern vertrouwenspersoon. Zij zou willen dat die dynamiek versterkt wordt. Het college doet er alles aan om mensen te vragen een melding te maken wanneer er iets aan de hand is. Soms heeft dat ook te maken met dat mensen de idee hebben te maken te hebben met een ingewikkelde

buitenwereld waarvoor ze vertrouwenspersoon nodig hebben. De wethouder houdt zich aanbevolen voor concrete aanvullingen als het gaat om de vraag wat nog meer te doen is om de drempel [te slechten] naar de vertrouwenspersoon om de arbeidsrelatie weer te herstellen zodat iemand weer gezond aan het werk kan.

De heer Van Steeg (CDA) betwijfelt niet dat de wethouder hier bovenop zit. Dat laat ze ook zien in dit debat. Zijn zorg is dat dit doorkomt in de organisatie; dat er werkelijk actie wordt ondernomen op meldingen die gedaan worden. Zijn gevoel is dat er een groot verschil is tussen wat de wethouder hier zegt en de urgentie die zij uitstraalt en wat er daadwerkelijk plaatsvindt op de werkvloer.

Wethouder Streefland kan niet goed reageren op signalen die de heer Van Steeg heeft gekregen. Het lijkt haar dan goed dat de heer Van Steeg daarover in alle openheid het gesprek aangaat met haar. Wanneer mensen zich bezwaard voelen om naar de interne vertrouwenspersoon te gaan of in ieder geval naar een vertrouwenspersoon, is er de externe vertrouwenspersoon. Ook die is [beschikbaar] om het gemakkelijker te maken voor mensen.

De heer Simsek (DENK) kan zich aansluiten bij de vraag die het CDA stelt. In het verlengde daarvan vraagt hij zich af in hoeverre de externe vertrouwenspersonen bekend met de mensen op de werkvloer en in hoeverre de wethouder een beeld heeft van of daar ook drempels worden ervaren om die te benaderen.

Wethouder Streefland antwoordt dat die bekend zijn. Dit is ook aangegeven in dezelfde routing met de contactgegevens. Een interne vertrouwenspersoon is niet hetzelfde als een verlengstuk van de organisatie. Die is opgeleid om het 3 gesprek te voeren en onafhankelijkheid te waarborgen. Soms is dat effectiever dan een externe, zo stelt de wethouder zich voor. De wethouder kan niet iets doen aan gevoelens als "durf ik het eigenlijk wel". Zij kan niet meer doen dan wat zij nu inbrengt.

Zij bevestigt dat er nu veel steviger On Boarding programma's zijn voor alle medewerkers. Het college heeft oog voor *learning on the job*. Zij bevestigt dat veel wisselingen in teams voor druk zorgen. Het college is erbij gebaat dat mensen een tijd in de organisatie blijven. Zij noemt dit binden en boeien en strategisch personeelsbeleid. Een buddy wordt toegekend voor drie maanden; mogelijk is hierin differentiatie aan te brengen. De wethouder merkt op dat het niet effectief is om mensen te laten zwemmen en ook niet voor het team.

Mevrouw Ramaker (VVD) merkt op dat er een wisselwerking is tussen zaken centraal te regelen en het op maat maken. Zij legt de vraag voor in hoeverre nagedacht is over de spanning; zij gaf nu het voorbeeld van On Boarding. Zij vraagt of de wethouder bezig is met de vraag hoe het centrale meer te versterken is.

Wethouder Streefland merkt op dat twee jaar geleden juist om deze reden een centraal On Boardingsprogramma is ingesteld met twee dagen waarin mensen elkaar leren kennen. Dit wordt heel goed beoordeeld. De concerndirecteur of de gemeentesecretaris is dan aanwezig. Momenteel wordt nagedacht over mensen niet te snel los te laten.

De wethouder benadrukt dat het college bezig is met de span of control.

Zij erkent dat het contact met burgers soms tot stress leidt. Zij benadrukt dat de spanning veroorzaakt wordt door meervoudige factoren.

Mevrouw Ramaker (VVD) vraagt wanneer de raad het Plan van Aanpak krijgt voor de hervormingsbezuinigingen.

Wethouder Streefland antwoordt dat de raad daarover eerst gaat besluiten bij de Voorjaarsnota met het pakket dat daaraan vastzit. Daarna komt er een monitoring om na te gaan hoe het loopt.

De wethouder bevestigt dat ziekte en verzuim effect hebben op de uitvoering van het werk. Soms moet het college daarvoor inhuren. Zeker bij piek en ziek. Ook dat probeert het college naar beneden te brengen. Dat gaat ook naar beneden. Een en ander kan leiden tot vertraging van de werkzaamheden. Bovendien kan dat leiden tot een latere start van een programma.

Zonder dat de wethouder refereert aan dat de toename van het verzuim een landelijke trend is, benadrukt zij dat bij de overheid die toename in het algemeen hoger is. Dat geldt zeker voor afdelingen die borg staan voor zorg. Ook is de toename in de organisatie een factor.

Mevrouw Raaijmakers (PvdA) merkt op dat het al jarenlang aan de gang is en jaar op jaar het verzuim toeneemt. Kennelijk was wat is gedaan in de afgelopen tijd niet goed genoeg. De vraag is of het college nu een stap verder gaat.

Wethouder Streefland merkt op dat te zien is dat het een combinatie is van centrale sturing en zicht op feiten en cijfers als zorgt het college voor meer inbedding in de organisatie. Te zien was dat alleen centrale sturing niet helpt. Goed wordt nu gekeken naar welke afdelingen meer aandacht nodig hebben en waarop het vooral zit waardoor mensen ziek worden: op leiderschap, span of control, gebrek aan autonomie? Dat nagaan, doet het college nu meer dan eerder. Het college zet bijvoorbeeld in op hoe mensen hun rol invullen. Er moet een warme zakelijkheid zijn. Ook moet gezegd worden tegen mensen dat ze zich niet met een appje mogen ziek melden. Om die reden het verzuimprotocol. Het is een verplichting binnen met MD-traject voor alle leidinggevenden voor een betere aanpak van verzuim en dan niet alleen "Gij zult hier weer komen" maar ook wat is er aan de hand: de verzuimgesprekken. Ook is de aanpak van het college gericht op de Arbodienst. Een effectievere arbodienst kan het college helpen bij het kort verzuim. Zij hoopt voldoende reflectief te zijn.

Mevrouw Raaijmakers (PvdA) vraagt of de leidinggevenden nog meer ondersteund worden vanuit P&O. De ene leidinggevende is de andere niet.

Wethouder Streefland antwoordt bevestigend dat die ondersteuning zowel vanuit P&O gedaan wordt: meer begeleiding. Te zien is dat de verzuimspecialisten die rol hebben naar leidinggevenden. Er komen meer verzuimspecialisten bij. Dat is vanuit HR faciliterend/begeleidend. Het verzuim zit niet alleen bij de medewerkers, maar zit soms ook bij de leidinggevenden om deze reden - misschien niet helemaal klaar voor de taak. Leidinggeven is ook moeilijker geworden. Ook in het gesprek hierover in deze commissie, bepleit de wethouder compassie met hen.

De heer Maas (VOLT) merkt op dat de beantwoording door de wethouder vragen bij hem oproept. Maar misschien loopt hij op de zaken vooruit. Hij herkent een aantal factoren die de wethouder noemt. Hij refereert aan het debatje met de VVD over de indicatoren. Hij legt de vraag voor aan de wethouder welke indicatoren zij hieraan kan toevoegen. Zij noemde een fors aantal voorbeelden.

Wethouder Streefland zou wat haar betreft het college vooral gaat dóen in plaats van schrijven over het doen. Zij hoopt dat de raad haar niet intensief met indicatoren bezig laat zijn; zij hoort dat graag.

De heer Maas (VOLT) vindt het mogelijk om aan doelen te werken, maar wanneer niet bekend is wanneer het doel behaald is, wordt het niets. Hij wil ook niet veel werk veroorzaken. Hij wil weten wanneer het geslaagd is.

Wethouder Streefland begrijpt dat volledig. Volgens haar is het goed om in de Q4-brief aan te geven wat behaald is en wat is ingezet. Dat inzichtelijk maken. Zij kan voor 2024 zien dat alle dingen die gezegd zijn, ook gedaan zijn.

De heer Bos (Stadsbelang Utrecht) hoopt niet in het jaarverslag van de gemeente allerhande indicatoren op te nemen voor hoe succesvol de gemeente is op ziekteverzuim. Wat hem betreft spreekt het percentage. Wanneer de raad daar achter wil duiken, vraagt hij wel duidelijkheid aan het college.

1560 **Wethouder Streefland** dankt voor deze inbreng. Zij zal in ieder geval in de brief van Q4 informatie opnemen over de voortgang. Dat doet het college ook bij rekening en risicovolle projecten. Zij zal dat niet in detail gaan doen.

De heer Van Steeg (CDA) heeft ook niet zo behoefte aan indicatoren. Wel heeft hij behoefte aan de succesfactoren; heeft het college die voldoende in de greep? De wens bestaat om het percentage naar beneden te krijgen. De wethouder heeft ook gesproken over een cultuurverandering. Gesproken is over de vertrouwenspersonen, over de vaststellingsovereenkomsten; wat zijn volgens de wethouder de cruciale succesfactoren waardoor een betere werkcultuur ontstaat op het stadskantoor.

1570 **Wethouder Streefland** vindt dit een hele grote vraag. Een cultuur veranderen kost ongeveer zeven jaar. Vandaag gaat het over de inzet op verzuim. Dat is ook een cultuuraspect. Daarbinnen is bekend dat het van belang is dat een leidinggevende goed zicht heeft op zijn eigen team, pro actief is, warm en benaderbaar is. Eerder werd in het debat ook over leiderschap gesproken. Ook is bekend dat het goed is om drempels op te werpen als het gaat om cultuur; je niet zomaar ziek te kunnen melden. Dat zijn elementen binnen de cultuur van ziekteverzuim. Daarmee is het college bezig aan de hand van een plan van aanpak.

De vraag is gesteld of er nog andere maatregelen achter de hand zijn wanneer blijkt dat de huidige aanpak niet werkt. De wethouder wil hier graag mee doorgaan; hier zijn de grondoorzaken genoemd.

1580 Het inhuurplafond neemt juist een beetje af omdat daarop scherper gestuurd wordt. Daarmee neemt ook de regelruimte af om zaken toch nog voor elkaar te krijgen. Dat neemt niet weg dat inhuur altijd nog nodig zal zijn voor piek en uniek. Het college streeft naar een betere balans in de arbeidsmarkt.

De wethouder hoopt met de toezegging de raad uitgebreider te informeren in Q4 de raad te bedienen als het gaat om de controlefunctie van de raad. Ook als het gaat om de aanpak. Zij spreekt zelf ook met de vakbond. Het college is bekend met de wensen van de vakbond.

1590 **Mevrouw Ramaker** (VVD) merkt op dat in de bedrijfsvoeringparagraaf wordt de raad geïnformeerd ook over personeel en organisatie; zij merkt op dat die heel erg summier is. Zij vraagt of het mogelijk is met te linken naar de jaarverslagen de raad in de gelegenheid te stellen om een en ander snel te checken.

Wethouder Streefland antwoordt dat dat vooral in linkjes moeten zijn; jaarverslagen moeten wel leesbaar blijven. Zij gaat na wat mogelijk is.

Mevrouw Raaijmakers (PvdA) vindt het terecht dat politici ook met vakbonden spreken. Uiteraard onderhandelt het college over een CAO; dat is nu niet de reden waarom politici met de vakbonden spreken. Signalen van medewerkers meegeven hoort in de raadzaal thuis.

1600 **Wethouder Streefland** weet dat die geluiden er zijn, en dat politici met de vakbonden spreken en dat die geluiden ook worden meegenomen. Het college is goed op de hoogte van waarvoor de vakbond staat. Zij beschouwt de vakbond als een zeer waardevolle gesprekspartner aan de lokale tafel, zoals de centrale ondernemingsraad.

Zij vervolgt haar beantwoording met aandacht te besteden aan de veegdienst. Zij is het zeer eens met diegenen die zeggen dat een norm gesteld moet worden. Het

rapport over cultuurverandering is in november van vorig jaar opgeleverd. De wethouder denkt dat het goed is wat het college is gaan doen op basis van dat rapport. Het college is het met de aanbevelingen aan de slag gaan; dat zit op vijf thema's. Huisregels voor iedereen, duidelijkheid in functie, rollen en taken. Dat heeft te maken met het niet kunnen wegstijgen als leidinggevende. Wegkijk cultuur, 1610 omgang met collega's en communicatie. Het college is aan de slag gegaan met werkgroepen, met leidinggevers maar ook met collega's. Die werkgroepen maken concrete plannen. Een maatschappelijk werker en een fysiotherapeut zijn geplaatst op de hoofdpoot. Het college werkt aan een onafhankelijk vertrouwenspersoon op de wijkposten. De encyclopedie van deze afdeling en alle actuele informatie wordt digitaal geplaatst. Dat zijn de eerste stappen die het college zet samen met de centrale ondernemingsraad. Ook de vakbonden zitten daar aan tafel. Gezien is dat hierop veel nodig is. Het tweede onderzoek dat nu loopt, is in maart gestart en duurt tot ongeveer eind mei. Het college en de wethouder maken zich zorgen over de signalen van medewerkers. Het college pakt racisme en discriminatie stevig aan; de wethouder uit haar gevoelens over wat aan het licht is gekomen. Zij bevestigt dat het 1620 verschrikkelijk is voor mensen om in de situatie te zitten die aan het licht gekomen is. Eén en ander wordt nu onderzocht; ook omdat er vragen gesteld zijn over wat het bestuur doet met de normstelling. Wanneer een en ander wordt bevestigd door het onderzoek zal ook worden nagegaan wat dat voor het dienstverband betreft van betrokkenen. Ter bescherming van de medewerkers is allereerst een grondig onderzoek nodig.

Mevrouw Nolten (BIJ1) vindt het goed om te horen dat er stappen gezet zijn. Tot haar spijt is dit nodig. Zij begrijpt dat voorzichtigheid geboden is en dat de zaak eerst onderzocht moet worden. Tegelijkertijd is het wrang dat mensen die racisme 1630 ondervinden nu thuis komen te zitten en iemand anders die zich daar schuldig aan maakt nog wel op de werkvloer rondloopt. Wat gebeurt er dan in de tussentijd?

Wethouder Streefland merkt op dat in Utrecht gekeken wordt naar wat de gemeente voor deze mensen kan betekenen. Het kan zijn dat iemand even thuis wil zitten. Het kan ook zijn dat op een andere manier de werkzaamheden hervat worden. De wethouder kan dat niet beoordelen. Zij deelt volledig dat deze zaak verliezers kent aan alle kanten en zeker voor deze groep. Zij benadrukt dat het college hiermee prudent omgaat en dat ook doet.

Mevrouw Nolten (BIJ1) heeft begrepen dat de wethouder de maatregel niet schuwt als een en ander bevestigd wordt in het onderzoek.

1640 **Wethouder Streefland** antwoordt dat het de motie was van de raad waarover ook gecommuniceerd is. Van belang is dat een ordentelijk proces gelopen wordt. Zij heeft goed werkgeverschap hoog in het vaandel.

Mevrouw Nolten (BIJ1) merkt op dat de wethouder spreekt over een onderzoek en de signalen die zijn ontvangen. Het gaat over een specifieke afdeling. Hoe zorgt het college ervoor dat dit ook niet gaat gebeuren in andere afdelingen en of daarop een aanvullend onderzoek gaande is.

Wethouder Streefland antwoordt heel alert te zijn. Zij is een team Sociale Veiligheid gestart van leidinggevers om hierop aandacht te hebben. Dit wil het college absoluut niet.

1650 Zij vervolgt met in te gaan op de inbreng van D66. Het college heeft de uitgebreidere vragen ingevoegd in het medewerkeronderzoek als het gaat om sociale veiligheid. Die vragen kunnen gebruikt worden door de leidinggevers. Die worden met de teams en de afdelingen besproken: wat is te zien, wat komt daaruit naar voren? Er is

een relatie tussen werkdrukverhoging of ziekteverzuim maar de vraag is of het causaal is. Maar mensen kunnen werkdruk goed aan wanneer het veilig is op de werkvloer.

Het medewerkeronderzoek is bedoeld als instrument om in elk team het gesprek te laten plaatsvinden tussen leidinggevend en medewerkers. Sommige teams zijn ook klein. Zij zou het onprettig vinden wanneer dit in de raad herleidbaar zou zijn naar personen. Dit is niet een rapportage-instrument op basis waarvan op het hoogste niveau conclusies kunnen worden getrokken. Wel is gezamenlijk afgesproken dat duiding gegeven wordt op hoofdlijnen; dat kan de wethouder wel delen met de raad. Het college gaat na welke informatie de raad nodig heeft en welke informatie in de teams thuishoort.

De heer Ait Daoua (D66) vraagt of het nu niet mogelijk is vast te stellen dat het gaat om hogere werkdruk, sociale onveiligheid of gewone ziekte.

Wethouder Streefland licht toe dat het college inzicht heeft in het ziekteverzuim; de wethouder verwijst naar de technische sessie. Het is niet mogelijk waartoe het verzuim leidt op persoonlijk niveau. Binnen psychisch is te zien waarmee het te maken heeft op persoonlijk niveau. Dat heeft te maken met druk met thuis, met netwerk, et cetera. Het college probeert die informatie ook op te halen. Die informatie deelt het college met de raad.

De heer Ait Daoua (D66) vraagt of dat per afdeling het geval is.

De wethouder antwoordt bevestigend.

Zij vervolgt met de vraag hoe signalen van onveiligheid vroegtijdig worden ontdekt; de rol van de leidinggevende is daarin heel belangrijk. Zeker als het daartussen speelt is het extra complex. Het college beschikt over meerdere meetinstrumenten waarin de sociale veiligheid is weer te geven. Het zit uiteindelijk in de kundigheid van leidinggevend of in het team zelf of het daar voldoende volwassen is om te zeggen dat het niet goed is. Dat faciliteert het college momenteel.

De wethouder was het eens met de inbreng van VOLT: maatwerk en regiesturing van bovenaf.

In het kader van de aanpak van de arbodienst zet de wethouder uiteen dat het college in de aanbesteding uitgaat van bedrijfsartsen die het dichtbij organiseert; dat zijn bedrijfsartsen die in huis bij de gemeente spreekuur houden en bij wie medewerkers eerder dan nu terecht kunnen.

Er zijn veel mogelijkheden van medewerkers om preventief in actie te komen; het gesprek met bedrijfsmaatschappelijk werk. Het preventief spreken met de bedrijfsarts.

De inzet van coaching zonder tussenkomst van leidinggevend. Daarnaast is daar dan de vertrouwenspersoon in- en extern.

De wethouder hoopt van harte dat het CDA de handreiking deelt. Het college probeert echt wat laagdrempelig is. Zij kan zich nog steeds voorstellen dat de mensen het liever niet melden. Zij hoopt dat dit niet het geval is.

Er wordt ook gewerkt met vaststellingsovereenkomsten; dat gebeurt in elke organisatie. In eerdere gesprekken is hierover gesproken. De wethouder zou willen refereren aan dat debat. Soms is dat de beste oplossing; die wordt niet altijd geïnitieerd door de werkgever. Soms is het een oplossing die beiden aandragen. Uiteindelijk wil het college dat mensen heel lang duurzaam en fijn werken in de organisatie. De wethouder is niet tevreden met dat het soms fout gaat.

Als het gaat om voldoende grip hebben op de acties, hoopt de wethouder van harte dat de raad het met haar kan meemaken dat dit geprobeerd wordt en dat daarop

gestuurd wordt. De wethouder zal in Q4 de raad kunnen informeren over de eerste effecten daarvan.

De wethouder dankt GroenLinks voor haar bijdrage. Het college verwacht voor het zomerreces een update naar de raad te kunnen sturen. Zij refereert aan haar informatie over de stadsbedrijven.

Bore-out heeft iets te maken met competent zijn; relatie, competentie en autonomie - de drie basisbehoeften. Het klopt en ook dat jongeren daar meer last van hebben.

1710 Het college gaat momenteel na wat dat betekent voor jongeren tot een jaar of 30 die bij de gemeente komen te werken. Dat is een andere generatie. Mogelijk kan een Careercentre hierbij heel erg helpen. De andere kant is dat de snelheid waarin de betrokkene een vervolgstap zou willen, niet altijd even reëel is.

Het college traint leidinggevenden en geeft hen begeleiding. In het medewerkersonderzoek wordt expliciet gevraagd naar de ervaren steun van de leidinggevenden. Dit is ook een onderdeel van de 360 graden fit-gesprekken. Zij begrijpt dat de heer Klijn uiteindelijk wil dat de leidinggevende ook feedback krijgt van de medewerker.

1720 **De heer Klijn** (UtrechtNu!) antwoordt bevestigend. Hij wil ook wel graag data krijgen over de tevredenheid van medewerkers met een fit gesprek in Q4. Hij oppert dat de wethouder op een later tijdstip daarover inzicht kan geven; wordt de tevredenheid met leidinggevende goed gemonitord?

Wethouder Streefland vindt dat teveel in detail. Zij vindt dat de commissie of raad daarover niet zou moeten gaan.

De heer Klijn (UtrechtNu!) bedoelde dit als organisatiebreed; een algemeen beeld. Hoe tevreden is de Utrechtse medewerker van de gemeente met zijn leidinggevende en met die fit gesprekken?

1730 **Wethouder Streefland** merkt op dat dit niet veel zegt. Er zijn 7000 medewerkers. Daarop zijn heel veel leidinggevenden. Daarvan is niet één beeld te maken. Zij stelt voor op een ander moment hierover te sparren als het gaat om wat de heer Klijn in dit opzicht van de wethouder wil. Een fit gesprek is een instrument die in alle organisaties bestaat om ervoor te zorg dragen dat feedback gegeven wordt ten behoeve van de continuïteit in de organisatie.

De heer Klijn (UtrechtNu!) vindt dat dit instrument het cruciale punt in de relatie tussen werkgever en de werknemers. Of ziet hij dat verkeerd?

Wethouder Streefland merkt op dat dit een instrumentarium is dat er moet zijn in alle organisaties om de voortgang te borgen van iemands functioneren in het systeem. Het echte werk gebeurt in de teams met de samenwerking. Het gaat om een minor detail in het totaalpakket van wat een leidinggevende nodig heeft.

1740 **Gevraagd is naar inzichtelijkheid met de arbodienst; in een eerdere raadsbrief en bij raadsvragen is ingegaan op het verzuim en de oorzaken daarvan. De wethouder zal in de volgende vergadering daarop doorgaan. En daarbij ook op de arbodienst. Het college is in een aanbesteding en heeft het aangescherpt.**

Een medewerkersonderzoek is voor de medewerker; dat wordt besproken met de medewerker op het niveau van teams. Het is ook een instrument dat veiligheid in zich heeft. Zij zal dat niet naar de raad sturen. Zij wil voorkomen dat mensen iets anders invullen omdat de informatie naar buiten gaat. Dit onderzoek blijft voor intern gebruik. Hierover kan het college op hoofdlijnen wel iets meer zeggen.

De heer Klijn (UtrechtNu!) licht toe de vragenlijsten gevraagd te hebben, niet de uitkomsten ervan.

Wethouder Streefland vraagt naar het doel daarmee van de heer Klijn.

1750 **De heer Klijn** (UtrechtNu!) zet uiteen dat de raad daarmee in beeld heeft wat er gemeten wordt; welke vragen worden gesteld?

Wethouder Streefland stelt voor daarover technische vragen te stellen aan het team. Dan kan de lijst naar de heer Klijn gestuurd worden. Dit is niet per se informatie waarmee het bestuur iets kan. Zij wil informatie geven over de aard en het inzicht van de vragen.

Gevraagd is wat het college doet voor jongeren die bij de gemeente komen werken. Het college hoopt vooral de jongeren lang te kunnen binden en te boeien. Het college is in gesprek over hoe dit te kunnen doen en wat het careercentre kan doen.

1760 Het gaat om aanpak per leeftijd. Voor jongeren is van belang snel in de markt te kunnen kijken. De gemeente kan jongeren niet tegenhouden wanneer zij weg willen naar een andere werkgever. Jongeren kunnen last krijgen van de regelgeving in de bureaucratie. Het college gaat dan na wat daarin te verbeteren is. Helemaal op maat maken is niet mogelijk.

De wethouder dankt Stadsbelang voor de extra aanzet.

Gemiste vragen

De heer Klijn (UtrechtNu!) was benieuwd naar het overleg met de centrale ondernemingsraad. Wordt dat voldoende constructief gevoerd? Zit dat op de goede weg?

1770 Hij had een vraag gesteld over het instellen van een ombudsman en wat de idee van de wethouder daarin was.

Wethouder Streefland antwoordt dat de centrale ondernemingsraad adviesrecht heeft en op sommige punten instemmingsrecht. Het college zit daar goed aan tafel. Ook met de decentrale ondernemingsraden. De raden hebben een stem ook als het gaat om een tegenstem.

Zij weet dat de vakbonden een Ombudsloket hebben. Het gesprek wordt met hen gevoerd, niet met iedereen.

De heer Lok (commissiegriffier) noemt de toezeggingen:

1780 – In Q4 volgt een brief over het verloop van de aanpak ziekteverzuim waarin onder meer wordt meegenomen informatie over vaststellingsovereenkomsten in algemene zin, het in te richten interne loopbaancentrum en in hoeverre de interne doelen worden behaald.

– Voor de zomer volgt mogelijk meer informatie over het lopende onderzoek.

De heer Maas (VOLT) had de wethouder iets horen zeggen over stoplichten op het gebied van de doelen.

Wethouder Streefland zal informatie geven over hoe het college staat in de vervolgaanpak.

1790 **De voorzitter** legt de vraag voor of de agenderende fracties hun doel bereikt hebben of dat zij dit onderwerp willen doorgeleiden naar de raad.

Mevrouw Ramaker (VVD) vond dit een prettig debat. Het is geen gemakkelijk onderwerp. Als raadslid wilde zij niet op de stoel van de wethouder zitten en ook niet op de stoel van de leidinggevenden of op de stoel van de medewerker. De informatie heeft zij goed meegekregen. Zij wacht de toezeggingen af. De punten die zij aankaartte zijn aan de wethouder meegegeven. Zij is benieuwd naar de nadere informatie over de veegdienst. Voor haar was dit afdoende.

1800 **De heer Van Steeg** (CDA) houdt een discrepantie tussen wat de wethouder zegt en de signalen die de raad opvangt. Haarmee wil hij iets doen ook in de raad. Mogelijk schrijft hij zelf een agendering.

De voorzitter rondt de bespreking van dit onderwerp af. Hij deelt mee dat de fracties zo nodig zelf een agendering indienen bij de griffier en het raadssecretariaat; het DB bepaalt de tijd; voor de raad van 8 mei moet een agendering uiterlijk morgen voor 12.00 uur zijn ontvangen.

1810 **De voorzitter** schorst de vergadering voor 5 minuten en heropent die voor de behandeling van punt 8.

8 Stand van zaken digitale gezondheid gemeente Utrecht

Wethouder: Streefland, Beleidssterrein: Personeel en Organisatie

Geagendeerd door: Victor Paalman (Horizon), Achraf Aït Daoua (D66)

De agenderende partijen willen graag met elkaar en het college in debat over de digitale gezondheid van gemeente, met nadruk op IT. De agenderende partijen zijn geschrokken door de raadsbrief vorig jaar over het onverwacht aflopen van de ondersteuning van het belangrijkste systeem van de gemeente, en willen daarom meer informatie van het college over de stand van zaken. De gemeente Utrecht huurt ook nog steeds veel externe IT in, wat volgens de agenderende fracties onvoldoende toekomstbestendig is. In een samenleving waarin langzaam alles om technologie en IT gaat draaien gaan de partijen daarom graag in debat.

1820

De voorzitter leidt de bespreking in aan de hand van de annotatie bij de agenda.

De commissie

De heer Paalman (Horizon) merkt op dat zonder IT de gemeentelijke organisatie nergens is. Hij levert zijn bijdrage in drie blokjes: het zaakstelsel, externe inhuur, de geopolitieke verhoudingen en de consequenties daarvan voor de IT. Zonder het zaakstelsel stopt de dienstverlening aan de burgers en kan de overheid effectief niet meer functioneren. Gepland was dit stelsel in 2026 te vervangen; de gemeenteraad werd eind december 2023 geïnformeerd over dat het huidige stelsel vanaf 1 januari 2024 niet meer zou worden onderhouden. Dat is een vergissing van twee jaar. Daarnaast heeft het meerdere miljoenen gekost in tijden waarin de gemeente het al heel erg krap heeft. De heer Paalman is blij met de evaluatie die naar de raad is gestuurd. Hij stelt enkele vragen hierover aan de wethouder. De wethouder noemt versnipperde verantwoordelijkheden en gebrek aan eigenaarschap als oorzaken. Wanneer wordt daarvan gemeentebreed werk gemaakt? Er is een inventarisatie gemaakt wanneer deze systemen aan het einde van hun contractuele of technische levensduur komen. Hij legt de vraag voor wat dit zegt over de interne organisatie van de gemeente dat zo iets cruciaals niet goed geregeld is.

1830

Hij heeft de evaluatie gelezen en volgt de ontwikkelingen kritisch. Wat hem betreft is het net iets te vaak "foutje bedankt" als het gaat om de IT bij de gemeente. Dat schaadt het vertrouwen in de financiële positie van de gemeente. Met betrekking tot de externe inhuur merkt de heer Paalman op dat sinds hij in deze raad actief is, hij zich hard maakt voor een sterk en kundig IT-team voor de gemeente Utrecht zo dat niet zoveel werk via externe inhuur gedaan hoeft te worden. In 2024 is na inschatting ruim 14 miljoen euro uitgegeven aan externe inhuur. Dat bedrag verdwijnt grotendeels in de zakken van commerciële bureaus. Die gebruiken het om

1840

- 1850 jong IT-talent binnen te hengelen door ze snoepreizen naar de VS te geven. Die mensen worden vervolgens weer tegen een dikke prijs bij de gemeente neergezet. Dat is een vicieuze cirkel. Welke inspanning zet de wethouder in om die vicieuze cirkel te doorbreken? Op welke manier zoekt de wethouder naar nieuw IT-talent en welke maatregelen (bijvoorbeeld betere verloning) heeft zij om de gemeente Utrecht een aantrekkelijke werkgever te maken. Is de wethouder bereid de raad daarover te informeren met hele concrete actiepunten, om het doel te bereiken.
- 1860 Vorig jaar stelde de heer Paalman schriftelijke vragen over het gegeven dat persoonlijke informatie van de inwoners en de stadsgeheimen inzichtelijke zijn voor de Amerikaanse overheid door afhankelijkheid van de gemeente op Microsoft. Hij waarschuwde het college voor de wisseling van de macht in de VS. Die is ondertussen al een paar maanden realiteit. Die realiteit is nog wilder dan voorgesteld; de regering Trump ontketent handelsoorlogen met Europa, spreekt openlijk over annexeren van grondgebied van haar bondgenoten en legt sancties op op medewerkers van het Internationaal Strafhof. Hij stelt de volgende vragen aan de wethouder.
- 1870 De wethouder heeft vorig jaar erkend dat persoonlijke data van de inwoners en geheime stukken van de gemeente Utrecht door de Amerikaanse overheid opgevraagd kunnen worden. Subsidies van universiteiten in de VS worden gekort door de Amerikaanse regering omdat ze voor waarden staan waarvoor de universiteiten in Nederland ook staan. Grote Amerikaanse techbedrijven als Amazon, verwijderen clausules over gelijke rechten. Utrecht betaalt daaraan mee in zowel geld als waardevolle geheimen. Hij roept de wethouder op dit uiterst serieus te nemen en de gemeenteraad zo spoedig mogelijk een brief te sturen met een verkenning op de alternatieve inrichting van de IT op Europese bodem. De staat Sleeswijk Holstijn bewijst dat het niet een loze missie is. Hij krijgt graag de toezegging dat de brief er komt. Hij vraagt het college een proactieve houding aan te nemen en zeker geen afwachtende als het gaat om de normen en waarden op dit terrein in het belang van de dienstverlening.

- 1880 **De heer Ait Daoua (D66)** merkt op dat het zaakstelsel de digitale ruggengraat is van de dienstverlening aan de inwoners. Uit de evaluatie blijkt dat het flink is misgegaan: geen eigenaarschap, versnippering, geen tijdige signalering van risico's; zijn eerste vraag aan de wethouder is, hoe structureel geborgd wordt dat het zaakstelsel onder centrale aansturing valt met een eindverantwoordelijke. Dan alleen worden dit soort gevallen voorkomen.
- Tot zijn geluk is Utrecht aangesloten bij het open zaakstelsel; dat is een Open Source stelsel dat mede door Utrecht is verbouwd. Daar ligt wat hem betreft nog veel meer onbenut potentieel. Hij legt de vraag voor wat het plan is van de wethouder om het zaakstelsel volledig aan de open zaak te koppelen zo dat versnippering is tegen te gaan.
- 1890 Hij gaat in op de Cloud; in tijden van toenemende internationale spanningen is de afhankelijkheid geen technisch detail meer. Het is een geopolitiek risico geworden. De gemeentelijke systemen draaien op service van de Amerikaanse technische giganten, zoals Microsoft en andere cloud providers. Het zijn bedrijven die vallen onder de Amerikaanse wetgeving, onder andere de Cloud Tech, die hun voorwaarden eenzijdig kunnen wijzigen en die als het er op aankomt, handelen in het belang van Washington en niet in het belang van Utrecht. Wat als morgen door politieke spanningen Amerikaanse providers hun diensten beperken of stopzetten? In theorie zou dan de stad plat gelegd kunnen worden en de dienstverlening flink

1900 beperkt. Hij vraagt de wethouder of het college dit jaar een strategie kan maken voor digitale soevereiniteit en specifiek actief beleid om minder afhankelijk te worden van Amerikaanse clouddiensten. Daarbij vraagt hij te denken aan het kijken naar Europese dan wel Nederlandse alternatieven, maar ook naar samenwerking met andere gemeenten, zoals Amsterdam en met andere Europese partners en koepelorganisaties.

Daarnaast ontbreekt in Utrecht momenteel een heldere data cloudstrategie als het aankomt op de vraag welke gegevens opgeslagen worden in de Cloud en welke niet? En welke gegevens versleuteld moeten worden met de sleutel in eigen beheer. Welke gegevens dienen bewaard te worden op lokaal niveau en dus niet in de cloud. Hij vraagt of het college dit jaar hierover een duidelijke strategie voor te leggen aan de raad.

1910 **De heer Paalman** (Horizon) vraagt of Utrecht het zelf moet gaan doen wanneer andere gemeenten niet zover zijn.

De heer Ait Daoua (D66) vindt dat dit gezamenlijk gedaan moet worden. Utrecht kan dit niet alleen. Hij wil dit het liefst doen met zoveel mogelijk gemeenten. Het begin is na te denken over hoe Utrecht minder afhankelijk gaat worden; wat hem betreft wordt daarop een actief beleid gezet.

De heer Paalman (Horizon) begrijpt dat de samenwerking een voorwaarde om de soevereiniteit op digitaal gebied te bereiken. Of is dat het streven van D66?

De heer Ait Daoua (D66) is van mening vooral voor samenwerking te gaan en het gezamenlijk te gaan doen.

1920 Hij vraagt of de gemeente een duidelijke cloudstrategie voor te leggen aan de raad. Waarin deze zaken worden vastgelegd, inclusief concrete kaders en toetsingscriteria van hetgeen hij heeft ingebracht.

De voorzitter neemt ervan kennis dat andere fracties geen inbreng hebben hierop en zij schorst de vergadering voor 10 minuten na overleg met de wethouder.

De beantwoording

1930 **Wethouder Streefland** beantwoordt de vragen van Horizon en zij gaat in op de versnipperde verantwoordelijkheid. Zij stelt zich voor dat dit later een uitgebreider gespreksonderwerp zou moeten zijn. Zij vindt dit onderwerp goed om te bespreken. Door de geopolitieke situatie is dit top of mind.

Zij gaat in op de vragen van Horizon met het zaakstelsel. Zij bevestigt dat dit een versnipperde verantwoordelijkheid was. Dan is er ook nog sprake van wisseling van leidinggevend, in dit geval de directeur van IPM. Die heeft dit gesignaleerd in zijn eerste week. De centrale regiesturing valt nu onder zijn verantwoordelijkheid. Het is ook onderdeel van de aanpak van DRA; veel meer centrale sturing op dit soort zaken, specifiek op de verbetering van de ICT. Bekend is dat hierop nu veel meer zicht is. Zij bevestigt dat dit de ruggengraat is van de gemeentelijke organisatie.

1940 Ze gaat in op het contractueel inzicht. Het college verbetert dit voortdurend, specifiek ook voor ICT-contracten. Er zijn IPM onderdelen centraal en decentraal. Het college heeft zowel centraal als decentraal de opdracht gegeven al eerder om alle IT-contracten de ICT en de voorzieningen inzichtelijk te maken. Het is goed na te gaan wanneer contracten aflopen, waar de gevoeligheden zitten, waar de verouderde systemen. Het college is daarmee bezig. De opdracht wordt gegeven om de

risicoanalyse te maken. Het gaat momenteel om 76 contracten die nu inzichtelijk zijn. Het college is daarmee bezig vanuit centrale sturing.

- 1950 Met betrekking tot externe inhuur heeft het college te maken gehad met een toename van externe inhuur op IT. Dat had ook te maken met het overgaan naar vernieuwde zaaksystemen waarbij handen nodig zijn. Zij verwacht niet dat dit een rustige landing zal worden, gezien de internationale situatie. Het college zal de externe inhuur veel meer onder de loep gaan nemen, ook in het licht van de hervormingsbezuinigingen. Dat zal dan ook hier terecht komen. Voor sommige specifieke kennis en kunde zal het college een extern expert inhuren. De vraag was veel meer of het college genoeg doet aan werving en selectie om de talenten in huis te halen. Daarop kan het college nog veel meer doen. De heer Paalman had daarbij ideeën en ook hoe dat nog beter te kunnen doen. Dan gaat het ook om buiten die markt mensen aannemen die ook bij de gemeente blijven. De wethouder bevestigt dat de gemeente minder aantrekkelijk is dan andere organisaties waarbij een auto en een hoog salaris in de aanbieding is.
- 1960 **De heer Paalman** (Horizon) gaat in op de externe inhuur. Hij vraagt of de wethouder erkent dat er sprake is van een vicieuze cirkel. Hij legt de vraag voor hoe daar uit te komen.

Wethouder Streefland deelt mee dat de gemeente in het beloningssysteem niet meer kan doen voor deze groep dan voor andere. Het college zit vast aan het bestaande functiehuis. De mensen moeten het vooral aantrekkelijk vinden om voor een organisatie te werken die voor de inwoners in de stad van betekenis kan zijn. Er zijn nog genoeg mensen die dat willen.

- 1970 Nu is al te zien dat doordat het college er scherper op gaat sturen, het minder aantrekkelijk wordt. De wet DBA zorgt voor de beoordeling of iemand echt een ondernemer is, en via welke constructie de persoon wordt aangenomen. In dat opzicht wordt al een vermindering gezien. De wethouder denkt ook dat de gemeente het beter zelf kan doen, op termijn. Het zal effect hebben op het moment waarop de gemeente ze minder nodig heeft; omdat de gemeente het zelf kan, gaan zij er minder op verdienen. De vraag is dan waar te beginnen. Tegelijkertijd is het realiteit dat er krapte is op dit terrein. Dat is ook te zien bij de afdeling Ruimte als het gaat om sommige juridische ingewikkeldheden. De economische recessie kan soms helpen.
- De heer Paalman** (Horizon) vindt het een nadeel dat ICT-ers doorgaans niet voor een gemeente werken. Hij ziet ook niet een oplossing. Hij hoopt dat de wethouder slimmer is dan hij. Anders blijft de gemeente zo doorgaan.

- 1980 **Wethouder Streefland** merkt op dat geherprioriteerd wordt; de gemeente gaat niet alles meer doen. Dat zou een oplossing kunnen zijn. Wat is het risico? Wat is Nice to Have? Zij is daarmee bezig te focussen en te doen wat nodig is. Dan is het ook mogelijk om mensen daarvoor zelf op te leiden. Net als bij de woningnood gaat het echt oplossen wanneer er meer woningen op de markt komen. Net als deze krapte gaat het helpen wanneer meer mensen worden opgeleid die dit willen doen.

- Mevrouw Ramaker** (VVD) merkt op dat er volgens haar een verschil is tussen specialistisch en het meer beheersmatig werk. Ze legt de vraag voor in hoeverre de Big Five in de ICT door de gemeente Utrecht is ingehuurd. Voor bepaalde zaken huurt de gemeente hen in om een extra slag te kunnen maken; de gemeente hoeft niet alles in huis te hebben.
- 1990

Wethouder Streefland weet niet wat de gemeentelijke leverancier preferred suppliers zijn; zij weet wel dat op het niveau van beheer extra handjes soms nodig zijn. Dat vraagt om andere inhuur dan iemand die heel complexe vraagstukken oplost op het gebied van ICT. De wethouder wil vooral nagaan wat de gemeente zelf

kan en dat dan ook zelf gaan doen. Soms betekent dat ook dat mensen worden opgeleid die in het begin daarvan niet waren. Wat haar betreft moet het college op dit gebied intern creatiever worden. Dat neemt niet weg dat het in een krapte soms moeilijk is om extra mensen op te leiden. Ook daar is een vicieuze cirkel te zien. De wethouder houdt zich aanbevolen voor ideeën.

2000 Zij gaat in op afhankelijkheid van Microsoft. Die is flink gewijzigd in de geopolitieke situatie. Dat vergt ook simpelweg aanscherping van de cloud en van de ICT. Daarop ging ook D66 in. In het sourcingbeleid trekt het college op met de G4. Amsterdam kwam hiermee ook naar buiten: hoe de digitale soevereiniteit te verkrijgen. Dit geldt voor de overheid in brede zin. Er is nog geen volwaardig EU alternatief met vergelijkbare functionaliteiten, kwaliteit en kosten die er nu zijn. Het college werkt er aan om een Europese leverancier afhankelijk landschap te creëren; daarmee is de gemeente niet afhankelijk van één leverancier. Liever afhankelijk van leveranciers op Europees niveau.

2010 **De heer Paalman** (Horizon) begrijpt dat er nog niet een alternatief is als het gaat om kwaliteit; hij vraagt of de wethouder bereid is om een paar kwaliteitseisen te laten vallen voor een andere leverancier.

Wethouder Streefland zet uiteen dat het contact met onder meer Amsterdam een onderdeel is van de veranderingstrategie. De gemeente Utrecht loopt binnen de VNG daarin voorop. Het gaat wat haar betreft om waarborgen in te bouwen als het gaat om beveiliging van gegevens van mensen. Dat zijn cruciale zaken.

Tegelijkertijd wil het college dat het effectief werkt en inventief is. Dat betreft de kwaliteitseisen van het gebruik. Dit is aan de afdelingen. De wethouder stelt zich voor dat het college de raad informeert in begin Q4 over onder meer de cloudtransitie; dan kan het college informatie daarbij opnemen over de strategie voor zover die openlijk te delen is.

2020 D66 ging in op het zaaksysteem. Het college is in gesprek met XXLNNC, een exploitant van ZS over de koppeling van het zaaksysteem aan een open source. Het is de intentie van het college dit gaan doen. De wethouder verwacht hierover meer te weten in Q3. Daarna zal het college de raad informeren in de brief; ze kan zich voorstellen op basis van die brief dat het verstandig is dit in een agendering te doen. Het kan ook in de vorm van een technische sessie of een Raadsinformatiebijeenkomst. Zij denkt dat het goed is dit onderwerp op de politieke agenda te zetten.

2030 De wethouder merkt op dat het ook de vraag is die raadsleden zichzelf moet stellen; in hoeverre maken ze gebruik van sociale media. Het gaat om een politiek morele vraag. De wethouder vindt het niet gek om ook die te bespreken; dat is aan de raad.

De heer Paalman (Horizon) merkt op dat een van zijn vragen was hoe het uit te leggen is naar inwoners van de stad die heel bewust afstand nemen van de situatie in de Verenigde Staten, juist vanwege de wet die daar geldt. Juist vanwege het leiderschap. Wat zegt de wethouder tegen die inwoners?

Wethouder Streefland merkt op dat het niet zo moeilijk is uit te leggen. Dat betekent dat het college moet zeggen dat het hiermee bezig is, maar nog niet zo ver is. Ook voor de inwoners geldt de vraag wat voor computer zij thuis hebben en wat voor één zij op hun werk hebben. En welke server zit daaraan vast? En wat vindt de inwoner daarvan? Ook hier gaat het gesprek over hoe om te gaan met de sociale media accounts en het gebruik daar weer van. Zij bevestigt het zeer serieus te nemen. Zij herhaalt haar informatie over een Europees platform. Daaraan werkt het college samen met BZK, G4 en de VNG om ervoor te zorgen zo snel mogelijk toe te kunnen naar een veilig alternatief.

2040

De heer Paalman (Horizon) vindt dat goed om te horen. Hij noemde ook een voorbeeld van andere Europese overheden die ook al plannen maken. Hij vraagt in hoeverre het staat met de Europese samenwerking op dit gebied.

Wethouder Streefland antwoordt bevestigend dat het niet zonder Europa kan en dat het voor de gemeente de eerste en beste safe haven gaat zijn om een alternatief te gaan ontwikkelen, om ervoor zorg te dragen dat Europa niet zo afhankelijk is van de reus aan de overkant van de oceaan.

De heer Ait Daoua (D66) vindt dat Microsoft fantastisch goede clouddiensten aanbiedt; hij benadrukt het onderscheid. Hij vindt dat gekeken moet worden naar het risico; "wat als".

Wethouder Streefland is het daarmee helemaal eens. Het liefst ziet zij goede waarborgen van Microsoft Europa. Wanneer die waarborgen er niet zijn, moet gekozen worden voor een ander alternatief. Het andere deel gaat over hoe individuen zelf omgaan met het gebruik van de "big tech vrienden".

Gemiste vragen?

De heer Paalman (Horizon) had gevraagd of de wethouder het met hem eens is dat door de politieke keuze de gemeente Utrecht als overheid kwetsbaar en mogelijk chantabel is.

Wethouder Streefland vindt dat hele grote woorden. Het college is hard aan het werk om dat te voorkomen. Vooralsnog heeft het college de onzekerheden en risico's in beeld. Het college probeert die nog scherper in beeld te krijgen. Zij refereert aan haar informatie over verouderde systemen, op tijd schakelen met leveranciers, goed dingen doen in de inkoop. Zij werkt aan veiligheid met de gegevens voor de inwoners.

De heer Paalman (Horizon) zocht niet data veiligheid. Hij zocht naar het gegeven dat de nieuwe regering in de Verenigde Staten inmiddels bekend staat om met harde hand te reageren op uitspraken die haar niet bevallen. Hij noemt het Internationaal Strafhof. Hij noemt de universiteiten in de Verenigde Staten. De VS is niet bang om te acteren. De gemeente Utrecht zegt tot zijn geluk dingen waarmee Donald Trump het heel erg mee oneens is. Daarvan kan de gemeente schade ondervinden.

Wethouder Streefland ziet absoluut dreiging uitgaan over zaken die internationaal opgemerkt worden; of het nu handelsverdragen zijn of importheffingen of universiteiten die hiermee te maken krijgen. Zij noemt als voorbeeld de woorden als diversiteit en inclusie. Het college is zeker alert. Tot haar geluk heeft de gemeente dat niet alleen. Europa is dan top of mind. Hetzelfde geldt voor bijvoorbeeld de gemeente Amsterdam. Zij schakelt veel met die gemeente over dit soort zaken.

De voorzitter vraagt de commissiegriffier welke toezeggingen zijn gedaan.

Mevrouw Kok (commissiegriffier) noemt ze:

Toezeggingen

- Begin Q4 informeert het college de raad over de strategie met de cloudtransitie.
- In Q4 informeert het college de raad over de koppeling van de het zaakstelsel aan de open source. Daarin staat de strategie met de cloud centraal.

De heer Paalman (Horizon) vraagt wat cloud strategie in concreto betekent; hij vraagt of dat betekent het plan om af te bouwen van de afhankelijkheid van Microsoft. Hij vraagt verduidelijking van wat in de brief te lezen zal zijn.

Wethouder Streefland antwoordt bezig te zijn om een strategie te ontwikkelen in hoeverre de gemeente Utrecht zich onafhankelijk van Microsoft kan ontwikkelen. Ze kan daarover nog geen ins and outs vertellen; dat is erg afhankelijk van BZK, de Europese commissie en de G4-partners in de VNG.

De voorzitter vraagt de agenderende fracties of zij met deze bespreking bereikt hebben wat zij wilden bereiken of dat zij het willen doorgeleiden naar de raad.

2100 **De heer Paalman** (Horizon) vindt dit een goed gesprek. Voor zijn gevoel zijn er nog wel enkele gaten. Mogelijk wil hij die opvullen tijdens de behandeling in de raad. Wat hem betreft stuurt de voorzitter dit door naar de raad.

De heer Ait Daoua (D66) sluit zich daarbij aan.

De voorzitter vraagt hen morgen vóór 12 uur de agendering in te dienen voor de raadsvergadering op 8 mei. Een actuele motie kan tot woensdagavond voor de raad worden ingediend. Hiermee rondt zij de behandeling van dit agendapunt af.

9 Weerbaarheidsopgave van Utrecht

Burgemeester, Beleidsterrein: Openbare Orde en veiligheid

2110 Geagendeerd door: Ruud Maas (Volt), ChristenUnie, CDA, DENK, VVD, PvdA, Student en Starter, D66, EenUtrecht GroenLinks

Op basis van de beantwoording van schriftelijke vragen en de opgehaalde informatie bij de technische sessie, willen de fracties graag met de burgemeester in debat over de gevolgen hiervan voor Utrechtse en de Utrechtse gemeenschap. De bespreking is in één termijn. T

De voorzitter leidt de bespreking in aan de hand van de annotatie bij de agenda.

De commissie

2120 **De heer Maas** (VOLT) is zich gaan realiseren door de dreiging in Oekraïne dat Europa zich zo langzamerhand in een zeer kwetsbare positie bevindt en dat het hoog tijd wordt dat Europa voor zichzelf gaat zorgen op allerlei gebieden. Naar aanleiding van de Tweede Kamer-brief over de gevolgen voor Nederland, het webinar van de VRU, stelde hij schriftelijke vragen, las hij de beantwoording, woonde hij de technische sessie bij. Dit heeft heel veel informatie opgeleverd. Hij dankt het college daarvoor. Het lijkt hem goed hierover nader te spreken over vooral de toekomst.

2130 Zijn fractie is vooralsnog gerustgesteld over dat de gemeente al volop in voorbereiding is met het maken van plannen en scenario's voor mogelijk toekomstige uitdagingen. Hij vindt het fijn om te zien dat het verder gaat dan alleen stroomuitval en cyber aanvallen waarbij ook gedacht wordt aan klimaatuitdagingen, wateroverlast, vervuiling en communicatie. Hij vindt het fijn dat Utrecht hierin voorop loopt. Hij vraagt de burgemeester of zij dit breed gaat delen binnen de VNG. Hij denkt dat die positie gedeeld kan worden.

In een technische sessie kwam het idee van Wijksteunpunten naar voren. Zijn fractie vond dat een heel goed idee. Het zou fijn zijn om in de toekomst wanneer de plannen nader uitgewerkt zijn, hierover meer informatie te krijgen. Hetzelfde geldt voor de positie van de raad ten tijde van een grote crisis. Zijn fractie gelooft niet dat er al brede inzichten zijn. Het zou goed zijn om daarover meer informatie te krijgen. Mogelijk kan de burgemeester iets vertellen over de planning wanneer de raad die informatie kan krijgen. In ieder geval vindt hij het fijn te weten hoe het college de raad hierbij gaat betrekken. Zal de raad raadsbrieven ontvangen, jaarlijkse voortgangsrapportage?

2140 De gemeentesecretaris sprak over de bedrijfscontinuïteitsplannen. Hij zou daar later nog op terugkomen; misschien kan de wethouder dan wel de burgemeester de raad

informereren over wanneer die plannen gaan komen en hoe de raad daarover geïnformeerd wordt en welke tijdsplanning daaraan vast zit.

Gesproken is over communicatie en of daarvoor een plan komt. Zijn fractie heeft daarover veel vragen. VOLT heeft een zoektocht gedaan naar wat daarvan is in Europa. Vooral in Scandinavische landen is daarin veel. Wat kan de gemeente daarin doen?

2150 Het baart zijn fractie zorgen dat dit een onderwerp is waarmee het gevaar bestaat dat het een zwarte zwaan wordt; het is er en uiteindelijk blijkt dan dat daarop niet effectief is gereageerd. Bijvoorbeeld zoals gereageerd wordt op cyber; wat kan Utrecht eraan doen om dat goed op de agenda te krijgen en te houden? Hoe denkt de burgemeester daarover?

Tot slot is het volstrekt duidelijk dat de raad onvoldoende voorbereid is op toekomstige crises. Dat kan de raad zichzelf aanrekenen. Het zou kunnen helpen om de informatie zoals die is gegeven bij de Raadsinformatiebijeenkomst, breder te delen onder alle raadsleden, bijvoorbeeld met een brief, of met iets anders. En dat bijvoorbeeld bij een volgende raadsvergadering op te nemen in een inwerkprogramma. Zijn vraag is of het bestuur iets kan bedenken waarop de hele raad te bereiken is, wat dit betekent voor nu en ook tot zijn spijt in de redelijk nabije toekomst.

2160 **De heer Van Steeg** (CDA) refereert aan de inbreng van de heer Maas en bevestigt dat het bestuur in een nieuwe realiteit is beland. Die is al een langere tijd gaande.

Dat heeft te maken met de opkomst van China, van Rusland en nu met Donald Trump komt het bestuur tot het harde besef dat Europa het alleen moet gaan doen. Te zien is ook dat landen als Rusland, autoritaire regimes, digitaal hun invloed uitoefenen op Nederland en zeker op landen dichterbij Rusland. Daarop moet ook Nederland voorbereid zijn. In die zin maakt de geopolitieke realiteit het bestuur van het land bewust van de risico's die er zijn. Maar ook de risico's die er zijn in Utrecht. De heer Van Steeg is blij dat de gemeente Utrecht hiermee hard aan de slag is.

2170 Daarom zijn de vragen ook gesteld met het initiatief van VOLT.

Te zien is dat de invloed direct te zien is in Utrecht. Hij vraagt de burgemeester of zij iets concreter kan maken om welke invloed het gaat; wordt er invloed uitgeoefend op demonstraties? Kan de burgemeester daarover iets zeggen?

In een technische briefing werd gesproken over dat van alles georganiseerd wordt; hij denkt dat het goed is daarover na te denken. Het belangrijkste is dat mensen zelf verantwoordelijkheid gaan nemen. Hij noemt in dit verband samen redzaamheid zoals is weergegeven in de antwoorden op schriftelijke vragen. Hij vindt het belangrijk *samen redzaamheid* verder te versterken en aan te sluiten bij de landelijke campagne DENK VOORUIT. Hij vindt het ook goed wanneer de lokale overheid een

2180 campagne start. Hij vraagt de reactie van de burgemeester over hoe dat eruit ziet.

Het CDA Utrecht is vaker voorstander van op lokaal niveau met elkaar samen te werken, op de inzet op vrijwilligerswerk, op het samengaan met verenigingen. Hoe past het bij wat hier gebeurt als het gaat over de weerbaarheid. Hij ziet dit als een automatische manier om de weerbaarheid in de stad te vergroten. Hij vraagt of dit aansluit bij de agenda die er nu is op het gebied van het Sociaal Domein. Hij krijgt graag de reactie van de burgemeester.

In het vorige debat werd gesproken over de digitale positie van de gemeente. Hij denkt dat het heel belangrijk is om de kwetsbaarheden daar te identificeren en daarop voorbereid te zijn, zeker als het gaat om het breder voeren van de discussie

2190 in dit bestuur. Het is goed dat vast te stellen en het een plek te geven in een plan als dit.

Daarnaast gaat hij in op het bedrijfsleven; daarover wordt nog weinig gesproken. Ook als het gaat om de brief van de Tweede Kamer en in de antwoorden op de gestelde vragen. Hoe wordt het bewustzijn van het bedrijfsleven op dit item in Utrecht georganiseerd? Dat de mensen die er werken bewust worden gemaakt in de weerbaarheid van de bedrijven. Welke rol hebben verschillende bedrijven in deze opdracht?

2200 Tenslotte vraagt hij de burgemeester hoe voor haar de tijdlijn er uit ziet in de komende jaren. Hij refereert daarbij aan de desbetreffende vraag die de heer Maas stelde. Hoe wordt de raad daarover geïnformeerd? Wat betekent dit wellicht ook financieel, en ook in de concrete stappen die gezet worden in de wijken, met steunpunten, voedselbanken. Hij krijgt hierop graag de reactie van het college.

De voorzitter merkt op dat DENK niet aanwezig is. Zij geeft het woord aan de VVD.

Mevrouw Meerding (VVD) merkt op dat het onrustig is in de wereld. Het zou zo maar kunnen zijn dat Nederland betrokken raakt in een internationaal conflict of in het allerergste geval in een oorlog. Ook kleinere crises zijn mogelijk, bijvoorbeeld 72 uur stroomuitval. Ook dat kan er al voor zorgen dat mensen echt in de problemen komen.

2210 De VVD vindt het van het allergrootste belang dat Utrecht veilig gehouden wordt. De veiligheid van de inwoners staat voor haar fractie voorop. Haar fractie is blij dat de gemeente hiervoor al langere tijd voorbereidingen treft, en nagaat hoe zij om moet gaan met crisissituaties.

Wat bij haar fractie is blijven hangen uit de technische sessie, is dat er op dit moment aan heel veel dingen gewerkt wordt. Heel veel verschillende acties staan in de steigers. Tegelijkertijd is ook bekend dat een situatie van langdurige stroomuitval, nu al kan vóórkomen. Dat voelt voor haar fractie als is de gemeente daarop niet voldoende voorbereid. Haar fractie vindt het daarom belangrijk niet alleen te kijken naar de voorbereiding op de lange termijn, maar voelt zij ook de urgentie voor de korte termijn. Volgens de VVD zou bijvoorbeeld iedere Utrechter een noodpakket in huis moeten hebben. Dat is een landelijk advies. Zij heeft hem zelf al, maar velen nog niet. Dat baart haar zorgen. Hier ligt een rol voor de gemeente. Zij vraagt de burgemeester of de gemeente hierover actiever kan communiceren naar inwoners; dat het in huis halen van een noodpakket van belang is. Kan een duidelijkere nadruk worden gelegd in het plan van aanpak op de korte termijn, naast wat de gemeente al op de lange termijn gaat doen.

2220 Tot slot gaat zij in op het gemeentebestuur. Zij refereert aan de desbetreffende inbreng van VOLT. Zij vindt het ook belangrijk dat ervoor gezorgd wordt dat de raad blijft functioneren, mocht er iets gebeuren en mocht het moeilijk worden om met elkaar te communiceren. Daarbij is haar vraag wat daarvoor de plannen zijn mocht er morgen iets gebeuren. Zij oppert het idee om bijvoorbeeld alle raadsleden hierover bij te praten op de korte termijn, bijvoorbeeld in de zomersessies die vaak georganiseerd worden na het zomerreces. Zij vindt dat het uitgelezen moment om iedereen de urgentie duidelijk te maken en misschien ook te bespreken met wat er dan gedaan wordt in een dergelijke situatie.

Mevrouw Assen (PvdA) merkt op dat dit een vreemde realiteit blijft, dat dit is waar het bestuur staat na de technische sessie. Die was inhoudelijk heel goed: een

- 2240 dreiging van oorlog in welke vorm dan ook. Zij vindt dat een bizar contrast met haar hoop op wereldvrede toen zij in deze stad opgroeide.
- Sinds de technische sessie is haar duidelijk dat in deze stad al heel veel gebeurt om op het ergste voorbereid te zijn. Naar zij hoopt is dat uiteindelijk onnodig. Die voorbereiding biedt ieder geval iets van geruststelling.
- In deze raad wordt vaak gesproken over het bundelen van allerlei voorzieningen die in de stad geboden worden: scholen, Buurtteams, consultatiebureaus, hulporganisaties, zorg en formele zorg. Een dergelijk type plek, die type Buurtplekken lijken haar ook de plekken waar de wijksteunpunten gerealiseerd moeten worden. Dat bundelen van al die functies, blijkt in de praktijk nog heel vaak lastig. Haar oproep is daarop in te zetten om in één klap de noodzakelijke vliegen te slaan om alle Utrechters te bereiken die nu nog geen noodpakket hebben. Zij blijkt na toetsing tot de grote meerderheid te horen die nog geen noodpakket heeft. Er is nog meer nodig aan voorlichting en bewustwording bij een hele grote groep Utrechters. Daarbij denkt haar fractie dat het goed is om te mikken op het laaghangend fruit. Zij gokt daartoe te behoren. Zelfs die moeten nog om. Straks leunen die op elkaar. Zij roept ertoe op een beroep te doen op solidariteit. Zij roept ertoe op mensen ervan bewust te maken dat het geen vanzelfsprekendheid is dat iedereen zich kan voorbereiden. En wanneer het bestuur daarover gaat communiceren, dan ook de oproep te doen te doneeren voor een stadsgenoot. Misschien wel door middel van een campagne. Zij gelooft dat heel veel Utrechters daartoe bereid zijn. Zij gelooft dat *samen redzaamheid*
- 2250 waarover het CDA sprak, ook de kracht is van Utrecht.
- 2260 Aanvullend daarop roept zij ertoe op de vele sleutelfiguren te benutten die op heel veel terreinen meer in te zetten zijn. En die te benutten om de bewustwording hierover te vergroten. Zij ziet dan graag terug in een volgende update hoe dat al meer in de praktijk wordt gebracht.

- De heer Cicero** (Student & Starter) had gehoopt dat zijn eerste speech ergens anders over zou gaan. Het bestuur leeft in een tijd waarin de samenleving wekelijks NOS-berichten krijgt over oorlog. Waar oorlogsmisdaden en gruwelijk geweld live te volgen zijn. En waar het naleven van het internationale recht eerder een keuze dan de regel blijkt te zijn. Dat maakt hem woedend als rechtenstudent. Als jong mens maakt hem dat ontzettend bang. Die gevoelens van angst, machteloosheid en onzekerheid heeft hij niet alleen. Het gaat om een hele generatie jongeren van Utrecht en daarbuiten in een wereld waar vrede en veiligheid niet meer vanzelfsprekend zijn.
- Hij begint zijn speech met een woord van dank aan het college en aan de veiligheidsregio Utrecht en aan alle anderen die achter de schermen werken aan stedelijke weerbaarheid. De beantwoording van schriftelijke vragen en de georganiseerde technische sessie, laten zien dat Utrecht het onderwerp serieus neemt. Dat neemt niet weg dat de fractie nog een aantal vragen heeft.
- 2270 Hij begint met de weerbaarheid van de Utrechter en de communicatie daarover. Het is goed dat de gemeente de gemeenschap van informatie voorziet. Toch maakt zijn fractie zich zorgen over de uitwerking daarvan. Hoe gaat de gemeente ervoor zorgen dat alle Utrechters en ook de moeilijk te bereiken groepen goed geïnformeerd zijn. Wordt deze communicatie praktisch en duidelijk uitgelegd als het gaat om de vraag wat Utrechters moeten doen in een noodsituatie?
- 2280 Dit soort informatievoorziening is cruciaal. Voor vele van de aanwezigen in deze raadzaal geldt dat ze niet weten wat ze moeten doen wanneer het alarm afgaat. Hij

- 2290 vraagt of het college bereid is samen te werken met buurtcentra, onderwijsinstellingen en andere maatschappelijke organisaties om dit soort praktische informatie gemakkelijk beschikbaar te maken.
- Het eerdergenoemde punt, de noodpakketten. Die pakketten zijn geen grap meer, zo bleek, maar een duidelijke noodzaak voor alle Utrechters. Tegelijkertijd zijn deze pakketten, online al 200 a 300 euro. Hoe kijkt het college naar de mogelijkheid voor minder vermogende Utrechters om deze pakketten te kopen. Kunnen deze pakketten ingekocht worden met de hulp van de U-Pas?
- Hoe zorgt het bestuur ervoor dat niet alleen vermogende Utrechters weerbaar zijn, en de meest kwetsbare Utrechters het hardst geraakt worden. Kan de gemeente daarin voorzien door informatievoorziening over de verkoop van dergelijke pakketten te faciliteren?
- 2300 Verder vraagt hij hoe het college aankijkt tegen de weerbaarheid van studenten die door de woningnood in kleine woonruimtes van 8m² moeten wonen. Hoe wordt van hen verwacht dat zij een noodpakket inclusief 9 liter water kwijt kunnen op een kamer waar maximaal een bed en een kast in past. Is het college bereid te zoeken naar creatieve oplossingen zoals noodpakketten kluisjes op lokale opslagpunten in samenwerking met woningcorporaties.
- Tenslotte noemt hij de breed gedragen gevoelens van angst en onmacht. Hoe is het mogelijk om de mentale weerbaarheid van jonge Utrechters te waarborgen. Hij vraagt of mentale weerbaarheid en gezondheid worden meegenomen in weerbaarheidplannen en strategieën.
- 2310 Hij sluit zich aan bij de vragen van het CDA met betrekking tot de digitale weerbaarheid. En bij de vragen van de VVD over de positie van de raad.

De heer Koning (D66) vindt het goed dat dit debat gevoerd wordt over dit belangrijke thema. Hij merkt op dat er weinig debat onderling is. Dit gaat over een thema waarop de inbreng zinvol is. Hij kan zich aansluiten bij veel van de sprekers. Hij hoort inbreng geleverd zijn over samenwerking met scholen, over noodpakketten en over samenhangende robuuste plannen met smart doelstellingen. Dat is allemaal nodig.

- 2320 Hij vraagt de raad zich voor te stellen wat het betekent voor Utrechter: 72 uur geen stroom. Misschien wel ook geen gas en geen stromend water en geen riolering en geen internet, geen telefonie, door een combinatie van cyber-aanvallen en ondermijning van vitale infrastructuur. Wat zou dat betekenen voor de situatie van de individuele burger. Zonder water of energie zou hij geen noodzakelijke flesvoeding voor de baby van vier maanden oud kunnen maken. Dat betekent al heel gauw een medisch probleem. Zonder communicatiemiddelen zou hij zijn zorgbehoevende familieleden niet kunnen bereiken, maar ook de ambulance en de politie niet. Hij zou mogelijk niet kunnen tanken. Of de auto kunnen opladen om zijn heil te zoeken buiten het storingsgebied. Het ene brood in de vriezer is na 24 uur op. En de kliekjes in de koelkast zijn 24 uur later ook op.
- 2330 Ervaringen met crises in andere landen wijzen uit dat na 72 uur mensen in paniek raken met ernstige ontregeling van de vitale infrastructuur en mensen bereid zijn om over te gaan tot plunderingen. Zijn fractie maakt zich met andere partijen zorgen over de weerbaarheid de stad.
- De kans dat een dergelijke crisis met alles tegelijk, is misschien niet zo groot. Maar het is wel reëel. Met netcongestie en oplopende vijandelijkheden in de wereld is de kans op een dergelijke crisis groter geworden dan in de afgelopen decennia. De

systemen zijn volledig van elkaar afhankelijk. Ze zijn soms ook nog afhankelijk van de werking van servers in landen die steeds meer onbetrouwbaar blijken te zijn. Daarover werd gesproken in het debat hiervoor.

2340 Utrechtse hebben handelingsperspectief nodig. Hij ziet dat het college dat ook wil bieden en hij kijkt uit naar de vervolgstappen. Zijn fractie stelt een concreet plan van aanpak voor met een strakke planning, mogelijk in lijn met VOLT; een soort draaiboek. Hij weet dat dergelijke draaiboeken er zijn bij organisaties. Hij vraagt of dat gecommuniceerd kan worden naar Utrechtse: over stroomuitval, over internet en telefonie-uitval, over uitval van functies als de levering van schoon water en de rioolzuivering en wat mensen dan zelf zouden kunnen en moeten doen. Die zelf in *samen redzaamheid* moet omhoog; daarover moeten bewustzijn en acties ontstaan.

2350 **De voorzitter** constateert dat EenUtrecht geen behoefte heeft aan inbreng in dit kader.

Mevrouw Fattal (GroenLinks) las de beantwoording van de schriftelijke vragen van VOLT aan de ene kant met geruststelling en aan de andere kant met beangstiging. Er worden keuzes gemaakt door internationale autocraten die de landen steeds meer dwingen om zich voor te bereiden op de ergste scenario's. Het bestuur zit ook nog in tijden van ravijnjaren en minder bestedingsruimte dan ooit. Dat betekent iets voor de crisishoofddoelstelling. Ook door de bezuinigingen op landelijk niveau. Zij ziet dat op infectieziekten bestrijding de paraatheid voor een pandemie erg klein is. Ook wordt in het hoofddoelstellingsovereenkomst bezuinigd op het budget voor rampenbestrijding. Het Rijk lijkt daarmee niet te leren van het verleden en voert weer kortzichtige bezuinigingen door wat de samenleving schade berokkent op de lange termijn. Wanneer er ook nog een pandemie zou opduiken, brengt dat de samenleving flink in de problemen.

2360 Sinds de coronacrisis als het meest recente voorbeeld van een crisis, zijn heel veel zaken heel goed gegaan. Maar ook een aantal niet. Wat goed is gegaan, was te zien dat zich in Utrecht geen rellen voordeden. Zij vindt dat een mooi resultaat van hoe in Utrecht sleutelpersonen ingezet zijn om verbinding te maken met mensen. Dat laat zien dat de overheid open en transparant en daadkrachtig te werk moet gaan. Ook de crisishoofddoelstelling vanuit de rijksoverheid was een succes, wat haar betreft.

2370 Tegelijkertijd is te zien dat vooral kwetsbare minderheidsgroepen harder zijn getroffen door de pandemie dan andere groepen. Zij noemt de ouderen die lange tijd geen familie konden zien in hun tehuizen, mensen met een migratie achtergrond bleken een grotere kans te hebben op overlijden door Covid dan mensen zonder migratie achtergrond. Maar ook mensen in informele arbeid, zoals arbeidsmigranten of schoonmakers. Die hadden sneller geen inkomen meer dan anderen. En die kregen vaak ook geen steunmaatregelen. De vraag is dan wat het bestuur daarvan kan leren; dat is de vraag zeker richting kwetsbare groepen.

2380 Zij vraagt het college om in de stappen die gezet worden, de crisisplannen, het veiligheidsnetwerk, alle voorbereiding die getroffen wordt, mee te nemen. Hoe gaan bepaalde maatregelen juist de meest kwetsbare mensen in de stad raken en wat kan het bestuur leren van het verleden?

Niet agenderende fracties

De heer Paalman (Horizon) vindt het allerbelangrijkst dat de gemeente digitaal weerbaar is. Hij is ervan overtuigd dat het volgende groot conflict een digitaal conflict is. De belangrijkste stap die Utrecht kan nemen is de gemeente digitaal niet meer afhankelijk te maken van een bondgenoot aan de andere kant van de oceaan maar wel van bondgenoot op het eigen continent. Zijn grootste oproep in dit kader is voor de Europese onafhankelijkheid te gaan op digitale zaken. Dan is Nederland goed digitaal weerbaar.

De heer Van Bommel (Partij voor de Dieren) vindt weerbaarheid belangrijk om dat het menselijk handelen kan zorgen voor enorme rampen. In 2020 had een pandemie enorme maatschappelijke gevolgen. Hij sluit zich aan bij de woorden van GroenLinks niet kortzichtig te zijn voor een mogelijke volgende pandemie.

Vandaag zijn veel terechte punten gemaakt over hoe weerbaarheid te versterken is. Juist daarom belicht hij een andere kant: het voorkomen van rampen. Hij denkt daarbij aan de verantwoordelijkheid in de aanpak van het klimaat, het voorkomen van grote branden en ook hoe het bestuur zijn rol neemt in een volgende pandemie. Welke rol ziet de burgemeester weggelegd voor Utrecht om bij te dragen aan het voorkomen van rampen?

Zijn fractie was blij om op de Raadsinformatiebijeenkomst te horen over dat in weerbaarheidplannen expliciet aandacht is voor de dieren. Het werd eerst benadrukt vanuit het perspectief van voedselzekerheid. Na doorvragen bleek de gemeente ook echt bezig te zijn met bijvoorbeeld evacuatieplannen voor dierenwelzijn. Daarmee is zijn fractie blij. Hij hoopt dat de burgemeester die focus kan vasthouden bij dit onderwerp.

De voorzitter deelt mee dat de tijd richting kwart voor vijf gaat. Wethouder Streefland kan vanavond niet aanwezig zijn. Er is één vraag voor haar die zij graag wil beantwoorden.

Beantwoording

Wethouder Streefland beantwoordt de vraag over bedrijfscontinuïteitsplannen en wanneer het college daarover meer kan vertellen. De wethouder zet uiteen wat nu al gedaan wordt. Elk organisatieonderdeel heeft al een bedrijfscontinuïteitsplan. Deze dagen en al eerder deze weken worden ze geactualiseerd vanwege de geopolitieke situatie. Het college heeft businessimpactanalyse uitgevoerd om te bepalen welke processen kritiek zijn. Daarop is een lijst van 75 gebaseerd. Het college probeert zich voor te bereiden in de gemeentelijke situaties, waaronder cyberaanvallen, energie-uitval. Daarop zit de grootste zorg op korte termijn.

De vraag gaat vooral over hun hoe dit loopt en wanneer het stadsbestuur daarover meer kan weten en geïnformeerd kan worden. De wethouder vernam ook dat het voorstel is om een moment te kiezen in augustus waarop de raad bij elkaar komt en ook nadenkt over zijn eigen vragen over wat het betekent voor het democratisch proces en de rol van de raad. De wethouder kan zich voorstellen dat het college op een dergelijk moment de raad meeneemt over hoe het loopt bij die processen in de eigen organisatie en wat dat voor de raad betekent. Tenzij dit eerder mogelijk is.

De heer Maas (VOLT) vraagt over de datum naar aanleiding van de suggestie van mevrouw Meerding en gezien de impact van dit onderwerp en het belang ervan voor de raad de impact van dit onderwerp en het belang ervan voor de raad of het goed is na te denken over een tijdstip vóór het reces.

Wethouder Streefland vindt dat de vraag. De wens is dan om gezamenlijk het gesprek te voeren over meer dan alleen dit onderdeel. Zij vindt dat heel cruciaal. In het licht van de agenda voor de komende tijd, kan de wethouder zich voorstellen dat wanneer het echt urgent wordt, gezegd wordt dat dit zo prioritair is dat het eerder gedaan wordt. Dat kan de wethouder toezeggen. Zij vindt het meest reëel om toe te zeggen 3-de of 4-de week augustus. Dan is het ook goed om iets dat schriftelijk is daaraan toe te voegen.

2440

De voorzitter vraagt of daaraan een brief voorafgaat.

Wethouder Streefland vindt dat afhankelijk van hoe ver het dan staat en hoe reëel dat is. Zij zou willen sturen op de informatie delen in augustus. En dan al veel gereed te hebben wat daarna gedeeld wordt met de raad. Of de informatie te geven aangevuld met de antwoorden op vragen die er dan zijn.

De voorzitter schorst om 16.50 uur de vergadering tot 20.00 uur.

2450

Verslag openbare avondvergadering commissie Veiligheid, Bestuur en Financiën

Datum 17 april 2025
Locatie Raadszaal, Utrecht
Verslag door mevrouw M. de Mul (Notuleerservice Nederland)

Aanwezigen

2460

De voorzitter Linda Bode, de burgemeester Sharon Dijksma, de leden Achraf Ait Daoua (D66), Hester Assen (PvdA), Jan Baijens (Partij voor de Dieren), Job van den Broek (CDA), Felice Cicero (Student & Starter), Gert Dijkstra (EenUtrecht), Mahaar Fattal (GroenLinks), Yvonne Hessel (Utrecht Solidair), Aziz Kawak (PvdA), Raphaël Klijn (UtrechtNu!), Ruud Maas (Volt), Lars van Rooij (Student & Starter), Iskender Şimşek (DENK), Bert van Steeg (CDA), Maaïke Zijdenbos (VVD), de commissiegriffier Johan Dorst

Verslag commissie Veiligheid, Bestuur en Financiën

2470

9 Weerbaarheidsopgave van Utrecht	- 52 -
Lijst van toezeggingen	- 55 -
10 Turks Koffiehuis in Transwijk	- 55 -
11 Opkomstbevordering bij verkiezingen	- 62 -
Lijst van toezeggingen	Error! Bookmark not defined.

De voorzitter heropent de vergadering.

9 Weerbaarheidsopgave van Utrecht

De voorzitter geeft het woord aan de burgemeester om de vragen te beantwoorden.

2480

Burgemeester Dijksma dankt de agenderende fracties. Tijdens de rib is verkend hoe impactvol dit onderwerp is. Gezien de huidige geopolitieke situatie, en het feit dat er elk moment een situatie kan ontstaan waardoor we in een artikel 5-situatie kunnen komen, dan zijn we eigenlijk al in oorlog. Op dit moment kan wordt gesteld dat een hybride vorm van oorlogsvoering al gaande is. Dat betekent dat er statelijke actoren zijn, die bijvoorbeeld door het frustreren van ons internetgebruik of het lamleggen van vitale processen, proberen om onze samenleving te ontregelen. Dat is niet een vraag van morgen, maar een vraag van gisteren en van vandaag. Daar moeten we niet alleen vanuit Nederland of vanuit Europa op voorbereid zijn, maar ook als stad. Dat gebeurt ook al enige tijd. Op de vraag van Volt over wat dat heeft opgeleverd antwoordt de burgemeester dat dat vanzelfsprekend gebeurt. Op verzoek

2490

van de NCTV heeft de stad Utrecht en de veiligheidsregio Utrecht een handelingsperspectief voor steden bij langdurige stroomuitval gemaakt. Daarin is opgenomen wat dat precies betekent en wat voor effecten dat gaat hebben. Dat handelingsperspectief wordt met behulp van de NCTV over alle gemeenten van Nederland verspreid. De burgemeester combineert haar rol als voorzitter van de VNG om zich actief te bemoeien met dit thema en de gesprekken die daar met het kabinet over zijn. De positie van de raad is in zo'n situatie belangrijk. Hoe houdt je democratisch controle over processen die snelheid van handelen vergen maar ook verantwoordelijkheid van het bestuur? In haar rol als voorzitter van de raad draagt de burgemeester daar graag een aan bij. Ook de griffie is momenteel bezig om zich op een dergelijke situatie voor te bereiden. De burgemeester vindt de suggestie om dit in het augustus-overleg bij de kop te nemen uitstekend. Het zal anders zijn dan bij de crisis in coronatijd, om twee redenen. Enerzijds omdat de snelheid van handelen in coronatijd de raad soms letterlijk op afstand bracht, en anderzijds omdat er toen veel hybride is gedaan. In situaties van langdurige stroomuitval gaat het misschien eerder andersom zijn. Dan moet er worden geprepareerd op het bij elkaar komen, de stroom aan de praat houden en het verslag doen van de besprekingen. Dat zijn goede thema's om te bespreken. De burgemeester zegt toe dat zij in augustus met de raad in gesprek zal gaan over het voorstel dat hierover vanuit het dagelijks bestuur wordt opgesteld. Het thema van de vitale processen heeft wethouder Streefland al besproken. Communicatie is inderdaad key. Dat begint met de vraag of iedereen een noodpakket heeft. Momenteel wordt overwogen of, in aanvulling op de landelijke campagnes, een stadsbrede campagne op dit punt moet worden voorbereid. De wijksteunpunten kunnen gaan gelden als distributiecentra voor noodzakelijke zaken als water of andere voedingsmiddelen. De burgemeester zegt dat de minister van Justitie, met behulp van de VNG, bij de Voorjaarsnota een claim heeft ingediend om het thema van de wijksteunpunten in te brengen. Zij verwacht dat het kabinet dat gaat honoreren. Dat betekent dat de Utrechtse stembureaus kunnen worden ingericht als plekken voor communicatie, voor spullen en voor energie. Er wordt ook naar Scandinavië gekeken, en er wordt goed opgelet dat de boot niet wordt gemist. Kijkend naar waar de gemeente nu staat, volgens de NCTV als koploper, kan worden gezegd dat zij doen wat nu nodig is. De burgemeester moet ook vaststellen dat zij het antwoord schuldig moet blijven op de vraag wat er gebeurt als er 72 uur stroomuitval is. Zeker deze regio, met netcongestie, is erg kwetsbaar. Het is niet zo ingewikkeld om de regio daarmee fundamenteel te ontregelen. Binnen 72 uur zullen inderdaad rellen ontstaan, want de beveiliging doet het dan niet meer. Er liggen allerhande openbare orde-situaties op de loer, en de politie kan niet overal zijn. Op de vraag van het CDA wat de geopolitieke situatie met de stad doet antwoordt de burgemeester dat sommige demonstranten bang zijn om te demonstreren omdat ze bang zijn voor vergelding. Dat is bijvoorbeeld het geval bij demonstraties tegen het Iraanse regime. Ook als Israël opnieuw eenzijdig het staakt het vuren breekt in de oorlog in Gaza heeft dat meteen repercussies in Utrecht. Wij zijn heel gevoelig voor ontwikkelingen in de wereld, en dat vertaalt zich meteen door naar wat er op straat gebeurt. Het vergroten van de zelfredzaamheid is daarin inderdaad heel belangrijk. Dat zijn wij niet gewend en dat is dan ook een groot dilemma. Bij veel problemen zal direct naar de overheid worden gekeken, maar in de eerste uren van een crisis is de overheid vooral bezig zich te herpakken en te beoordelen wat er als eerste gedaan moet worden.

De heer Maas (Volt) vraagt of er, gezien de situatie die de burgemeester schetst, nog wel kan worden gewacht. Moeten er niet al scenario's klaarliggen?

Burgemeester Dijkzma antwoordt dat die scenario's er al voor een deel zijn. Die zijn al in ontwikkeling als het gaat om langdurige stroomuitval. De NCTV zegt dat als je je voorbereidt op dit het scenario, je een hoop bijvangst hebt bij andere calamiteiten. Dit is een belangrijk scenario waar men twee jaar geleden al mee is begonnen. De netwerkbeheerders en andere actoren zijn daarbij betrokken. Verder werd er

gevraagd naar de voorbereiding van het bedrijfsleven, en of zij een bijdrage kunnen leveren. Niet voor niets is een paar jaar geleden het stedelijk veiligheidsnetwerk opgericht. Daar zit ook het bedrijfsleven in. Dit thema is al meerdere keren besproken. Enerzijds om bewustwording te creëren, maar ook met een hulpvraag.

2550 Als dit zich voordoet, dan kunnen we dat niet alleen. Dat konden we in coronatijd niet, en dat zullen we in zo'n situatie ook niet kunnen. Dan is het alle hens aan dek voor iedereen in de stad. De bondgenoten zijn daar cruciaal in. Daar hoort het bedrijfsleven bij, maar niet alleen. Ook de onderwijsinstellingen, de buurtvaders en –moeders en het hele sociale domein. Het CDA merkte terecht op dat het sociale domein vol aan moet worden gezet. Om die reden heeft de gemeentesecretaris een bestuursopdracht van het college gekregen om ons hierop in de breedte van de organisatie, dus inclusief het sociale domein, te prepareren. Het kan niet zo zijn dat alleen de afdeling Openbare orde en Veiligheid hiermee aan de slag is. Voor wat

2560 betreft de tijdlijn stelt de burgemeester voor om geregeld een voortgangsrapportage te sturen. De eerste zou in Q4 kunnen komen. Zij wil wel enige flexibiliteit afspreken over de vorm. Dat kan een brief zijn, maar ook een technische sessie met gasten van buiten. Voor wat betreft een noodpakket voor iedere Utrechter zegt de burgemeester dat het belangrijk is om na te denken over de vraag wat te doen als mensen zich dat niet kunnen veroorloven. Utrecht is een barmhartige stad. Dat zal betekenen dat zij vanzelfsprekend zullen bijspringen. Of dat effectief is moet op landelijk niveau worden besproken. Daarbij moet worden afgewogen of degenen die niet zelfredzaam zijn op voorhand al worden ondersteund, of pas als het aan de orde is. Daar wordt over nagedacht. Mensen kunnen in crisissituaties kwetsbaar zijn, bijvoorbeeld omdat ze weinig mobiel zijn. De gemeente is daarbij belangrijk omdat zij achter de voordeur

2570 kunnen komen. Het bundelen van functies in de wijksteunpunten is nodig. Dit idee is opgepakt nadat de burgemeester een bezoek bracht aan Oekraïne waarbij zij zag dat dit heel goed functioneerde. Er wordt dus niet alleen van de Scandinavische landen geleerd, maar ook van wat er daar gebeurt. Het is heel terecht dat Student & Starter ook de mentale weerbaarheid heeft geagendeerd. Dit gaat voor veel jongeren veel impact hebben. Zeker als het aan de orde is, maar ook nu al. Tijdens de eerdere crisis in de coronatijd hebben zij het het zwaarst te verduren gehad. Dat moet een wijze les zijn. Zij hebben misschien wel de hoogste prijs betaald tijdens die crisis. Dat dat iets heeft gedaan met hun mentale weerbaarheid is in cijfers terug te zien. Dat staat tot nu toe nog te weinig op onze agenda. De burgemeester voelt zich zeer

2580 aangespoord om daar meer aan te gaan doen. Er moet samen het gesprek worden aangegaan over wat praktisch is voor studenten. De Partij voor de Dieren merkte terecht op dat er ook oog moet zijn voor de dieren, zowel in de aanpak van de crisisplannen en evacuaties als in de rampenscenario's. Dat staat zeker op de agenda. Het is belangrijk dat er een periodieke agendering in de raad is om ervoor te zorgen dat iedereen goed bij de les blijft. De burgemeester is de raad erkentelijk voor het feit dat zij in de gelegenheid wordt gesteld om dit samen zo breed op te pakken.

De voorzitter informeert naar onbeantwoorde vragen.

Mevrouw Assen (PvdA) zegt dat zij specifiek had gevraagd om een beroep te doen op de solidariteit van mede-Utrechters om kwetsbare Utrechters te helpen.

2590 **Burgemeester Dijkema** noemt het voorbeeld van iemand die weinig familie of vrienden in de buurt heeft, alleen is en niet zelfredzaam is. De gemeente kan dat niet vanuit elke straat of elk huis zelf organiseren. De vraag zal dan ook heel erg gaan over 'noaberschap': de nabijheid van de buurt die voor elkaar zorgt. Dat beroep zal op mensen worden gedaan als het aan de orde komt. Zij hoopt dat het nooit zover hoeft te komen.

De voorzitter informeert opnieuw naar onbeantwoorde vragen. Die zijn er niet meer.

Lijst van toezeggingen

- 2600 1. In Q4 komt er een raadsbrief over het thema weerbare samenleving. De wijze waarop de raad in het vervolg hierop wordt geïnformeerd kan variëren.

De voorzitter vraagt of de agenderende fracties met dit debat hebben bereikt wat zij beoogden.

De heer Maas (Volt) antwoordt dat hij heeft bereikt wat hij beoogde, namelijk meer informatie. Hij ziet niet direct aanleiding voor voorstellen, maar wacht rustig af richting Q4.

De voorzitter vraagt of nog andere partijen willen reageren. Dat is niet het geval. Zij geeft aan dat het onderwerp daarmee is afgerond.

10 Turks Koffiehuis in Transwijk

- 2610 **De voorzitter** zegt dat de fracties van EenUtrecht, Utrecht Solidair, UtrechtNu! en DENK een debat willen naar aanleiding van de handhaving in 2019 door de gemeente bij een Turks koffiehuis in Transwijk, en uitspraken van de rechtbank en Raad van State. Op dit moment is de schadeafhandeling nog onder de rechter en dat kan nog heel lang duren. Na alle ellende voor de betrokkenen en de kosten voor de gemeente willen de fracties in debat over onder meer de vraag of hier een excuus van de gemeente past en welke lessen hieruit kunnen worden getrokken. Het voorstel wordt in één termijn besproken. Hiervoor is 45 minuten gereserveerd. Zij geeft het woord aan de fractie van EenUtrecht voor hun inbreng.

- 2620 **De heer Dijkstra** (EenUtrecht) zegt dat de gemeente een machtig orgaan is. De burger is dat niet. Dat mag niet worden vergeten bij alles wat de gemeente doet. Dat betekent dat de gemeente heel zorgvuldig moet omgaan met die gemeentelijke macht. Sterker nog, als daarin fouten worden gemaakt dan past het de gemeente om die direct toe te geven en te herstellen. Doet de gemeente dat niet, dan beschadigt het het vertrouwen van de burger. Het hoort ook niet thuis in onze democratie. Dat is de kern waar we het vandaag over willen hebben, aan de hand van één voorbeeld: het ingrijpen van de gemeente bij een Turks koffiehuis in Transwijk in 2019. Op last van de burgemeester is het koffiehuis zes jaar geleden gesloten en is de vergunning ingetrokken. Een jaar later liet de rechtbank weten dat het sluiten van het koffiehuis niet had mogen gebeuren. In 2021 liet ook de Raad van State weten dat het
- 2630 intrekken van de vergunning ten onrechte heeft plaatsgevonden. Dat vonnis heeft de gemeente aangevochten, maar weer twee jaar later bleef de Raad van State bij die uitspraak. De conclusie is dat de gemeente een uiterst machtsmiddel heeft ingezet met desastreuze gevolgen voor de ondernemer, zijn familie. Er is veel verdriet, leed, inkomensschade en uitsluiting door de eigen gemeenschap, terwijl nu bekend is dat dit volgens de rechter nooit had mogen gebeuren. Over de zaak zelf wil EenUtrecht het vandaag niet hebben. Rechteren hebben tot drie keer toe een uitspraak gedaan. Het past ons niet omdat te bekritisieren of in twijfel te trekken. Een diepe knieval en oprechte persoonlijke excuses aan de exploitant van het Turkse koffiehuis waren hier eind 2023 wel op zijn plaats geweest. De burgemeester heeft echter aangegeven die
- 2640 excuses niet te willen aanbieden want de gemeente zou niets verkeerd gedaan hebben. Dat kan EenUtrecht niet goed rijmen. Zij stellen dan ook de volgende vragen: ziet de burgemeester dat je als gezagsdrager maximaal achter uitspraken van een rechter moet gaan staan? Zo ja, hoe kan het dan dat de burgemeester haar excuses niet heeft aangeboden? Is de burgemeester zich bewust van het feit dat niet zozeer de gerechtelijke uitspraken maar vooral de excuses van de gemeente indruk gaan maken op de omgeving van de exploitant, waardoor een volledig eerherstel van

zijn familie kan plaatsvinden? Dan de schadevergoeding: dat sleept zich al anderhalf jaar voort en is inmiddels ook juridisch. EenUtrecht vraagt zich af of dat de gemeente is die we willen zijn. In plaats van excuses wordt onderhandeld over de schadevergoeding. Aan de burgemeester wordt gevraagd of zij bereid is om tegemoet te komen aan het leed van betrokkenen en zich persoonlijk in te spannen voor een schadevergoeding in goed onderling overleg, dus zonder rechters en dure advocaten. Kan zij verder ordegrrootte aangegeven wat de kosten zijn geweest, zowel juridisch als de inzet van alle ambtenaren in de afgelopen zes jaar? Tenslotte vraagt EenUtrecht of dit een incident is of een topje van de ijsberg. Kan de burgemeester overtuigend aangeven dat hier sprake is van een incident? Is de burgemeester met EenUtrecht van mening dat het beeld kan ontstaan van een ongewenste juridische cultuur bij de gemeente, met te lang juridisch doorgaan in plaats van overstappen op bemiddeling en samenwerking?

2650

Mevrouw Assen (PvdA) vraagt of die cultuur eerder meer zwart-wit of zero tolerance was, en dat daar inmiddels anders naar gekeken wordt, door jurisprudentie. Kan dat verschoven zijn?

2660

De heer Dijkstra (EenUtrecht) vraagt of zij bedoelt dat het verschoven is bij de gemeente zelf.

Mevrouw Assen (PvdA) antwoordt dat ze dat inderdaad bedoelt. Zoals die bij de overheid breder, zoals naar aanleiding van het toeslagenschandaal, wellicht ook wat is verschoven.

De heer Dijkstra (EenUtrecht) antwoordt dat hij dat hoopt, maar dat nu nog niet terugziet. Eind 2023 was de laatste uitspraak van de Raad van State. We zijn nu anderhalf jaar verder, dan zou je een andere oplossing verwachten van de gemeente. Excuses zijn dan op zijn plaats na drie uitspraken van de rechter. Ook in het proces rondom de schadevergoeding ziet EenUtrecht geen oplossing.

2670

Mevrouw Assen (PvdA) zegt dat het tijd kost om de hoogte van een schadevergoeding te bepalen. Zou het voor EenUtrecht afgerond kunnen zijn als partijen het eens zijn over de schadevergoeding?

De heer Dijkstra (EenUtrecht) antwoordt dat er inmiddels anderhalf jaar is verstreken, na de uitspraak in 2023. Daarom is besloten het nu toch te agenderen, ook al is het signaal van betrokkenen dat er op korte termijn geen zicht is op een overeenkomst. Het heeft nu zo lang geduurd, de gemeente moet nu een ander gezicht laten zien. Hij vervolgt zijn betoog met de vraag of de burgemeester kan aangeven of er in de gemeente kritisch gereflecteerd wordt op dit soort cases, en in welke mate men vindt dat hier te lang te juridisch is gehandeld.

2680

De voorzitter geeft het woord aan de fractie van UtrechtNu!.

De heer Klijn (UtrechtNu!) sluit zich grotendeels aan bij EenUtrecht. De ondernemer is in een ontzettend slechte film terecht gekomen, waarin een bingoavond leidt tot sluiting van zijn bedrijf en een jarenlange rechtszaak. De vraag is welke lessen hieruit kunnen worden getrokken. Hopelijk komt de gemeente er toch in onderling overleg uit. Excuses zijn alleen zinvol als ze gemeend zijn. De lessen zijn het belangrijkste in deze, met de tegemoetkoming naar de ondernemer.

2690

De voorzitter geeft het woord aan de fractie van DENK.

De heer Şimşek (DENK) sluit zich aan bij wat de sprekers voor hem hebben gezegd. DENK vindt het een schande hoe het college jarenlang met de kwestie rondom het

2700 Turks koffiehuis in Transwijk is omgegaan. Jarenlang is een hardwerkende ondernemer nodeloos beschadigd door de disproportionele maatregelen en slecht onderbouwde aantijgingen vanuit de gemeente. Het excuus waar DENK herhaaldelijk om heeft gevraagd ontbreekt nog steeds. Dit getuigt niet alleen van weinig empathie, maar ook van bestuurlijke arrogantie. Het is hoog tijd dat het college zijn verlies erkent en verantwoordelijkheid neemt voor deze jarenlange procedure. Het voortdurend redeneren heeft ertoe geleid dat de ondernemer niet alleen financieel, maar ook emotioneel en reputationeel zware schade heeft geleden. Dit is niet acceptabel in onze rechtsstaat. Daarom roept DENK het college dringend op om direct excuses aan te bieden aan de getroffen ondernemer voor de gang van zaken en de onnodig lange procedure, en zo snel mogelijk te komen tot een minnelijke schikking en het betalen van een passende schadevergoeding. Stop deze juridische strijd en bespaar zowel de ondernemer als de gemeente een heleboel kosten en leed.

De voorzitter geeft het woord aan de fractie van GroenLinks.

2710 **Mevrouw Fattal** (GroenLinks) zegt dat GroenLinks al sinds het ontstaan van deze zaak met kritische ogen naar dit dossier kijkt. Zij sluit zich aan bij de woorden van EenUtrecht, die liet weten dat het jammer is dat dit dossier na zes jaar nog steeds niet is opgelost. De middelen die de gemeente kan inzetten zijn heel heftig. Terecht, want soms is dat ook echt belangrijk. In deze zaak was dat niet zo. Het is schadelijk voor het vertrouwen van Utrechters in de overheid wanneer er zes jaar na dato nog steeds geen eerlijke oplossing is gekomen. GroenLinks vindt het echt belangrijk dat hier een vorm van herstel plaatsvindt. Het is fijn dat men in gesprek is met elkaar. Iets van excuses en herstel in woorden lijkt GroenLinks op zijn minst op zijn plek. Dit proces heeft veel met deze mensen gedaan en zij verdienen een eerlijke oplossing.

De voorzitter geeft het woord aan de fractie van het CDA.

2720 **De heer Van Steeg** (CDA) vindt dat het dossier te lang duurt. De uitspraak van de rechter is duidelijk: de onderbouwing is onvoldoende. Dat betekent dat het aan de gemeente is om dat zo snel mogelijk op te lossen. Daar wordt al lang op gewacht. Het CDA hoopt dat dat zo snel mogelijk gebeurt.

De heer Dijkstra (EenUtrecht) zegt dat de twee beslissingen in 2019, het sluiten en het intrekken van de vergunning, tot aan de hoogste bestuursrechter aan toe volledig als onterecht zijn gekwalificeerd.

De heer Van Steeg (CDA) bevestigt dat het onvoldoende onderbouwd is. Die uitspraak is duidelijk.

De voorzitter geeft het woord aan de fractie van de PvdA.

2730 **Mevrouw Assen** (PvdA) sluit zich aan bij een groot deel van wat EenUtrecht en GroenLinks zeiden. De PvdA vindt het echt belangrijk dat hier lessen uit worden getrokken, zeker wanneer die raken aan cultuur. Zij kunnen zich ook voorstellen dat er inmiddels, in de slipstream van de toeslagenaffaire, meer jurisprudentie is met meer oog voor een ondernemer of onderneming waardoor moet worden bekeken wanneer handhaving op zijn plek is. Er bestaan meer grijstinten waar dat eerder alleen zwart of wit was. Voor wat betreft de schadevergoeding sluit zij zich aan bij de eerdere sprekers.

De heer Dijkstra (EenUtrecht) vraagt of de PvdA ook de vraag om kritisch te reflecteren op de te juridische cultuur terecht vindt.

2740 **Mevrouw Assen** (PvdA) antwoordt dat ze dat inderdaad vindt.

De voorzitter geeft het woord aan de fractie van D66.

De heer Ait Daoua (D66) geeft aan dat wat hier is gebeurd niet goed is. De gemeente is te hard van stapel gelopen met de handhaving en dat heeft deze ondernemer diep geraakt. De uitspraken van de rechtbank en de Raad van State zijn helder: het had niet gemogen. Deze ondernemer verdient een barmhartig excuus. D66 snapt ook dat het college wacht tot de juridische afhandeling helemaal rond is. Aan de burgemeester wordt gevraagd of zij dan ook bereid is om excuses te maken.

2750 **De heer Şimşek** (DENK) vraagt waarom D66 het geen tijd vindt om te stoppen met dit circus en met een minnelijke schadevergoeding moet komen in plaats van eindeloos door te procederen.

De heer Ait Daoua (D66) antwoordt dat hij begrijpt dat de burgemeester eerst afwacht tot het juridisch is afgewikkeld voordat excuses plaatsvinden.

De heer Şimşek (DENK) zegt dat de ondernemer inmiddels niet langer kan wachten. Die heeft al genoeg schade geleden. Het eindeloze doorprocederen zorgt voor enorm veel extra leed en problemen, maar ook voor enorm veel extra kosten voor de gemeente. Wat zegt D66 tegen de ondernemer die nu in deze situatie zit en nog steeds moet wachten op de gemeente zonder excuses te krijgen? Vindt D66 niet dat er snel actie moet komen en dat hiermee gekapt moet worden?

2760 **De heer Ait Daoua** (D66) antwoordt dat hij hoopt dat de juridische procedures zo snel mogelijk stoppen en dat de ondernemer daarna ook excuses ontvangt.

De heer Dijkstra (EenUtrecht) zegt dat EenUtrecht voorstelt om het bepalen van de schadevergoeding juist niet via een juridisch traject te laten lopen maar daar uit te komen in goede bemiddeling. Deelt D66 dat dat beter zou zijn?

De heer Ait Daoua (D66) antwoordt dat hij dat deelt. Hij benadrukt dat hij heeft aangegeven dat hij het begrijpt wanneer de burgemeester wacht met het aanbieden van excuses tot na de juridische procedure.

2770 **De heer Dijkstra** (EenUtrecht) zegt dat er een acute oplossing wenselijk is, en niet weer een juridisch proces. Ziet D66 ook dat nu excuses kunnen worden aangeboden, en dat het niet te maken heeft met of iets nog onder de rechter is? Die excuses zijn nu al op zijn plaats, zeker als dat eerherstel betekent voor deze familie in hun eigen gemeenschap.

De heer Ait Daoua (D66) antwoordt dat hij dat echt iets voor de burgemeester vindt. Hij begrijpt het als de burgemeester zou willen wachten tot het helemaal juridisch is afgewikkeld.

De heer Dijkstra (EenUtrecht) vraagt of D66 zich kan indenken dat het niet aanbieden van excuses op dit moment een voortduring van de pijnlijke situatie voor deze familie betekent.

2780 **De heer Ait Daoua** (D66) antwoordt dat hij dat zeker kan inbeelden, maar dat hij ook begrijpt dat de burgemeester zou willen wachten tot de afwikkeling van de juridische procedures. Dat is aan de burgemeester zelf.

De voorzitter geeft het woord aan de fractie van de VVD.

Mevrouw Zijdenbos (VVD) zegt dat de VVD het belangrijk vindt dat de gemeente een betrouwbare overheid is. Dat betekent dat besluiten, zeker zulke heftige en vergaande besluiten, ook een gedegen motivering moeten hebben. Daarmee worden

onnodige rechtszaken voorkomen. Het sluiten van een horecagelegenheid heeft grote gevolgen voor een ondernemer. Helaas is het koffiehuis onrechtmatig gesloten en loopt er nog altijd een rechtszaak rondom de schadevergoeding. Dat betreurt de VVD en het is wat hen betreft onwenselijk. Zij sluiten zich dan ook aan bij EenUtrecht. Aan de burgemeester wordt gevraagd of er niet samen uit kan worden gekomen.

De voorzitter geeft het woord aan de fractie van Utrecht Solidair.

Mevrouw Hessel (Utrecht Solidair) zegt dat dit hele verhaal Kafka op zijn smalst is, zoals heel veel situaties in deze gemeenteraad. Deze meneer procedeert en moet steeds weer naar de rechter. De gemeente kan procederen wat ze willen want zij kunnen gewoon pakken uit de belastingpot. Ambtenaren gaan om vijf uur naar huis maar zo'n gezin zit jaren in de stress en gaat kapot. Als ze dan voor de tweede keer winnen en uit het Woo-onderzoek blijkt dat er hele vreemde dingen zijn gebeurd rondom contacten met een ambtenaar wat als infiltratie had kunnen worden aangemerkt, maar wat werd ontkend. Het dossier las als een thriller maar is werkelijk gebeurd. Iemand zijn hele bedrijf is kapot gemaakt. Het minste wat de gemeente dan kan doen is het slachtoffer schadeloos stellen. Dat is pas een echt excuus. Aan de burgemeester vraagt Utrecht Solidair om te stoppen met alle procedures en daar geen belastinggeld meer aan te verspillen. Erken je verlies en stel dat gezin schadeloos voor zover dat mogelijk is. Een excuus is wel het minste, helemaal schadeloos is bijna niet meer te doen want dat zou een heel hoog bedrag worden. Maar je kunt er wel samen uitkomen. Deze situatie doet haar denken aan een ziekenhuisfout waarbij de patiënt overlijdt. Het gaat de familie dan niet om het geld, maar om de erkenning. Deze mensen verdienen nu erkenning. Utrecht Solidair hoopt dat de burgemeester en het college zullen besluiten om burgers niet meer het vel over de oren te trekken maar hun verantwoording te nemen. Zij vraagt de burgemeester dan ook om die verantwoording te nemen, te stoppen met juridische trajecten, te stoppen met het verspillen van belastinggeld, te stoppen met intimidatie maar aan deze mensen excuus aan te bieden en hen schadeloos te stellen.

De voorzitter vraagt of andere fracties een bijdrage willen leveren. Dat is niet het geval. Zij geeft het woord aan de burgemeester voor de beantwoording van de vragen.

Burgemeester Dijkema zegt dat zij dit snel zou willen oplossen, het liefst zonder juridische procedure. Daar is het gesprek op dit moment ook over gaande. Dat maakt het lastig, want het gaat hier over één casus die feitelijk onder de rechter is. De burgemeester vindt dat dat proces moet worden afgewacht. Tegelijkertijd snapt zij heel goed dat hierover ook emoties zijn. Met EenUtrecht is zij het eens dat als je door de Raad van State in het ongelijk wordt gesteld, daarvan de consequenties moeten worden geaccepteerd. Een overheid mag daar nooit rancuneus in zijn. Tegelijkertijd is te zien dat de zaak door de jaren heen wel nuances kent. Eerder heeft de rechtbank de gemeente tot twee keer toe wel in het gelijk gesteld. In de tussentijd is de jurisprudentie gewijzigd. Misschien is dat ook wel goed. De jurisprudentie is zodanig gewijzigd dat de hoogste rechter tegen de gemeente zegt dat het intrekken van een vergunning niet proportioneel kan zijn bij een melding over een illegale bingo, en dat er voldoende bewijslast moet zijn. De eerste uitspraak van de Raad van State was niet dat de gemeente ongelijk had, maar dat de gemeente het beter moet redeneren. Daarna volgde een uitspraak waarin de Raad van State aangaf het een niet-proportionele maatregel te vinden op iets waarvan men overigens niet heeft gezegd dat het niet heeft plaats gevonden. Het kost tijd om de schade te berekenen. Daar is inzage voor nodig, en men moet erop vertrouwen dat dat op een goede manier gebeurt. Die gesprekken zijn nu gaande. Feitelijk zou op 16 mei aanstaande een vervolprocedure moeten plaatsvinden. De burgemeester heeft de intentie om dat te voorkomen en er voor die tijd uit te zijn.

De heer Dijkstra (EenUtrecht) zegt dat het klinkt alsof de burgemeester het spijtig vindt dat de jurisprudentie gewijzigd is. Hij gaat ervan uit dat men daarmee juist blij is.

Burgemeester Dijkma antwoordt dat ze daar geen positieve of negatieve opvatting over heeft, ze heeft daar gewoon mee te doen. Het komt voort uit het feit dat de rechters van mening zijn dat als overheden zware middelen inzetten, ze steeds steviger moeten aangeven waarom ze dat doen. Dat is niet alleen in deze casus zo, dat is ook op andere momenten te zien. Andersom is het ook niet zo dat de gemeente van het begin af aan in het ongelijk is gesteld. Er is twee keer door een rechtbank uitgesproken dat het proportioneel was. Ondertussen veranderde dat. Dat is een belangrijk feit en daar dien je naar te handelen. Dat vindt de burgemeester ook. Zij vindt ook dat het goed zou zijn om er verder zonder juridische procedure onderling uit te komen. Daarvoor moet zicht komen op hoeveel de schade is, inclusief bewijzen. Het zou heel mooi zijn als dat voor 16 mei lukt. De burgemeester is ook van mening dat er dan iets gezegd moet worden over wat het gevolg is voor de ondernemer. Zij begrijpt goed dat deze lange rechtsgang impact heeft gehad. Het heeft effect op de familie en dat valt te betreuren. Daar is zij ook toe bereid. Zij geeft verder aan dat de gemeente niet permanent in het ongelijk worden gesteld bij handhavingssaken. Dit is gelukkig een uitzonderingssituatie.

Mevrouw Hessel (Utrecht Solidair) zegt dat het niet relevant is wat vorige rechtszaken gedaan hebben. De uitspraak van de rechter moet worden gerespecteerd en die is dat de meneer heeft gewonnen.

Burgemeester Dijkma heeft geen vraag gehoord en vervolgt haar beantwoording. Gezagsdragers moeten zich maximaal inspannen om uitspraken van de rechter uit te voeren. Zij hoopt via een minnelijke schikking tot een schadevergoeding te komen. Zij kan niet beloven dat dat zonder advocaten gebeurt, want zij begrijpt heel goed dat de wederpartij daar een advocaat voor aan tafel heeft. Dat is verstandig. Hoe sneller dit kan worden opgelost, hoe beter. Zij kan in deze zaak geen ordegrrootte van kosten meedelen. Er is een standaard werkwijze in bezwaar waarbij niet per zaak wordt geregistreerd wat er aan ambtelijke inspanning op wordt geleverd. Het is een normale rechtsgang en niet persé afwijkend van een ander dossier om mee te vergelijken.

Een belangrijke vraag van EenUtrecht was of er kritische reflectie op dit type dossiers is. De burgemeester verzekert hen dat dat zo is. Zeer als er zo'n uitspraak komt is het rechtvaardig om ook naar jezelf te kijken en te bezien waar signalen zijn gemist. Daarom is het relevant om de hele rechtsgang erbij te nemen. Als je van het begin af aan in het ongelijk wordt gesteld is dat echt een andere situatie dan wanneer dat in hoger beroep zo is. Het is relevant, niet om het gelijk te halen maar om uit te leggen hoe het werkt. De burgemeester hoopt dit zo snel mogelijk af te ronden en tot een goed einde te brengen. Daar is alle inspanning op gericht. Zij zal dan haar verantwoordelijkheid nemen, ook in woord richting de ondernemer. Er wordt veel gepubliceerd over deze zaak, ook dingen die niet waar zijn. De suggestie van infiltratie is onjuist. Er is een melding geweest van iemand die gewoon bezorgd was. Dat was geen infiltrant. Er moeten geen dingen bij worden gehaald die niet juist zijn. Dat is belangrijk om te blijven zeggen. De burgemeester hoopt te hebben laten zien dat ze het zeer serieus neemt, dat het inderdaad lang heeft geduurd maar dat het hopelijk snel tot een goed einde komt. Daar is de inspanning echt op gericht.

De voorzitter informeert naar onbeantwoorde vragen.

De heer Dijkstra (EenUtrecht) heeft drie vragen gemist. Hij vraagt waarom de burgemeester in de afgelopen drie jaar geen excuses heeft aangeboden. Ook vraagt hij de burgemeester overtuigend aan te geven dat dit geen incident is. Verder vraagt hij of de burgemeester zich kan voorstellen dat hiermee een beeld kan ontstaan dat

2890 hier sprake is van een juridische cultuur. Dat is voldoende reden om het serieus op te pakken en iets mee te doen.

Burgemeester Dijkma antwoordt dat D66 een terecht punt aangaf voor wat betreft de excuses. Dat kan als sluitstuk als alles is afgerond. Het is zeker niet zo dat zij niet bereid is om dat te doen. Zij betreurt ook dat dit zo lang heeft geduurd.

De heer Dijkstra (EenUtrecht) vraagt de burgemeester of zij zich kan voorstellen dat alleen excuses voor eerherstel kunnen zorgen. De gemeenschap van die mensen denkt namelijk dat zij schuldig zijn.

2900 **Burgemeester Dijkma** antwoordt dat zij dat begrijpt. Zij verwacht dat EenUtrecht begrijpt dat het zinnvoller is om dat in relatie tot de ondernemer te doen, en niet omdat dat in dit debat wordt gevraagd. Het is belangrijk, maar het kan ook helpen om het dossier af te ronden. Zij heeft al aangegeven dat zij daar niet voor zal duiken. Zij is geen bange bestuurder. Op het moment dat de gemeente in het ongelijk wordt gesteld dan is dat zo, en daar moeten zij ook de consequenties voor dragen.

De heer Dijkstra (EenUtrecht) zegt dat hij nog steeds niet begrijpt waarom het niet gelijk na de laatste uitspraak is gebeurd.

De voorzitter constateert dat alles uitvalt. Zij schorst de vergadering totdat alles weer is opgestart.

- Schorsing -

2910 **De voorzitter** heropent de vergadering en geeft het woord aan de burgemeester voor de beantwoording van de vraag van EenUtrecht.

2920 **Burgemeester Dijkma** antwoordt dat zij zich kan voorstellen dat het aanbieden van excuses door de gemeente belangrijk is voor de ondernemer. Het antwoord op de vraag waarom dat niet eerder is gebeurd heeft zij al eerder gegeven: omdat zij met elkaar in gesprek zijn en dat eerst moet afronden. Het verzoek om een toelichting op waarom dit een incident is pakt zij samen met een reflectie op de juridisch cultuur. De gemeente gaat zelden zelf in hoger beroep. Doorgaans berusten zij in een uitspraak. In dit geval is ook niet de gemeente in hoger beroep gegaan maar de wederpartij. Verder wordt er altijd gebeld en in gesprek gegaan om de zaak in den minne te schikken. Het is wel degelijk zo dat de menselijke kant van de juridische cultuur ook belangrijk is. Het lukt niet altijd om het minnelijk op te lossen. Zij vindt het moeilijk om te voldoen aan het verzoek van EenUtrecht om overtuigend aan te geven dat dit geen incident is. Dat is best ingewikkeld, er zou een heel dossier opgebouwd moeten worden. Zij begrijpt wel de vraag en vindt de achterliggende boodschap belangrijk. Dat is waar EenUtrecht hun betoog mee begon: realiseer je welke macht je hebt en wees daar behoedzaam in.

De voorzitter informeert naar andere gemiste vragen. Die zijn er niet. Er zijn geen toezeggingen gedaan. Zij vraagt de agenderende fracties of zij met dit debat hebben bereikt wat zij ermee beoogd hadden.

2930 **De heer Dijkstra** (EenUtrecht) had een klein beetje meer gehoopt maar is wel blij met de antwoorden die gegeven zijn. Hij heeft het idee dat zij elkaar goed hebben verstaan en dat de burgemeester dat op haar manier goed zal meenemen in het vervolg. Hij heeft geen behoefte om daar nog een motie of iets dergelijks aan toe te voegen. EenUtrecht volgt het nauwlettend en kijkt uit naar 16 mei.

De heer Şimşek (DENK) zegt dat zij zich intern gaan beraden over de kwestie en overwegen dit te agenderen voor de raad.

De voorzitter wijst erop dat zij dan zelf een agendering dienen aan te leveren bij de griffier en het raadssecretariaat. Zij rondt dit onderwerp vervolgens af.

- Schorsing –

De voorzitter heropent de vergadering.

2940

11 Opkomstbevordering bij verkiezingen

De voorzitter geeft aan dat een groot aantal fracties in debat wil over de instrumenten die de gemeente kan inzetten om de opkomst bij gemeenteraadsverkiezingen te vergroten. Zij willen in gesprek over wat er kan worden geleerd van eerdere verkiezingen en hoe doelgroepen die niet komen stemmen het best geïnformeerd kunnen worden. Het voorstel wordt in één termijn besproken, er is 90 minuten voor gereserveerd. Zij geeft het woord aan de fractie van DENK.

2950

De heer Şimşek (DENK) zegt dat over zo'n elf maanden de gemeenteraadsverkiezingen voor de deur staan. Een verkiezing waarbij de opkomst over het algemeen relatief laag is. Zeker in vergelijking met landelijke verkiezingen maar ook in vergelijking met de laatste Provinciale Staten-verkiezingen in Utrecht. De opkomst was 56% wat betekent dat bijna de helft van de Utrechtse bevolking niet is komen stemmen. Dat vindt DENK zeer problematisch. Eén van de groepen die bij verkiezingen structureel ondervertegenwoordigd is zijn jongeren en in het bijzonder MBO-studenten. Wat DENK betreft moet daar extra op worden ingezet omdat dat de mensen zijn die stemmen voor hun toekomst, stemmen voor de lange termijn. DENK zou daarom graag zien dat de zichtbaarheid van de komst van de verkiezingen op onderwijsinstellingen, in het bijzonder op het MBO, extra groot wordt. Is het college bereid om hierop in te zetten, door bijvoorbeeld grote, opvallende banners, posters, flyers en andere zaken waarmee de verkiezingen duidelijk zichtbaar gemaakt kunnen worden op de plaatselijke onderwijsinstellingen te verspreiden, met informatie over de gemeenteraadsverkiezingen, het liefst voor ontvangst van de stempas? DENK verzoekt om een toezegging hierop. Is het college daarnaast bereid om mbo-scholen een mail te sturen met allerlei informatie over de verkiezingen en de deelnemende partijen, met bijvoorbeeld een link naar de informatiepagina over de verkiezingen die de mbo-scholen kunnen delen met al haar studenten? Is het college bereid om dit te doen voor de komst van de stempas, met wellicht een reminder vlak voor de verkiezingen? Ook hierover verzoekt DENK om een toezegging. Ook de wijkcentra en de maatschappelijke instellingen zouden kunnen bijdragen aan het verhogen van de opkomst, zeker in die buurten en wijken waar de opkomst zeer laag is. Is het college met de wijkcentra en maatschappelijke instellingen die hieraan wensen mee te werken in gesprek om informatie over de verkiezingen te verspreiden, via grote zichtbare banners, om mensen duidelijk te maken dat de verkiezingen eraan komen en hen van informatie te voorzien? Betreffende de stempas merkt DENK op dat bij voorgaande verkiezingen de stempas al zes weken tevoren werd bezorgd. Bij veel mensen zorgt dat ervoor dat ze de stempas makkelijk kwijt kunnen raken. Wettelijk gezien kunnen de stempassen tot twee weken voor de verkiezingen worden opgestuurd. Is het college bereid om het met de inkoop van de postbezorging zo te plannen dat de stempas op zijn vroegst drie weken voor de verkiezingen wordt bezorgd? DENK vraagt om een toezegging daarop. Bij de vorige gemeenteraadsverkiezingen zou worden ingezet op het huis-aan-huis verspreiden van een verkiezingskrant in buurten met een lage opkomst. Dat is door een capaciteitstekort niet doorgegaan. Is het college bereid om de huis-aan-huis verspreiding van de verkiezingskrant deze keer op tijd te organiseren zodat deze bij de volgende verkiezingen in ieder geval in de buurten met een lage opkomst wel huis-aan-huis wordt verspreid? Bij de vorige verkiezingen waren er in Kanaleneiland

2960

2970

2980

2990 maar vier stembureaus, waarvan maar één stembureau in Kanaleneiland-Noord. Dat is wat DENK betreft veel te weinig. In hun motie uit 2021 is breed uitgedragen dat er meer ingezet moet worden op wijken met een structurele lage opkomst. Om die reden verzoekt DENK het college om in die wijken in plaats van het afstandscriterium van 750 meter tot een stembureau een afstandscriterium van 350 meter voor elke bewoner te hanteren, desnoods met de inzet van mobiele stembureaus. Voor wat betreft de digitale stembulp verzoekt DENK het college om die meertalig aan te bieden zodat het voor iedereen beter te begrijpen is. Tenslotte kaart DENK de beantwoording van de schriftelijke vragen aan. Het college geeft daarin aan dat het voornemens is om in elke wijk één verkiezingsbord te plaatsen. Wat DENK betreft is dat veel te weinig, zeker in de wijken met een lage opkomst. Daar zouden veel meer verkiezingsborden moeten komen. Is het college bereid om, in het kader van ongelijk investeren voor gelijke kansen, juist in de wijken met een lage opkomst meerdere verkiezingsborden te plaatsen? Wat DENK betreft moet dit desnoods ten koste gaan van de wijken waar de opkomst al erg hoog is. Ook hiervoor wordt om een toezegging gevraagd. Tenslotte geeft DENK aan dat investeringen in de democratie de hoogste prioriteit verdienen. Daarom zouden zij graag voor de voorjaarsnota een overzicht van het college ontvangen van de kosten van al deze voorstellen en de andere voorstellen die vandaag worden gedaan zodat duidelijk is hoeveel geld er bij de Voorjaarsnota vrijgemaakt zou moeten worden voor het bevorderen van de opkomst. Ook hiervoor wordt om een toezegging gevraagd.

3010 **De heer Dijkstra** (EenUtrecht) zegt dat DENK alleen zaken benoemt die in de laatste paar dagen of weken voor de verkiezingen kunnen worden gedaan. Heeft DENK het idee dat alleen daarmee de opkomst kan worden verhoogd?

De heer Şimşek (DENK) antwoordt dat er structureel betere informatievoorziening naar burgers moeten komen over wat hier allemaal gebeurt. Het is van belang dat, als de verkiezingen eraan komen, men dat weet en dat men weet hoe ze moeten stemmen. Mensen die een drempel ervaren zouden beter betrokken moeten worden. Wat DENK betreft zou op beiden moeten worden ingezet.

De heer Dijkstra (EenUtrecht) zegt dat dat hem geruststelt want alleen kort tevoren iets doen zal veel te weinig zijn. Wat is het voorstel van DENK om ook tussen die vierjaarlijkse verkiezingen iets te doen?

3020 **De heer Şimşek** (DENK) antwoordt dat het duidelijk is dat veel burgers in Utrecht zich niet betrokken of gehoord voelen en een grote afstand tot de politiek ervaren. Daar ligt voor de raadspartijen een grote uitdaging, maar in het bijzonder voor het college. Zij moeten laten zien wat het belang is van gemeenteraadsverkiezingen en van de gemeentelijke politiek.

De heer Dijkstra (EenUtrecht) vraagt of DENK de zorg deelt dat op tussentijdse maatregelen ook wordt bezuinigd. EenUtrecht ziet daar geen extra investering of aandacht voor door het college.

De heer Şimşek (DENK) is het daarmee eens. De verkiezingen zijn echter al over minder dan een jaar. Het kost wel even tijd om plannen die nu worden gemaakt uit te voeren.

3030 **De voorzitter** geeft het woord aan de fractie van de PvdA.

De heer Kawak (PvdA) zegt dat hij hier vandaag niet alleen als commissielid zit maar ook als nieuwkomer die ooit naar Nederland is gevlucht. Hij weet hoe het is om in een nieuw land opnieuw je plek te moeten vinden. Hij weet ook hoe ingewikkeld het kan zijn om je weg te vinden in de samenleving, laat staan in de politiek. Toen hij net in Nederland was wist hij niet wat de gemeenteraad precies deed, laat staan

3040 waarom het belangrijk was om te gaan stemmen. Pas later, toen hij mensen ontmoette die hem daarin meenamen, begon hij te begrijpen dat zijn stem ertoe doet. Ook hij hoorde erbij. Dat besef bereikt helaas niet iedereen. In zijn omgeving merkt hij dat veel statushouders, mensen met een migratieachtergrond en Utrechters die
3050 afstand voelen tot de politiek zich niet aangesproken voelen door de campagne van de gemeente. Zij voelen zich niet gekend of gezien en blijven dus thuis. Dat moet anders want Utrecht is pas echt democratisch als iedereen zich vertegenwoordigd voelt en als iedereen meedoet. Daarom pleit de PvdA ervoor om niet een algemene campagne te voeren maar per doelgroep te kijken wat er werkt, samen te werken met mensen en organisaties die het vertrouwen van de gemeenschap hebben, informatie begrijpelijk en dichtbij te brengen in de juiste taal, op de juiste plek en op het juiste moment. Als je weet dat jouw stem telt en het verschil maakt, dan voelt stemmen niet meer als een plicht maar als een kans. Een kans om je plek in deze samenleving en in de politiek te claimen. Aan de burgemeester wordt gevraagd hoe ervoor wordt gezorgd dat campagnes ook Utrechters bereiken die nu nog afstand
3060 voelen tot de politiek. Is de gemeente bereid om samen te werken met maatschappelijke organisaties die deze groepen al goed kennen? Hoe kunnen bewoners zelf worden betrokken bij het opzetten van campagnes en debatten in hun eigen wijk? De PvdA complimenteert de gemeente met de MBO-campagne. Kan een soortgelijke aanpak ook worden ingezet voor andere groepen zoals jongeren die direct aan het werk gaan, juist zonder diploma? Laat de gemeenteverkiezingen van 2026 het bewijs zijn dat Utrecht een stad is waar iedereen telt, ongeacht waar je vandaan komt, hoe lang je hier bent en welke taal je spreekt.

De voorzitter geeft het woord aan de fractie van D66.

3060 **De heer Ait Daoua** (D66) zegt dat de opkomst bij verkiezingen in de wijken Overvecht en Kanaleneiland schrikbarend laag is. Dat zegt iets. In Overvecht kwam in 2022 maar 35% van de mensen stemmen en in Kanaleneiland rond de 40%. In Oost was dat meer dan 70%, dus het dubbele. Dat is niet een klein verschil. Dat betekent niet dat de mensen in die wijken geen interesse hebben, maar dat betekent vaak dat die mensen zich niet uitgenodigd voelen, niet gezien of niet gehoord voelen, of simpelweg niet weten waarop ze stemmen en waarom ze zouden moeten stemmen. Dat geldt vooral voor jongeren, praktisch opgeleiden en mensen met een migratieachtergrond. Dat laten meerdere onderzoeken zien. Het college doet dingen die belangrijk zijn. Er is aandacht voor toegankelijkheid, er zijn
3070 communicatiemiddelen en MBO-studenten worden betrokken maar tegelijkertijd blijft het bij veel van wat altijd al wordt gedaan. De opkomstverschillen blijven ook. Daarom denkt D66 niet aan meer stembureaus, maar aan meer betrokkenheid, meer ontmoeting, meer communicatie, meer marketing, meer uitleg. Dit moet samen worden gedaan, dus niet alleen door het college maar ook door de raad en zijn politieke partijen. D66 stelt voor om een info-pop-up neer te zetten in de wijk of bij mbo-scholen. Laat jongeren politieke speed-dates organiseren, niet alleen bij mbo-scholen maar ook bij kickboksscholen, voetbalverenigingen en andere sportverenigingen.

3080 **De heer Şimşek** (DENK) hoort veel voorstellen waar DENK zich in kan vinden. D66 geeft aan dat er niet meer stembureaus moeten komen. Is het niet en-en in plaats van of-of: en de drempel fysiek wegnemen en meer bekendheid creëren?

De heer Ait Daoua (D66) is het daarmee eens. Alleen meer stembureaus leiden niet persé tot meer mensen die gaan stemmen. Er moet meer gebeuren om de mensen bewust te maken van waarom stemmen belangrijk is. Daarbij zouden meer stembureaus kunnen helpen, maar alleen meer stembureaus zal geen effect hebben.

De heer Şimşek (DENK) constateert dat D66 niet voor minder stembureaus, en ook niet tegen meer stembureaus is. D66 zegt dat dat niet het enige is waarop moet worden ingezet. Daar kan DENK zich volledig in vinden.

3090 **De heer Ait Daoua (D66)** vervolgt zijn betoog. Hij pleit voor meer aandacht voor communicatie en marketing via influencers en social media, maar ook via gemeenschappen. Aan het college wordt gevraagd of zij, voorafgaand aan de verkiezingen, samen met maatschappelijk partners zoekt naar mogelijkheden om laagdrempelige steminfo-activiteiten te organiseren in wijken met een lage opkomst, bijvoorbeeld bij MBO- en sportscholen via pop-ups, speeddates en minidebatten. Tegelijkertijd kijkt D66 ook naar de politieke partijen. Verder vraagt hij of het college bereid is om samen met de raad en maatschappelijke partners een routekaart op te stellen richting maart 2026 met concrete acties om kiezers, in het bijzonder jongeren en moeilijk bereikbare groepen, beter te betrekken en te informeren.

3100 **De heer Dijkstra (EenUtrecht)** vraagt aan D66 of zij werkelijk denken dat een paar weken voor de verkiezingen in wijken als Kanaleneiland en Overvecht nog mensen kunnen worden bereikt via meer marketing en uitleg. Of heeft D66 als democratenpartij nog oplossingen voor hoe je in die tussentijd van vier jaar in die wijken mensen beter kunt betrekken, waardoor ze eerder gaan stemmen?

De heer Ait Daoua (D66) ontkent dat hij het over een aantal weken tevoren heeft gehad. D66 is van mening dat het belangrijk is om juist ruim van tevoren de wijk in te gaan, ook als politieke partij, om aan te geven waarom stemmen zo belangrijk is. Hoe vaker politieke partijen zich laten zien en hoe meer men van bewoners hoort dat stemmen belangrijk is, hoe meer politieke betrokkenheid wordt geactiveerd.

3110 **De heer Dijkstra (EenUtrecht)** zegt dat het naast het vragen aan mensen om te gaan stemmen, belangrijk is om heel veel andere dingen te doen om dat daadwerkelijk te bereiken. Investeren in burgerberaden, in lokale raden, mensen meer zeggenschap geven, bewonersgroepen serieus nemen, betere participatie. Daar hoort hij D66 niet over. Hoe komt dat?

De heer Ait Daoua (D66) antwoordt dat er twee verschillende dingen door elkaar lopen. Juist de moeilijk bereikbare groepen, zoals jongeren en mensen met een migratieachtergrond, die lopen qua participatiecijfers achter. Datzelfde geldt ook voor het stemmen. Dus als het gaat om participatieverhoging dan moet daar ook voor die moeilijk bereikbare groepen iets mee worden gedaan. Dat is echter een ander debat.

3120 **De heer Dijkstra (EenUtrecht)** vindt dat klinkklare onzin. Die moeilijk bereikbare groepen kunnen naar het stembokje worden getrokken, maar zij willen juist meer worden betrokken bij hun wijk. bijvoorbeeld bij het afvalprobleem. Ziet D66 eveneens dat dat de manier is om ze meer betrokken te krijgen bij de politiek, als ze meer aanwezig zijn bij dat soort vraagstukken?

De heer Ait Daoua (D66) antwoordt dat als wordt gekeken naar de onderzoeken die zijn gedaan, dan is te zien dat jongeren, mensen met een migratieachtergrond, studenten van mbo-scholen achter lopen qua participatie. Het is volgens D66 effectiever voor deze doelgroep dat zij ervan bewuster worden gemaakt dat zij kunnen kiezen en dat het belangrijk is om te stemmen. Kortweg stemmen weer cool maken onder jongeren.

3130 **De voorzitter** geeft het woord aan de fractie van Student & Starter.

De heer Van Rooij (Student & Starter) zegt dat democratie alleen werkt als mensen het gevoel hebben dat ze echt mee kunnen doen. Niet alleen op de verkiezingsdag, maar ook in de vier jaar daarna. Dat begint bij luisteren naar mensen en ze serieus

nemen. Dat geldt ook voor jongeren. Als het doel is dat meer jongeren gaan stemmen dan moet verder worden gekeken dan campagnes. Dan moet worden gebouwd aan een cultuur waarin meedoen vanzelfsprekend is en waarin jongeren merken dat hun stem ertoe doet. Dat vraagt niet alleen iets van de politiek en van de gemeente, maar ook van organisaties in het maatschappelijk middenveld, zoals jongerenorganisaties, onderwijsinstellingen en anderen. Als het maatschappelijk wordt gemaakt en juist minder politiek kan de gemeente een faciliterende rol spelen. Tegen die achtergrond wil Student & Starter zich richten op vier punten. De communicatie sluit nog onvoldoende aan op jongeren. Student & Starter hoort dat er via social media gericht wordt gecommuniceerd met 18- tot 25-jarigen. Het is goed dat dat gebeurt. De vorm is vaak te traditioneel of puur informatief. Jongeren zijn juist gewend aan beeld, aan humor en context en niet aan gemeentebrieven en posters in bushokjes. Aan de burgemeester wordt gevraagd of zij ruimte ziet om samen met jongeren formats te ontwikkelen die werken op de platforms waarop zij actief zijn. Geen communicatie over jongeren maar door jongeren. Zou een jongerenstemwijzer hieraan bij kunnen dragen, die niet alleen partijen vergelijkt maar ook uitlegt wat de gemeenteraad eigenlijk doet?

De heer Şimşek (DENK) vindt het idee leuk klinken. Vindt Student & Starter ook dat de jongeren die hierover meedenken een afspiegeling moeten zijn van allerlei wijken en groepen in de stad?

De heer Van Rooij (Student & Starter) vindt dat heel erg belangrijk. Daarom vinden zij het belangrijk dat met verschillende partners in de stad wordt samengewerkt. Er moet aandacht zijn voor die diversiteit.

De heer Şimşek (DENK) vraagt of dat niet een heel harde eis moet zijn. Het gaat over neutrale gemeentelijke communicatie. Dan moeten ook echt alle jongeren worden bereikt.

De heer Van Rooij (Student & Starter) antwoordt dat het sowieso moet gebeuren, en wat Student & Starter betreft wordt daarbij naar alle jongeren gekeken. Dat kan als harde eis worden bestempeld.

Hij vervolgt zijn betoog. Ten tweede zijn stemlocaties niet altijd zichtbaar of dichtbij. Ondanks de inzet die hierop al plaatsvindt kan het voor jongeren zonder stemervaring een drempel zijn om te gaan stemmen. Is de burgemeester bereid om in samenspraak met jongeren te kijken hoe stemlocaties logischer en zichtbaarder kunnen worden ingericht? Bijvoorbeeld vaker op plekken waar jongeren toch al komen. Ten derde worden jongeren niet structureel betrokken bij beleid over opkomstbevordering. Een hoge opkomst bereik je niet alleen met een losse campagne maar dat vraagt om beleid waarin jongeren zelf meedenken over hoe de opkomst kan worden bevorderd. De gemeente werkt nu vooral op projectbasis samen met onderwijsinstellingen. Wat Student & Starter betreft is dat nog te incidenteel. Is de burgemeester bereid om samen met jongerenorganisaties, studentenraden en andere partners een structureel plan voor opkomstbevordering te maken waarin jongeren structureel en als volwaardige partner aan meedoen? Tot slot richt Student & Starter zich op de data. Zij begrijpen dat opkomstcijfers per leeftijd lastig te achterhalen zijn vanwege privacyregels maar inzicht is wel belangrijk. Kan de burgemeester toezeggen dat bestaande onderzoeken, zoals de USBO en landelijke data, worden benut? Kan zij verder bekijken of bestaande data van recente verkiezingen inzichten geven die helpen om het beleid beter in te richten? Als we willen dat jongeren meedoen moeten ze ook de ruimte krijgen om mee te doen, en niet alleen op één dag in maart.

De heer Şimşek (DENK) vraagt of Student & Starter vindt dat de focus moet liggen op MBO- jongeren en jongeren uit wijken die ondervertegenwoordigd zijn, in het kader van ongelijk investeren in gelijke kansen.

De heer Van Rooij (Student & Starter) antwoordt dat er inderdaad expliciet aandacht moet zijn voor jongeren die ondervertegenwoordigd zijn.

De voorzitter geeft het woord aan de fractie van EenUtrecht.

3190 **De heer Dijkstra** (EenUtrecht) zegt dat democratie een groot goed is. In Nederland wordt het als een vanzelfsprekendheid gezien. Er is echter wel iets aan de hand. Hij verwijst naar de USA waar voor velen onverwacht heel veel democratie in een paar weken overboord wordt gekieperd. Wat daar kan, kan ook hier gaan gebeuren. EenUtrecht roept op om niet naïef te zijn maar waakzaam, en meer dan dat. Terecht dat vandaag de vraag hoe de opkomst groter wordt gesteld wordt, maar het zou groter moeten worden gemaakt. Namelijk hoe houden en krijgen we de democratie hier lokaal goed, levend en sterker. Dan gaat het om veel meer dan een extra stembokje. Dat moet gewoon gebeuren, maar er moet veel meer gebeuren. Deelt het college dat beeld met EenUtrecht? Zo ja, is het college dan bereid nader te

3200 verkennen wat daarvoor in de breedte nodig is? Ook over de oplossingen heeft EenUtrecht nagedacht. Er moet meer worden gedaan dan alleen vlak voor de verkiezingen. Is het college het met EenUtrecht eens dat er meer moet worden geïnvesteerd, zowel met aandacht als met geld, in vier bouwstenen om de democratie vier jaar lang te versterken? Ten eerste het investeren in tegengeluid, bijvoorbeeld via de media, debatpodia, in de wijken of via nieuwe media die de Utrechtse politiek meer bij de Utrechters brengt. Ten tweede het investeren in belangenbehartiging, zoals deels wordt gedaan met de beleidsregel De Stem van Utrechters, maar dat is maar heel dunnetjes. Wie kent de Wmo-cliëntenraad, hoe worden huurders goed ondersteund? Dat is allemaal heel beperkt. Ten derde het

3210 investeren in tussentijdse democratie. Het burgerberaad moet niet om de drie à vier jaar plaatsvinden, maar minstens elke twee jaar. Maak van het huidige correctieve referendum ook een adviserend referendum en maak dat toegankelijker. Ten vierde het investeren in lokale raden met meer zeggenschap over de eigen leefomgeving. Gemeenschapsraden per buurt of wijk met eigen buurtbudget enzovoort. Dit zijn de vier bouwstenen. Is het college bereid om een dergelijk democratieprogramma globaal uit te werken en te presenteren in Q3?

De heer Şimşek (DENK) kan zich vinden in een groot deel van wat EenUtrecht voorstelt. Zien zij ook een link in de mate waarin Utrechters worden betrokken en de bereidheid van Utrechters om ook naar de lokale verkiezingen te gaan?

3220 **De heer Dijkstra** (EenUtrecht) antwoordt dat hij ervan overtuigd is dat de dingen die hij noemde er echt voor gaan zorgen dat de opkomst essentieel hoger gaat zijn. Ook de dingen die net werden genoemd moeten worden gedaan, zoals investeren in voldoende stembokjes, maar als niet wordt geïnvesteerd in de vier bouwstenen dan komt het opkomstpercentage niet boven de 70%.

De heer Van Rooij (Student & Starter) hoort mooie voorstellen, waarin Student & Starter zich voor een groot deel kan vinden. Hij vindt het echter jammer dat hij niet meer concrete voorstellen hoort. Wat moet er op de korte termijn gebeuren om dat percentage omhoog te krijgen? EenUtrecht noemt vooral grote plannen.

3230 **De heer Dijkstra** (EenUtrecht) antwoordt dat hij het enthousiasme van de heer Van Rooij fantastisch vindt. Het is wel zo dat het opkomstpercentage niet in een keer tien procent omhoog gekrikt wordt. Dat is iets van een lange adem, van investeren in de samenleving. Als dat goed gebeurt komt het over tien jaar misschien boven de zestig procent, dankzij aandacht voor de democratie tussen twee verkiezingen in.

De heer Van Rooij (Student & Starter) vindt ook die inzet belangrijk. Herkent EenUtrecht tegelijkertijd dat een aantal groepen momenteel erg ondervertegenwoordigd is? Zijn er wel degelijk een aantal maatregelen mogelijk,

zoals door de andere partijen en door Student & Starter net zijn voorgesteld, waarmee juist die groepen nu al naar de stembus kunnen worden getrokken? Het juist die groepen die niet naar burgerberaden en andere vormen van participatie komen. Herkent EenUtrecht dat daar een andere inzet op nodig is?

3240 **De heer Dijkstra** (EenUtrecht) antwoordt dat het in de vier bouwstenen elke keer ook over migranten en jongeren gaat. Hij roept op om jongeren op te zoeken om het tegengeluid te geven. Ondersteun jongerenorganisaties. Belangenbehartiging gaat ook over jongeren en migranten. Natuurlijk kunnen nu ook al een aantal dingen gebeuren om te kijken of de opkomst van volgend jaar vergroot kan worden. Alles wat EenUtrecht noemt gebeurt gefragmenteerd, verdeeld over de begroting, maar het zou als één programma gezien moeten worden.

3250 **De heer Van Rooij** (Student & Starter) constateert dat er vandaag een tweetrapsraket wordt voorgesteld. EenUtrecht met lange termijnplannen, en andere partijen voor de korte termijn, met het gezamenlijk doel om het percentage omhoog te krijgen.

De heer Dijkstra (EenUtrecht) antwoordt dat dat hem deugd doet. Hij is van plan om met een motie te komen om hiertoe op te roepen en meent te horen dat Student & Starter die motie gaat steunen.

De voorzitter geeft het woord aan de fractie van GroenLinks.

3260 **Mevrouw Fattal** (GroenLinks) sluit zich aan bij de stichtelijke woorden van EenUtrecht dat democratie heel belangrijk is, en dat ieder zijn stem moet laten horen. Dat vindt GroenLinks ook. Vaak weten Utrechters die geen Nederlands paspoort hebben niet dat ze mogen stemmen, vooral EU-burgers. Wat voor campagne wordt voor deze groep mensen gedaan? GroenLinks vindt het belangrijk dat in verschillende talen campagne wordt gevoerd over het feit dat men mag stemmen. Ook Tigrinya, Arabisch, Pools, Amazigh, Turks zijn talen van Utrecht. De mensen zijn de taal misschien niet heel vaardig maar moeten ook worden betrokken bij de democratie in Utrecht. Gezien de huidige financiële situatie zijn de middelen misschien beperkt. Eerder heeft een debat plaatsgevonden over de toegankelijkheid van stemlocaties in relatie tot het Rekenkamerrapport. Het is een prioriteit dat die aanbevelingen worden uitgevoerd. Het is schandalig dat er mensen in Utrecht zijn die niet eens kunnen stemmen omdat het ze onmogelijk wordt gemaakt. Aan het college vraagt zij een terugkoppeling over de voortgang daarvan.

3270 **De heer Dijkstra** (EenUtrecht) vraagt of GroenLinks de structurele investering in de democratie ook nadrukkelijk met elkaar wil opzoeken. Zijn zij bereid met EenUtrecht mee te kijken met de motie die wordt voorbereid?

3280 **Mevrouw Fattal** (GroenLinks) is bereid daarin mee te kijken. Zij vraagt zich wel af of zij dezelfde middelen daartoe zien. Zij ziet ook dat je meer aan opkomstbevordering moet doen dan een paar weken tevoren een campagne te draaien. Overigens besluit 60% van de mensen pas een week van tevoren wat ze gaan stemmen, dus het is niet nutteloos. Het heeft ook te maken met hoe de politieke partijen zich in de stad bewegen. Er ligt een flinke verantwoordelijkheid bij de politieke partijen om dat goed te doen. Wanneer zij langs de deuren gaat of op pleinen met bewoners spreekt ziet zij ook veel mensen die al heel lang niet meer stemmen en die niet van plan zijn te gaan stemmen. Wie weet maakt haar gesprek net de impact waardoor mensen er weer vertrouwen in hebben in dat wat zij ophaalt ook echt verandering teweeg brengt in de raad. Zij geeft aan dat GroenLinks en EenUtrecht het eens zijn, maar wat GroenLinks betreft ligt het middel vooral bij de politieke partijen in de raad.

De heer Dijkstra (EenUtrecht) zegt dat het niet gaat over wat de partijen kunnen doen, maar wat de gemeente hierin in opdracht van de raad kan doen. Wil GroenLinks meekijken naar een gezamenlijke inzet voor dit doel?

3290 **Mevrouw Fattal** (GroenLinks) antwoordt dat inzet ook niet gratis is. De middelen die de gemeente inzet waar het gaat om sociale zekerheid, het leveren van huisvesting, het bieden van een goede uitkering, toegankelijk zijn voor mensen die vragen hebben, die versterken ook het geloof in de democratie. Utrechters zien daardoor dat de gemeente er voor hen is. Dat kan ook beter, maar GroenLinks heeft liever dat de middelen worden ingezet om die belangrijke doelen te halen dan dat er geld wordt gepompt in allerlei verschillende campagnes.

3300 **De heer Dijkstra** (EenUtrecht) bedoelt met inzet zeggenschap, gunnen en geven. Dat kan geld opleveren. Hij heeft het niet over geldverspillende campagnes, maar over goed nadenken over hoe de energie kan worden versterkt. Dat kan soms zonder geld door mensen mandaat te geven, zeggenschap te geven of een deel van hun eigen leefomgeving. Ook in wijken met een lage opkomst. In die strekking zou hij het willen zoeken, en hij hoopt dat GroenLinks dan met EenUtrecht zou willen meekijken hoe dat goed kan worden geformuleerd.

Mevrouw Fattal (GroenLinks) antwoordt dat ze graag meekijkt.

De heer Şimşek (DENK) vraagt of GroenLinks suggereert dat ze niet meer geld willen uitgeven aan het verbeteren van de opkomst. Volgens hen kan het geld beter worden besteed. Er zijn heel veel projecten die de gemeente doet waarvan veel Utrechters zeggen dat dat geld ook wel anders besteed had mogen worden. Is het in een democratie niet juist ook belangrijk om die Utrechters de gelegenheid te geven te investeren in die democratie zodat zij via de stembus kunnen aangeven wat zij ervan vinden?

3310 **Mevrouw Fattal** (GroenLinks) antwoordt dat GroenLinks het ook vreselijk vindt dat er een opkomstpercentage van 56% was bij de vorige gemeenteraadsverkiezingen. Maar zij zijn ook bijgepraat over de hele pijnlijke financiële situatie waarin de gemeente zit. GroenLinks vindt het niet nuttig om geld alleen maar hierin te pompen. Zij wil eerlijk zijn over de puzzel die hier met elkaar wordt gelegd en de dingen die misschien wegvallen als hier veel geld tegenover wordt gezet.

3320 **De heer Şimşek** (DENK) zegt dat hij dit debat heel bewust enigszins ruim voor de Voorjaarsnota heeft geprobeerd te agenderen. Het is bekend dat de financiële situatie niet superfraai is op dit moment. Is GroenLinks bereid mee te kijken om eventuele dekking te vinden voor kostenverhogende maatregelen om de democratie in Utrecht te versterken, en kiezers in de gelegenheid te stellen om te kiezen voor de toekomst, in plaats van nu al uit te sluiten dat daarin wordt geïnvesteerd?

Mevrouw Fattal (GroenLinks) antwoordt dat haar is geleerd dat het beter is om mensen te teleurstellen om later toch iets leuks te doen dan omgekeerd. Meekijken doet zij graag maar ze wil wel alvast de verwachtingen managen. Er moet ook worden gekeken naar het bredere plaatje.

De voorzitter geeft het woord aan de fractie van het CDA.

3330 **De heer Van den Broek** (CDA) zegt dat zij als Christen Democratisch Appèl vanzelfsprekend een warm pleitbezorger van de democratie zijn. Het doet dan ook pijn om te zien dat de opkomst zo laag is en veel lager dan iedereen zou willen zien. Het is goed om te lezen dat de gemeente proactief bezig is met dit vraagstuk en ook dat alle fracties met ideeën komen over hoe dit probleem kan worden ondervangen. Veel van de mogelijke maatregelen zijn wel duur, 31 tot 91 euro per stem, en leveren

relatief weinig winst op. Het CDA vraagt zich af of dit in tijden van bezuinigingen wel de juiste koers is. De gemeente kan zich daarnaast ook een aantal dingen zelf aanrekenen. Iedereen herinnert zich wellicht de bordenrel bij de Provinciale Statenverkiezingen van 2023, toen de gemeente het democratisch proces blijkbaar niet belangrijk genoeg vond om de burgers op de meest simpele en goedkope wijze te informeren met verkiezingsborden die zelf beplakt kunnen worden.

3340 **De heer Şimşek** (DENK) constateert dat ook het CDA financieel gezien de knip op het investeren in het verhogen van de opkomst wil zetten. Is het CDA het er niet mee eens dat juist bij de Voorjaarsnota kritisch bekeken moet worden welke uitgaven minder kunnen, die voor Utrechters helemaal niet zo van belang zijn, waardoor wel kan worden geïnvesteerd in het verbeteren van de democratie?

3350 **De heer Van den Broek** (CDA) antwoordt dat zij altijd kritisch kijken naar de Voorjaarsnota, ook in dit geval. Hij wil niet bezuinigen op plannen die er al liggen en op projecten die al lopen. Het CDA kijkt wel kritisch naar nieuwe plannen die nu voorliggen en vindt dat de bedragen die worden genoemd per gewonnen stem niet in verhouding staan tot de winst die ermee wordt geboekt. Als er oneindig geld beschikbaar zou zijn dan zou het daar zeker aan worden uitgegeven. Helaas moeten er keuzes worden gemaakt. De fractie van het CDA heeft geconcludeerd dat, hoe graag ze het ook zouden willen, het in dit geval helaas niet de moeite waard is.

De heer Şimşek (DENK) vraagt of het CDA het op zijn minst met DENK eens is dat veel inwoners niet zo blij zijn met veel beleid van het college dat geld kost. Is het dan niet mooi als de gemeente aangeeft extra te willen investeren in het verhogen van de opkomst, zeker een jaar voor de verkiezingen. Daardoor wordt de kiezer meer in stelling gebracht. Het is niet zo dat dit ieder jaar moet gebeuren, want er zijn maar eens in de vier jaar gemeenteraadsverkiezingen. Zou dat niet een veel betere prioritering zijn, aangezien er wel genoeg dingen zijn waar wel wat minder geld naar toe mag?

3360 **De heer Van den Broek** (CDA) antwoordt dat er veel is dat het college doet waar het CDA het niet mee eens is. Dat is te zien aan de debatten die worden gevoerd. Tegelijkertijd zijn er heel veel andere prioriteiten waar het CDA voorrang aan zou willen geven. Daarmee willen zij niet zeggen dat ze democratie niet belangrijk vinden en er niet in willen investeren, maar met maatregelen die bijna honderd euro per gewonnen stem kosten moet serieus worden overwogen of dat de manier is hoe deze investeringen moeten worden gedaan.

De heer Baijens (Partij voor de Dieren) zegt dat het CDA het heeft over hoeveel euro het kost per stem, maar die maatregelen gaan helemaal niet over het winnen van meer stemmen. Het gaat over het verkleinen van ongelijkheid tussen groepen mensen. Ziet het CDA dat ook zo?

3370 **De heer Van den Broek** (CDA) antwoordt dat het CDA dat ook zo ziet. Tegelijkertijd zien zij dat bij een aantal maatregelen expliciet wordt aangegeven dat de ongelijkheid daardoor groter kan worden. Bepaalde maatregelen kunnen ertoe leiden dat meer 'usual suspects' kunnen gaan stemmen, mensen uit groepen die toch al oververtegenwoordigd zijn onder de huidige stemmers. Met veel van deze maatregelen loop je dus het risico dat het probleem dat de Partij voor de Dieren beschrijft alleen maar groter wordt.

De heer Baijens (Partij voor de Dieren) vraagt of het CDA wel voor de maatregelen is die deze verschillen wel kleiner maken, ook als dat geld kost.

3380 **De heer Van den Broek** (CDA) antwoordt dat voorstellen die iets van geld kosten altijd bespreekbaar gemaakt kunnen worden, maar het moet wel binnen de marges

blijven. Als er een voorstel komt voor een maatregel die expliciet deze groepen aanspreekt, en niet uit de klauwen giert voor wat betreft de kosten, is het CDA zeker bereid om daarover mee te denken.

3390 Hij vervolgt zijn betoog. Hij was gebleven bij de problemen die er ontstonden in 2023 bij het zelf beplakken van verkiezingsborden. Dat gebeurde omdat er praktische bezwaren waren, maar het kwam wel in het nieuws en het wekte daardoor niet de indruk dat de gemeente het democratisch proces serieus neemt. Voor veel burgers zijn deze borden het meest zichtbare element van verkiezingen. Eén bord per wijk is voor het CDA echt veel te weinig. Zij beseffen dat deze borden duur zijn en geven de voorkeur aan veel goedkope zelfplakborden in plaats van een paar dure voorgedrukte borden. Verder is het CDA voor relatief goedkope of bijna gratis maatregelen. Meer vrije plakplaatsen en creatieve oplossingen zoals een verkiezingssite waar mensen posters, flyers en andere dingen van partijen kunnen downloaden. Aan de burgemeester wordt hierover om een reactie gevraagd.

3400 **De heer Şimşek** (DENK) zegt dat een aantal vrije plakplaatsen hem goed in de oren klinkt. De grote verkiezingsborden zijn voor burgers inderdaad een van de meest zichtbare dingen waardoor men herinnerd wordt aan de verkiezingen. Het CDA gaf in het debatje met de Partij voor de Dieren aan dat er best mag worden geïnvesteerd in groepen die ondervertegenwoordigd zijn. Is het dan geen goed idee om meer verkiezingsborden te plaatsen in de wijken waar de opkomst al laag is, en wellicht dan maar niet in de wijk waar de opkomst toch al hoog is?

De heer Van den Broek (CDA) antwoordt dat het CDA pleit voor het overal plaatsen van extra borden. Het plaatsen van nog meer borden in de wijken waarin de opkomst laag is lijkt hen een goed idee.

Hij vervolgt zijn betoog. De Utrechtse politiek is vooral zelf verantwoordelijk voor het verhogen van de opkomst door debatten te voeren die Utrechters willen horen, eigen verantwoordelijkheid te pakken en de wijken in te gaan. Onder aan de streep werkt dat veel beter en is het vooral veel duurzamer dan allerlei hippe marketing en kekke foefjes.

3410 **De voorzitter** geeft het woord aan de fractie van de VVD.

3420 **Mevrouw Zijdenbos** (VVD) bedankt het college voor de uitgebreide informatie over het bevorderen van de opkomst bij verkiezingen. Fijn dat de universiteit een reflectiebrief heeft geschreven, want die geeft veel inzicht. Zoals dat een hogere opkomst niet persé voor een betere vertegenwoordiging zorgt. Uit onderzoek blijkt dat er heel veel redenen kunnen zijn waarom kiezers niet stemmen. Sommige mensen zijn tevreden over hoe het gaat in de gemeente en stemmen daarom niet, anderen weten niet op welke partij ze moeten stemmen omdat de partijen te weinig onderscheidend zijn, en weer anderen hebben geen of weinig vertrouwen in de overheid. Het blijkt duidelijk uit de stukken dat de opkomstbevorderende maatregelen, zoals kranten, niet werken. Daarom moet daar niet teveel geld aan worden uitgegeven. Wel kan de spreiding van stembureaus wat effect hebben. De VVD vraagt het college om daarbij ook aandacht te hebben voor plekken als Vleuten en De Meern waar de opkomst ook onder de vijftig is gezakt bij de vorige verkiezingen. Misschien wel het belangrijkste dat uit het onderzoek volgt is dat kiezers gaan stemmen als zij een hoger belang ervaren. Als er een duidelijk lokaal thema is gaan mensen eerder stemmen. Het is dus aan alle fracties om ervoor te zorgen dat de verkiezingen echt ergens over gaan. Volgend jaar is dat in ieder geval zo. Het uitrollen van betaald parkeren over de gehele gemeente is een heel concreet thema waardoor kiezers hopelijk veel gaan stemmen. De VVD gaat in elk geval knokken voor elke stem om betaald parkeren in de hele gemeente tegen te gaan.

3430

De voorzitter geeft het woord aan de fractie van de Partij voor de Dieren.

De heer Baijens (Partij voor de Dieren) zegt dat er ongelijkheid is in de bekendheid van de lokale politiek. Ongelijkheid in het politieke vertrouwen en in het gevoel om gehoord te worden. Het aanpakken van deze onderliggende ongelijkheid zou de focus moeten hebben want dit zorgt voor grote verschillen in de opkomst tussen wijken. Het is positief dat de gemeente hier al op inzet, onder meer via de samenwerking met de mbo's. Kunnen dit soort initiatieven verder worden uitgebreid, bijvoorbeeld via de aanbeveling om hiervoor sleutelfiguren in de wijk in zetten, zoals huisartsen en wijkverplegers?

3440 **De heer Van den Broek** (CDA) zegt dat huisartsen en wijkverplegers al vrij druk zijn. Hoe ziet de Partij voor de Dieren het voor zich dat deze mensen een rol gaan spelen in het democratisch proces?

De heer Baijens (Partij voor de Dieren) antwoordt dat in de technische sessie werd verteld dat een wijkgerichte aanpak mogelijk is, waarbij mensen zien dat er verkiezingen aankomen en daar informatie over krijgen. Het is belangrijk dat dat komt van mensen die ze vertrouwen, vandaar de voorbeelden van de huisartsen en wijkverpleegkundigen. Daar zou bijvoorbeeld materiaal kunnen worden neergelegd wat mensen informeert over de aanstaande verkiezingen.

3450 **De heer Şimşek** (DENK) vraagt of de Partij voor de Dieren dan alleen flyers bij de huisartsenpraktijk wil neerleggen, of willen zij dat huisartsen mensen actief informeren over de verkiezingen?

De heer Baijens (Partij voor de Dieren) antwoordt dat dat laatste hem niet wat lijkt, maar het gebruik maken van sleutelfiguren in een wijk zou verder uitgewerkt kunnen worden.

Hij vervolgt zijn betoog. Een reden die bijna een kwart van de mensen noemde om niet te gaan stemmen bij de vorige verkiezingen is dat ze niet weten wat de verschillen tussen de partijen zijn en dus niet weten wat er te kiezen valt. Als partij hebben zij daar een grote rol is, maar ook de gemeente zou meer handvaten kunnen geven, bijvoorbeeld door te verwijzen naar een kieskompas, een stemwijzer of andere informatie over partijen in de communicatie. Dit kan ook worden gedeeld in wijkbladen. Aan de burgemeester wordt gevraagd of de gemeente daartoe bereid is. Tot slot blijkt dat mensen met een migratieachtergrond minder vaak gaan stemmen dan andere groepen. Kan de gemeente de drempel verlagen door ook in andere talen te gaan communiceren over de verkiezingen?

3460

De voorzitter schorst de vergadering alvorens tot de beantwoording van de vragen over te gaan.

- Schorsing -

De voorzitter heropent de vergadering en geeft het woord aan de burgemeester voor de beantwoording van de vragen.

3470 **Burgemeester Dijkema** vindt dit een belangrijk onderwerp: hoe zorgen we ervoor dat onze democratie wordt gevierd? Die is erg kwetsbaar. Op het Europees continent is te zien dat die wordt beïnvloed door zogenaamde statelijke actoren en dat fake nieuws steeds vaker een rol speelt. Alles van waarde is weerloos, en dat geldt ook voor de democratie. Die moet dus met zijn allen hoog worden gehouden, en daar is veel inspanning voor nodig. Het gaat nu om de vraag hoe de mensen kunnen worden bereikt die nu thuis blijven. De burgemeester is het met EenUtrecht eens dat die inspanning niet pas vlak voor de verkiezingen ingezet moet worden. Uit de bijlage die de universiteit heeft gemaakt blijkt dat onderzoeken die in de VS en het VK zijn gedaan maar heel weinig met Nederland te maken hebben, onder andere vanwege

3480 een ander kiessysteem. Er is ook naar Noorwegen gekeken, omdat dat meer op

Nederland lijkt. De leidende boodschap is dat dit een langjarige investering in democratisering in de volle breedte en het vergroten van het vertrouwen in de overheid vraagt. Dat zijn kernbegrippen. Verder is interessant dat er veel categorieën stemmers zijn. De algemene gedachte is dat mensen afgehaakt en teleurgesteld zijn. Dat is zeker voor een deel zo, maar niet alleen. Er zijn ook mensen die niet gaan stemmen omdat ze op dat moment het gevoel hebben dat ze iets beters te doen hebben met hun leven. Zij zijn bijvoorbeeld op vakantie of het gewoon vergeten. En er zijn mensen die het eigenlijk wel goed vinden zoals het is. Het is dus niet één homogene groep. Daarbinnen zitten ook weer doelgroepen die verschillend moeten worden benaderd. Er is dan ook niet één vorm van communicatie. Het DENK-voorstel om een kostenoverzicht te maken van opkomstbevorderende maatregelen spreekt de burgemeester aan. Het eerlijke verhaal is zoals GroenLinks aangaf: er is geen extra budget voor. De gemeente organiseert de verkiezingen, waarbij tussentijdse verkiezingen meestal niet worden gefinancierd door BZK. Dat is niet goedkoop. Bovendien is de gemeentelijke organisatie er vooral voor om verkiezingen goed en eerlijk te organiseren. Een belangrijk deel daarvan is om te communiceren over het feit dat er verkiezingen zijn. Actieve opkomstbevordering is ook een taak van de politieke partijen. In het debat werden soms dingen bij de gemeente belegd waarvan de burgemeester zich oprecht afvraagt of zij dat moeten doen. Zij noemt het organiseren van verkiezingsdebatten op mbo-scholen. Toen zij nog lid was van een politieke jongerenorganisatie werden deze debatten op scholen door hen georganiseerd. Dat mocht als het niet vanuit één partij gebeurde. Daar kwam geen gemeente of landelijke overheid aan te pas. Zo hoort het ook. Er zit nu een beetje consumentisme in.

Over het democratiseringsprogramma meldt de burgemeester dat dat er al is. Er kunnen mensen op de publieke tribune plaatsnemen, basisscholen komen langs, er wordt heel veel met mbo-scholen gedaan. Vanuit de griffie zijn drie mensen bezig om dat programma goed vorm te geven.

De heer Dijkstra (EenUtrecht) zegt dat dat toevallig dezelfde titel heeft, maar daar had hij het niet over. Hij verzoekt de burgemeester in te gaan op de vier bouwstenen die hij heeft benoemd. Die gaan veel breder.

Burgemeester Dijkma geeft aan dat EenUtrecht elke dag wel een nieuw moment vindt om te pleiten voor een nieuw burgerberaad. Dat debat is in deze raad in de afgelopen weken al eerder gevoerd. Het zou gek zijn als de burgemeester daar opeens een ander standpunt over zou innemen dan het college eerder heeft gedaan. Het is een voorbeeld dat door EenUtrecht werd aangehaald. Zij krijgen daar nu hetzelfde antwoord op als eerder van een collega is ontvangen, want in Utrecht houdt men zich aan eenheid van collegebeleid.

De heer Kawak (PvdA) hoort de burgemeester zeggen dat veel voor jongeren wordt gedaan, en dat de politieke partijen zelf ook een belangrijke taak hebben. Maar de gemeente kan wel een belangrijke rol spelen bij het bereiken van een hele grote groep statushouders die niet weten hoe en waarop ze moeten stemmen. Daarvoor zou niet een standaard campagne moeten worden gevoerd die die groep niet bereikt. Hoe kijkt de burgemeester daarnaar?

Burgemeester Dijkma antwoordt dat dat onderdeel is van het inburgeringsprogramma.

De heer Kawak (PvdA) zegt dat het inburgeringsprogramma wordt doorlopen in een periode dat men het heel druk heeft met andere dingen. Er is veel meer nodig dan in de inburgering of bij het ontvangen van een Nederlands paspoort. Een campagne in de eigen taal of door te werken met maatschappelijke organisaties zal geen extra geld kosten. Het is simpel. Daardoor kunnen een heleboel statushouders die niet

weten dat ze kunnen stemmen worden bereikt. Op korte termijn zal dat in de cijfers zichtbaar zijn.

Burgemeester Dijk antwoordt dat dat wel ingewikkeld is. In welke taal moet dan worden gecommuniceerd? De afspraak is dat de informatie bij de meeste verkiezingen in het Nederlands is en bij Europese verkiezingen ook in het Engels. Het is dus niet zo dat daar bovenop nog allerlei andere dingen worden gedaan. Ook hiervoor geldt, los van de keuze die wordt gemaakt, dat het niet gratis is. Voor de voorstellen die de PvdA doet is op dit moment geen financiering beschikbaar.

3540 **De heer Şimşek** (DENK) zegt dat de burgemeester vast een aardig beeld heeft van de groepen die er in Utrecht zijn. Op basis daarvan kan er toch wel materiaal worden geproduceerd in verschillende talen?

Burgemeester Dijk laat weten dat het is zoals ze net zei. Dat doet de gemeente niet. Het begint met de vraag in welke talen dan moet worden gecommuniceerd, en vervolgens bij wie dat dan moet gebeuren. Er zijn heel veel plekken in de stad waar wel degelijk wordt opgeroepen om te gaan stemmen, ook door de zojuist genoemde maatschappelijke organisaties, en vaak in de taal die de mensen naast het Nederlands spreken.

3550 **De heer Şimşek** (DENK) zegt dat het vooral gaat om complexere zaken, die voor sommige mensen nieuw kunnen zijn. Zoals een uitleg hoe de stempas werkt en hoe het stemmen in zijn werk gaat. Een mooie visuele weergave met een uitleg in die taal kan wel degelijk behulpzaam zijn. Het is niet altijd makkelijk voor alle maatschappelijke organisaties om dat op die manier over te brengen. Een oproep om te gaan stemmen is wat anders dan het geven van informatie over hoe het stemmen werkt, wanneer het is en hoe het allemaal gaat. Herkent de burgemeester dat?

Burgemeester Dijk herkent dat het niet voor iedereen die het Nederlands goed beheerst altijd even makkelijk is om de brieven te snappen. De gemeente probeert steeds meer met infographics en op andere manieren te communiceren. Dat mag van de gemeente worden gevraagd.

3560 **De heer Şimşek** (DENK) vraagt of de burgemeester bereid is om die infographics, die niet heel veel woorden bevatten, in meerdere talen uit te brengen, desnoods met ruimte voor maatschappelijke organisaties om het zelf verder te verspreiden naar de doelgroep.

Burgemeester Dijk antwoordt dat dat niet de lijn is van het college. Zij vindt het heel goed om zo te communiceren dat er eigenlijk geen taal nodig is maar dat het duidelijk wordt door te kijken. Dat is een goed uitgangspunt waaraan zij voorlopig aan wil vasthouden.

3570 **De heer Baijens** (Partij voor de Dieren) las in de Inventarisatie Opkomstbevordering Verkiezingen dat de EU-richtlijn de gemeente verplicht om toegankelijke informatie te verschaffen. Past dat in de lijn om niet in meerdere talen te communiceren?

Burgemeester Dijk antwoordt dat de toegankelijkheid ook kan zijn voor mensen die functioneel analfabeet zijn. Daarom is de infographic zo belangrijk want daarmee maakt het niet uit of je kunt lezen of in welke taal je leest. Op die manier wil het college daaraan tegemoetkomen.

Zij vervolgt de beantwoording van de vragen. Er zijn stembureaus op mbo-scholen. Er is altijd een groep MBO-studenten die helpt bij het tellen van de stemmen op kandidaatsniveau in de Jaarbeurs. Aan MBO-studenten wordt ook getoond wat voor werk ze bij Publiekszaken kunnen doen. Vanuit Burgerzaken worden presentaties gegeven en de gemeente wordt door mbo-scholen vaak benaderd om stembussen

3580 en stembokjes uit te lenen voor studentenraadverkiezingen. Er is een oproep aan first time voters. De burgemeester doet haar best om leuke videoboodschappen in te spreken, met QR-codes, om op die manier de jeugdige doelgroep aan te spreken. Zij is bereid om met diverse jongeren te praten over hoe de gemeente met hen communiceert en hoe dat beter kan. Voor wat betreft het betrekken van maatschappelijke instellingen hoopt zij dat de politieke partijen dat deels zelf doen. Het is belangrijk maar het is niet bij uitstek een taak voor het team dat de verkiezingen organiseert. Betreffende het aantal stembureaus is de burgemeester van mening dat het niet gaat om de hoeveelheid stembureaus in de wijk of de afstand tot de stembureaus. Zij ziet een ander probleem. In Overvecht is onlangs een
3590 onderzoek gedaan naar het bereiken van mensen in die wijk op dit onderwerp. Daaruit bleek dat een heleboel mensen de brieven van de gemeente niet openmaken. De vraag is waar dat door komt. Dat is soms omdat men de overheid niet vertrouwt, of omdat men denkt dat een brief van de gemeente slecht nieuws bevat zoals een rekening. In de manier van communiceren naar specifieke doelgroepen is het dus heel belangrijk om niet in kwantiteit te denken, zoals verhoging van het aantal borden. Die borden doen namelijk niets. Ze kosten ongelooflijk veel geld maar het levert weinig op. Dat geld kan veel beter worden besteed bijvoorbeeld door na te denken over hoe deze doelgroepen op een slimme manier kunnen worden bereikt. Dat is niet door meer stembureaus in te richten, want
3600 voor een deel weet men die wel te vinden bij andere verkiezingen. Er zit iets onderliggends achter wat beetgepakt moet worden. Volgens de burgemeester is het verstandig om daar met elkaar langer over in gesprek te zijn. Er is geen quick fix.

De heer Şimşek (DENK) herkent het probleem dat veel mensen de brieven van de gemeente niet openmaken. De praktijk heeft wel uitgewezen dat mensen soms lang in de rij moeten staan voor een stembureau. Dat was in Kanaleneiland het geval bij de Provinciale Statenverkiezingen. Daardoor knapten sommige mensen af. Dat is dus wel een extra drempel. Erkent de burgemeester dat het wegnemen van dat soort drempels wel degelijk impact kan hebben?

Burgemeester Dijkma vindt het opmerkelijk dat een moment wordt genoemd waarop er een run op het stembureau plaatsvond als bewijs dat er te weinig stembureaus zijn. Het was er heel druk, zeker rond het spitsuur. Op dat moment was ook de app aan het haperen, dat hielp niet mee. Als er meer stembureaus worden neergezet, dan moet er ook meer bemensing zijn. Zij moeten in shifts werken, waardoor nog meer mensen nodig zijn. Mobiele stembureaus zijn heel duur en meestal niet goed toegankelijk. Dat is een bijkomend dilemma.

De heer Şimşek (DENK) vindt mobiele stembureaus een uiterst middel als er op plekken echt geen locatie te vinden is. Volgens DENK was het er niet alleen tijdens spitsuur heel druk, maar ook om twaalf uur 's middags. Hij zegt dat een run op de stembureaus toch precies is wat we willen bereiken. Er wordt nu vanuit gegaan dat
3620 de opkomst laag zal zijn, en daar wordt het stembureau op ingericht.

Burgemeester Dijkma is het daarmee eens. Er zijn daarna ook maatregelen getroffen waarover met DENK is gecommuniceerd. Zij vervolgt haar beantwoording. Er zijn verschillende voorstellen gedaan waar zij niet zelf uit kan kiezen. Bovendien is er geen budget voor. Zij vindt het een goed idee om, voordat dit debat in de raad aan de orde is, een schriftelijk overzicht aan te leveren. Als de raad daar middelen voor wil vrijmaken dan kunnen zij zelf bepalen waar dat geld vandaan moet komen. De een zegt het een, de ander zegt het ander. Het is verstandig om dat te documenteren in een lijstje met een kostenoverzicht. De raad kan dat dan met elkaar afwegen. Er wordt nu hard gewerkt aan het goed en eerlijk
3630 laten verlopen van de verkiezingen met de middelen die er zijn. Als de raad de communicatie wil optoppen, dan moet daar een budgetkeuze in worden gemaakt en budgetverantwoordelijkheid in worden genomen. Dan kan worden bepaald of er extra

borden moeten komen en waar die dan moeten staan. Voor het college is dat lastig te bepalen, want de keuze voor Overvecht of Vleuten-De Meern kan ook als een politieke keuze worden uitgelegd. Daarom wordt dit door de burgemeester teruggelegd naar de raad, want zij wil daar onpartijdig in blijven. De burgemeester hoopt daarmee de gestelde vragen te hebben beantwoord. Zij biedt de raad de gelegenheid om zijn eigen keuzes te maken, ook budgettair.

3640 **De heer Şimşek** (DENK) zegt dat de keuzes voor de wijken ook cijfermatig is gedaan, op basis van opkomstcijfers. Aan de burgemeester wordt gevraagd of zij nog steeds van het principe van ongelijk investeren in gelijke kansen is als het om het verhogen van de opkomst en het vergroten van de zichtbaarheid in de wijken gaat.

3650 **Burgemeester Dijkma** vindt dat een lastige vraag. In deze situatie moeten alle Utrechters een even grote kans hebben om hun stem uit te brengen. Daarin kan van alles worden gedaan om het dichterbij te brengen, maar er moeten wel locaties beschikbaar zijn. Dat is op de ene plek makkelijker dan op de andere. Dat wordt heel apolitiek gedaan, daar beslist de burgemeester niet in. Dat vindt zij heel comfortabel. Dat sommige doelgroepen extra aandacht moeten hebben begrijpt zij, zoals jongeren, want dan is zij in de rol van 'iedereen'. Dat is belangrijk.

De voorzitter informeert naar gemiste vragen. Zij stelt voor om eerst de gemiste vragen te inventariseren en vervolgens de beantwoording te doen.

De heer Şimşek (DENK) vraagt of de stempas later opgestuurd kan worden, op zijn vroegst drie weken tevoren. Verder vraagt hij naar de inzet op MBO-instellingen.

Mevrouw Zijdenbos (VVD) heeft geen gemiste maar een aanvullende vraag.

De voorzitter geeft aan dat dat onderdeel inmiddels is afgerond.

De heer Ait Daoua (D66) vraagt naar de routekaart.

3660 **De heer Dijkstra** (EenUtrecht) vraagt naar het in beeld brengen van een democratieprogramma in de brede zin. Dat gaat niet zozeer om extra geld, maar om het in beeld brengen wat daarvoor gedaan moet worden.

De heer Kawak (PvdA) vraagt of de burgemeester bereid is om samen te werken met de maatschappelijke organisaties die het vertrouwen hebben van de doelgroepen.

De heer Van Rooij (Student & Starter) vraagt naar een structureel plan om samen met jongeren aan het vergroten van de opkomst te werken, naar stemlocaties op plekken waar jongeren komen en een jongeren stemwijzer.

De voorzitter informeert of er andere fracties met gemiste vragen zijn. Dat is niet het geval. In overleg met de burgemeester schorst zij de vergadering.

- Schorsing -

3670 **De voorzitter** heropent de vergadering en geeft het woord aan de burgemeester voor de beantwoording van de gemiste vragen.

Burgemeester Dijkma zegt dat er met de postbezorgers een gesprek kan worden gevoerd over het later bezorgen van de stempassen. Daar zitten wel nadelen aan. Als de brief later wordt bezorgd, dan hebben mensen minder tijd om een volmacht te regelen. Zij wil wel kijken of het wat later kan. Utrecht is echter niet de enige

gemeente die verkiezingen organiseert.

Betreffende de routekaart met maatregelen geeft zij aan dat dat een optelsom zal zijn van wat je zou kunnen doen, wat het kost en wat dan wordt geschrapt in de Voorjaarsnota.

3680 Over het betrekken van maatschappelijke organisaties zegt de burgemeester dat de Bondgenoten en Stadmakers regelmatig worden gesproken. Daarbij kan zij aandacht besteden aan het belang van de oproep om te stemmen. Het is ingewikkeld om dat door het team dat veel werk verzet rondom de verkiezingen, wat een klein team is, erbij te laten nemen. Het zijn ook dingen die de partijen voor een deel zelf moeten doen.

Verder geeft zij aan dat zij niet goed begrijpt wat EenUtrecht met het democratiseringsprogramma bedoelt, anders dan het programma dat vanuit de raad wordt gerund.

3690 **De heer Dijkstra** (EenUtrecht) geeft aan dat hij de vier bouwstenen van dat programma uitgebreid heeft toegelicht. Anders dan de wethouders zit de burgemeester hier. Zij heeft ook als opdracht om de democratie gezond te houden. Alles wat nu gefragmenteerd gebeurd zou vanuit die invalshoek bij elkaar gebracht moeten worden. Ziet de burgemeester dat belang?

3700 **Burgemeester Dijkstra** antwoordt dat ze dat belang ziet. Zij zegt dat het bestaansrecht van EenUtrecht ongeveer aan de vier bouwstenen is ontleend. Daarmee hebben zij een stem in de raad en zijn zij op het thema participatie niet aflatend bezig. Dat zijn nog steeds wel keuzes die worden gemaakt. Er kan ook voor een andere manier worden gekozen om die betrokkenheid te bevorderen. Er is niet maar één smaak in. De burgemeester herkent de vier punten wel, maar maakt daar soms een andere afweging in. Eigenlijk vraagt EenUtrecht om de vier hoofdthema's waar zij voor staan uit te voeren. Volgens de burgemeester zou EenUtrecht de collega-fracties ervan moeten overtuigen dat dat een goed idee is en er een meerderheid voor halen. Het is niet zo dat een burgerberaad automatisch de democratie versterkt. Dat zou heel goed kunnen, maar daar kan anders naar worden gekeken.

Betreffende een jongerenstemwijzer zegt de burgemeester dat de gemeente geen stemwijzer maakt. Dat doen de partijen met elkaar. De burgemeester moedigt hen daartoe zeker aan.

3710 **De heer Van Rooij** (Student & Starter) zegt dat zij hebben gesproken met ProDemos en met de Nationale Jeugdraad. Zij zijn hier mee bezig en hebben de gemeente er over gecontacteerd. Zou de burgemeester eens met deze partijen willen kijken of er een faciliterende rol in mogelijk is? Over het algemeen zijn het niet de partijen die ook de normale stemwijzer maken.

Burgemeester Dijkstra antwoordt dat zij het opneemt in het lijstje. Zij weet een beetje hoe ProDemos werkt en dat is niet pro deo.

De voorzitter vraagt of alle vragen zijn beantwoord. Dat is het geval. Zij vraagt naar de toezeggingen die zijn gedaan.

3720 **De griffier** zegt dat is toegezegd om voorafgaand aan de raadsbehandeling van de Voorjaarsnota een overzicht van potentieel opkomstbevorderende maatregelen en de daaraan gerelateerde kosten te sturen.

De heer Şimşek (DENK) vraagt of dat voor de commissiebehandeling kan worden toegestuurd.

Burgemeester Dijkstra antwoordt dat dat inderdaad voor de commissiebehandeling zal worden gedaan.

De heer Van Rooij (Student & Starter) zegt dat de burgemeester een soort zachte toezegging heeft gedaan over het meenemen van jongeren bij het vaststellen van de campagne om jongeren te bereiken, en over het in gesprek gaan over de jongerenstembijzitter. Kan dat in deze toezegging worden meegenomen?

3730 **Burgemeester Dijkstra** antwoordt neemt de jongerenstembijzitter en wat dat kost op in de routekaart. Het eerste kan inderdaad als toezegging worden genoemd.

De voorzitter stelt vast dat het onderwerp daarmee is afgerond. Het zal worden meegenomen in de bespreking van de Voorjaarsnota. Zij vraagt of er behoefte is aan een andere behandeling.

De heer Şimşek (DENK) overweegt een voorstel over de stempassen en de inzet van stembureaus. Wellicht dat er ook nog een motie op andere punten komt. Zij vinden dit onderwerp zo belangrijk dat ze het willen agenderen voor de volgende raadsvergadering.

De heer Dijkstra (EenUtrecht) sluit zich daar bij aan. Hun motie had hij al aangekondigd.

3740 **De voorzitter** dankt de aanwezigen en sluit deze vergadering.

TOEZEGGINGENLIJST

Naar aanleiding van agendapunt 7: **Gevolgen hoog ziekteverzuim gemeentelijke organisatie en groei van de stad** zegt de wethouder toe:

In Q4 volgt een brief over het verloop van de aanpak ziekteverzuim, waarin o.a. wordt meegenomen:

- 3750
- informatie over vaststellingsovereenkomsten;
 - het in te richten interne loopbaancentrum;
 - in hoeverre de voorgenomen doelen zijn of worden behaald ('stoplichten');

Naar aanleiding van agendapunt 8: **Stand van zaken digitale gezondheid gemeente Utrecht** zegt de wethouder toe:

- Begin Q4 informeert het college de raad over het koppelen van het zaakstelsel aan open data en de cloudstrategie of -transitie.

3760 Naar aanleiding van agendapunt 9: **Weerbaarheidsopgave van Utrecht** zegt de **Burgemeester** toe:

- I- n Q4 volgt een raadsbrief over het thema Weerbare Samenleving. Nota bene: de wijze waarop de Raad in deze in vervolg hierop wordt geïnformeerd kan variëren.

Naar aanleiding van agendapunt 11: **Opkomstbevordering bij verkiezingen** zegt de Burgemeester toe:

- 3770
- Voorafgaand aan de commissiebehandeling van de VJN stuurt de Burgemeester een overzicht van potentieel opkomst bevorderende maatregelen en de daaraan gerelateerde kosten.

- In de gebruikelijke Raadsbrief kort voor de verkiezingen, Q4 van 2025, informeert de Burgemeester de Raad over de gevraagde 'coole communicatie' naar jongeren.

3780